بیر قوجاق سئوگی

(قاراداغ شاعرلری تذکره‌سی)

توپلایان:
حسین دوستی

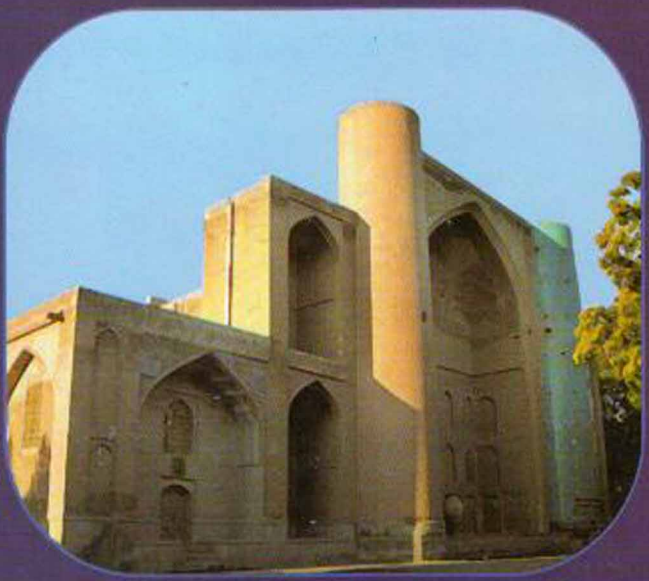

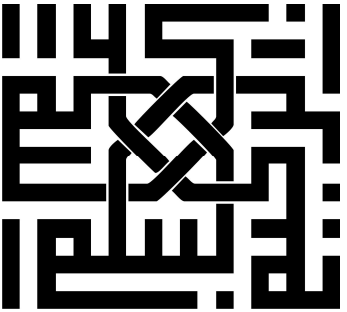

بیر قوجاق سئوگی

توپلایان:

حسین دوستی

1388

سرشناسه: دوستی، حسین، 1338 -
عنوان و نام پدیدآور: بیر قوجاق سئوگی/ تالیف حسین دوستی.
مشخصات نشر: تهران: تکدرخت، 1388.
مشخصات ظاهری: 318ص. شابک: 2- 26- 5559- 600- 978
وضعیت فهرست نویسی: فیپا. یادداشت: ترکی.
موضوع: شاعران ایرانی -- آذربایجان -- سرگذشتنامه
موضوع: شاعران ترک (فارسی‌زبان)
موضوع: شعر ترکی -- ایران -- مجموعه‌ها
رده بندی کنگره: 1388PIR8484 9ب86د/
رده بندی دیویی: فا009/18
شماره کتابشناسی ملی: 5838971

بیر قوجاق سئوگی

تألیف: حسین دوستی

تاریخ نشر: 1388 / محل نشر: تهران / نوبت چاپ: اول/ شمارگان: 2000 نسخه

آماده سازی: مؤسسه غیرتجاری دانش سهند و سبلان/ تلفن: 66725559

شابک: 2- 26- 5559- 600- 978

فهرست

باش سؤز 8
عاشیق قوربانی 11
ساری عاشیق 16
نباتی، سید ابوالقاسم 21
عاشیق علی کلئیبرلی 28
قاصر اهری 34
سرشار 37
نریمان 41
قاراداغی 43
عندلیب قره‌جه داغی 46
هیجری 51
سالک 54
عاشیق حسین جاوان 58
صرّاف 63
بارز 64
هریسی 69
عاشیق عزیز شهنازی 72
خوش خبر 77
خاور 81
مَمَّدلی 86

ستار 90
دوزگون 94
رشادتی 101
ابوالفتح 104
محرّم قاراداغلی 109
عاشیق غفار ابراهیمی 115
ذوالفقار 119
رحیم 124
داوران 128
آغیارلی 133
آیاز ائل اوغلو 138
هریزلی 143
اهری 150
ائل اوغلو 155
سئودا 159
انباز 162
انصار قاراداغلی 168
سئل اوغلو 173
عندلیب اهری 178
اقبالی 188
جلال 194
خسروخان 199
سلطانی 209
فرزانه 218
لوائی 223

جوادپور 228
گولمه‌ز 233
اسلامی 237
یورغون 243
آراز 248
عزیزپور 253
تورک قیزی 258

باش سؤز

گؤزه‌للیکلر یوردو، قوچاقلیقلار بئشیگی اولان، مقدس تورپاغیمیز آذربایجان، ائله‌جه‌ده هنر و ادبیات اوجاغی اولموشدور. اینجه خیاللی، ده‌رین دوشونجه‌لی و عموم بشریت اوچون سعادت آرزیلی شاعیرلر بئجرمیشدیر.

قره‌داغ ماحالی، آذربایجانین بیر محتشم بؤلگه‌سی‌دیرکی اونودولماز شخصیتلر بئجردیب و آذربایجانین شعر و موسیقی اوجاقلاریندان سایبلیر.

قره‌داغ، وطنیمیزین چیرپینان اوره‌گی، گؤره‌ن گؤزودور. اونون صفالی سیرا داغلاری، گؤزه‌ل هاواسی، یاشیل مئشه‌لری، دره‌لر بویو شاققیلتی ایله آخان سولاری، باش – باشا وئریب، قره‌داغلی‌لارکیمی دوشونجه‌لی انسانلار، هنرمندلر بؤیوتموشدور. سایسیز قالالار و مقدس آبیده‌لرین قره‌داغدا یئرله‌شمه‌سی، تصادفی حال دگیلدیر. قره‌داغلی‌لارین ایللر بویو یابانجی‌لار اؤنونده دایانیب، آزادلیق یولوندا موباریزه آپارماقلاری، ادّعامیزی ثبوت ائدیر. اؤناگؤره‌ده سنگرلرده بوی‌آتان آزادلیق سئوه‌ن بیر میللت، سازسیز و سؤزسوز یاشایا بیلمه‌زدی. قره‌داغ، آشیقلار و شاعیرلر مسکنی‌دیر. هله اونون آشیقلاری، شاعیردیرلر. قره‌داغدا آنادان اولان اوشاقلار، ائله‌بیل شاعیر دونیایا گلیرلر. آنالارین لایلاسیلان بوی آتیب، آشیقلارین سازی ایله توی ائله‌ییب، ننه‌لرین آغی‌لاری و اوخشامالاری ایله‌ده تورپاغا گئدیرلر!

قره‌داغ شاعیرلری، ووقارلی، کونلوتوخ انسانلاردیلار. اولار شهرت ایچون شعر یازمایب‌لار، ادعاسیز شعر یازیب، گئجه‌گوندوز اثرلر یارادیب، ادبیاتیمیزا بویوک خیدمتلر ائدیبلر. اولارین شعرلری، خالقین اوره‌گینده یئر توتوب، دیلدن دیله آخیب، شهر به شهر یول آچیب، قولاغلاردا قالیب. کیتابسیز، دفترسیز، بیر بؤیوک دیوان یارادیبلار.

قره‌داغ شعرینده، ایسته‌رسه کلاسیک فورمالاردا، ایسته‌رسه سربست شعرده، وطن دویغوسو، خالقا باغلیلیق، سئوگی محبتی، دینی – عرفانی ایدیال‌لار، طبیعت وورغونلوغو، . . . دالغاووروب، اوخویانی – ائشیده‌نی واله ائدیر.

قره‌داغ بؤلگه‌سینی مختلیف ماحاللار تشکیل ائدیر. بو شعر آنتولوژی‌سیندا – قره‌داغین 18 ماحالینین شاعیرلریندن سوز آچیلیب. آللی‌گوللو یایلاقلاردان، دومانلاردا گیزله‌نن قایالیقلاردان، داغلارین آراسیندان، شوش قایالارین باشیندان، عطیرلی چیچکلرین اویلاغیندان، محبتلی – سئوینجلی ائولرین اوتاغیندان، بوتون کندلردن، اوبالاردان، شه‌هه‌رلردن، شاعیرلرین سوراغینا گئدیب، اولاردان شعرلر گتیرمیشیک: اهر، کلئیبر، خودافرین، هریس، ورزقان، خاروانا، هوراند، . . . شاعیرلرین‌ده آدی، یاشاییش تاریخی اساسیندا یازیلیب و ردیف‌لنیبدی.

بورادا دئمه‌لی‌یم‌کی بو شعر آنتولوژی‌سینین وجوده گلمه‌یی، بویوک ادبیات اوستادی، پرفسور دکتر حسین محمدزاده صدیق اشاره‌سی و تشبّثی ایله اوز وئریب. بویوک ادیب، بیزه یول گؤستریب و بو آنتولوژی‌نین بیناسینی قویدوروب. تشکّرلر ائدیب و مینّتدارلیغیمی بیلدیریرم.

شعرلرین بیر حیصّه‌سین شاعیرلر اوزلری، محبتله منیم اختیاریمدا قویوبلار. ساغ اولسونلار. بیر حیصه‌سی‌ده قازئتلردن، کیتابلاردان گؤتورولوب. شاعیرله‌رینه

الیمیز چاتمایيب و یا این که گئچمیش عصیرلرین شاعیرلری ایمیش‌لر. بئله‌لیکله بو شعر آنتولوژی‌سی، قره‌داغین شاعر و آشیق‌لاریندان اؤرنک‌لر اولموش و اونا - «بیر قوجاق سئوگی» آد قویموشوق. اومودوم وارکی اوخوجولار بگه‌نیب و اونو آلقیشلاسینلار. آللاه‌دان قیسمت اولسا، گله‌جکده، قره‌داغین بیر آیری شاعیرلریندن‌ده، شعرلرییغیب و ایکینجی مجموعه‌نی، ترتیب ائده‌جه‌ییک![1]

[1] بو باش سؤزده، محترم ادیبلریمیز: هاشم ترلان و ائل اوغلونون سؤزلریندن فایدالانمیشام.

عاشیق قوربانی

ساز و سؤز اوستادی – عاشیق قوربانی – شاه اسماعیل ختائی (صفوی)نین، معاصری اولوب و اونون تولد تاریخین 1477- نجی میلادی ایلینه تخمین ووروللار. قوربانی‌نین آنادان اولان یئری، آراز قیراغیندا، قاراداغین خداآفرین ماحالینین، «دیری» کندی‌دی.

قوربانی، بو کندده بویا باشا چاتمیش، بورادا تحصیل و بوتا آلمیشدیر و بیر بویوک عاشیق و شاعیر مقامین تاپمیشدیر. دفعه‌لرله شاه اسماعیل ختائی‌نن گوروشوب و اونا شعرلر یازیب.

بنؤشه‌نی

باشینا دؤندویوم، آی قشنگ پری
عادت‌دیر دره‌للر یاز بنؤشه‌نی.
آغ نازیک اللره‌در، دسته باغلا
تر بوخاق آلتیندا دوز بنؤشه‌نی.
***
تانری سنی خوش جمالا – یئتیرمیش
سنی گؤرن عاشیق عاغلین ایتیرمیش
ملک‌لرمی درمیش، گؤی‌دن گتیرمیش
حیئیف‌کی دریبلر، آز بنؤشه‌نی
***
باشینا دؤندویوم باغا گل باغا

اوگؤزل حوسنوندن باغا نوریاغا
دسته – دسته دریب تاخار بوخاغا
بنؤشه قیز ای‌لر، قیز بنؤشه‌نی
***
سحر اولجاق شئیدا بولبول اوخوشدو
حکم اولوندو سلیمانلار یئریشدی
سرت قیش گلدی، گولون واختی سووشدو
داها ایله‌میریک بیز بنؤشه‌نی.
***
«قوربانی» دئر: کونلوم بوندان سایری‌دیر
نه ائتمیشم یاریم

مندن آیری‌دیر؟
آیریلیق می چکیب بوینو اَیری‌دیر؟
هئچ یرده گورمه‌دیم دوز بنؤشه‌نی!

منیم
مورشود کامیلیم، شیخ اوغلو شاهیم
بیر عرضیم وار قوللوغونا، شاه! منیم
عزیز باشین اوچون اوخویازیمی
آگاه اول حالیمدان، قیبله‌گاه منیم.
***
درین – درین دریالاری بویلادی
خنجر آلیب قارا باغریم پئیلدی

اوغلو اولموش وزیر قضا ائیلدی
گئتمز داماغیمدان دود – آه منیم.
***
شاعیر اولان درسین آلار پیریندن
باش آچمادیم سئیراغیبین سیرّیندن
قولوباغلی کئچدیم خودافرین‌دن
اوزوم گولمز، هئچ آچیلماز، آه منیم!
***
«قوربانی»دئر: باهار اولور گلیر یاز
گؤللرده اوزوشور اؤردک ایله غاز
سریم تولّی‌دیر، اوزوم پای‌انداز
یوخدی بوندان غیری بیر ماتاه منیم!

گوله ـ گوله

گیردیم یارین باغچاسینا
دئدیم دردیم گوله – گوله
من اونا ائله موشتاقام
نئجه بولبول گوله – گوله
***
ناشی باغبان ساتما گولو
حرامدی آغچاسی – پولو
کوسدوردون شیئدا بولبولو
داها گلمز گوله – گوله
***

«قوربانی»ام ائرممیشم
یار قصرینه گیرممیشم
بئله جلالاد گؤرممیشم
آلدی جانیم گوله – گوله!

اولا
فلک سنلن ووروشماغا بیر قابیل مئیدان اولا
توت الیمی، فرصت سنین، کاش بئله احسان اولا
گئتمیش ایدیم مورشودومه، دردیمه دوا قیلا
من نه بیلیم، من گلینجه خاک ایله یکسان اولا.
***
او شاهین کلمهٔ – کلامین ذکر ائتمک گره‌ک
تابوتو سرو آغاجیندان، کفنی یارپاق گره‌ک
تئز یویون، تئز گؤتورون کی، مزارا چاتماق گره‌ک
بار الاهیم، نئجه قییدین بیر بئله جوان اوله!؟
***
ای کؤنلوم، گئیگیلن قارانی، خندان ائیلمه
بار الاهی، بؤیوک خاندانی ویران ائیلمه!
حق تعالی‌دان صدا گلدی: قوربانی، چوخ غم یئمه!
هئچ اولابیلمز خاندانی – شاهی ویران اولا!

دلبر
دوروب دولانیم باشینا
عاشیقیندن کوسه‌ن دلبر!

گؤزلرینی دیک گؤزومه
نه من دینیم، نه سن دلبر!
***
اوجا قددین زبرجددی
نه دئسن جانه منّت‌دی
ائل کؤچوب اؤلکه خلوت‌دی
آل جانیمی بوتن، دلبر.
***
ایتیرمیشم مارالیمی
بیر سینه‌سی یارالیمی
گونوز صبر و قرالیمی
گئجه یوخوم کَسَن دلبر.
***
«قوربانی» اؤزونه بَی‌دی
یار حسرتی قددین اَیدی
نه دئدیم خَطرینه دَیدی؟
بو من دیلبر، بو سن دلبر!

«آیریلیق»
دوران داغلار، سیزله همدرد اولمارام
داغلار! اسیر گه‌دیز قاری‌دا مندن!
سئیراغیبین طعنه – طعنه سؤزلری

ووردو، جودا سالدی یاری‌دا مندن.
***

بو کؤینگین بو یاخاسی، بو باغی
بو سینه‌مین بو دویونو، بو داغی
باغبان ایدیم، من بجه‌ردیم بو باغی
باغبان اسیر گه‌دی ناری‌دا مندن.
***

بو دونیا دئدییین بیر بوش الک‌دی
حقّین مین بیر آدی، دیلده گره‌ک‌دی
«قوربانی» دئر: چرخی دؤنموش فلک‌دی
جبرایله آیریلدی پری‌ده مندن!

ساری عاشیق

«بایاتی» استادی بؤیوک عاشیق و شاعیر، میلادی 17اینجی عصر (قمری ایلی-نین 12اینجی عصری – صفوی‌لر حکومتی زمانیندا) اهرین یاخینیندا بیر کتده، دونیایه گلیب. بو «حاقّ عاشیقی» آذربایجان ادبیاتینین گورکملی شخصیتلریندن اولوب و چوخلی شاعر و بایاتی یازانلار اوندان، الهام آلیب‌لار.

ساری عاشیقی آذربایجان ادبیاتیندا، عاشق علسگرله مقایسه ائله‌مک اولار. نئجه-کی عاشیق علسگر، قوشما شعرین نماینده‌سی تانینیر، ساری عاشیق‌دا، «بایاتی» قالیبینین، باشچیسی اولور.

ساری عاشیغین، بایاتیلاری، اوقدەر، گوزەل، معنالی، آخیجی، اورەکه یاتاندی کی، ایللر بویی دیللر ازبری اولوب تویدا، یاسدا، چیخیشلاردا و . . . او بایاتی‌لار مجلس‌لرین یاراشیغی اولموشلار.

ساری عاشیغین، بایاتیدان سورا، «قوشما»لاری دا شعر عالمینده بؤیوک یئری وار. بو حق عاشیغینین، قبری زنگه‌زورمحالیندا، «گوله بورت» کندینده واقع اولوب. ساری عاشیغین بایاتی و شعرلری، اورەک سئوگیسی «یاخشی» آدلی بیر قیزا یازیلیب.

ساری عاشیغین اثرلریندن نمونه:

1- بایاتی‌لار

گوزەل الله گول الله
قول بندەنه گول الله
من کی حاقّ عاشیغی‌یام
لا اله الا الله
***

من عاشیق یاسمن‌سیز
باغلاریز یاسمن‌سیز
من اولدوم گوله حسرت
گولشنسیز، یاسمن‌سیز
***

من عاشیق قالا یئری
بورج اوستو، قالا یئری
قیامت اؤگون اؤلار
یار گئده، قالا یئری
***

عاشیق باشینا باغلار

زولفون باشینا باغلار
بولبول اولدی گول سولدو
قالدی باشینا باغلار
***
عاشیق ترسینه قویون
یویون ترسینه قویون
«یاخشی» نین قیبله‌سینه
منی ترسینه قویون
***
من عاشیغام وار دردیم
یوخ درمانیم وار دردیم
گول اکه‌نلر گول دردی
من گول اکدیم خار دردیم

2- جیناس بایاتی‌لار

عاشیغام سالماسادا
خویادا سالماسادا
یار دردین گیزلینده چک
عالمه سالما صادا
***
عاشیق دی‌یر یارقانا
سالدی من یار قانا
لاچین قوغموش بیر قوشام
سیغینمیشام یار قانا

***

من عاشیق گولوستانا
یار چکر گولوستانا
قورخورام یاغیش یاغا
قوینوندا گول ایسلانا
***

من عاشیغام گول گوله
گول آچیلا گول گوله
یاخاوا گول تاخیبسان
یاپیشیبدی گول گوله
***

عاشیق دی‌یر اویانمیر
یار غفلتدن اویانمیر
ایکیمیزده اؤدداییق
من یانیرام، او یانمیر
***

گورونن یار داغی‌دی
سینه‌مده یار داغی‌دی
غم لشکرین اوستومده‌ن
داغیتسا، یار داغیدی

3- قوشما
آیاخشی
شیکار ائدیب توتدوم بیر شاه ترلان

سن ائتدین عاغلیمی زایل، آیاخشی
سنی سئوه‌ن کئچر جان و سریندن
اولار جامالینا مایل، آیاخشی!
***
محبتی اولان ایستر سازینی
من چکرم هر دم سنین نازینی
شمس و قمر کیمی گؤرکز اوزونو
گون تکی عالمه یاییل، آ یاخشی!
***
قاشلارین بیر اوخدو، کیپریگین آلماز
هارامدان اوخلاسان، اورام ساغالماز
گئدر بو گوزه‌للیک سنه‌ده قالماز
اگر چی سرخوشسان آییل، آیاخشی!
***
منی سنه عاشیق ائتدی یارادان
سَیراغیبی حاق گوتورسون آرادان
ایسته‌ییرسن خبر توتگیل سارادان
یوللاریندا منم ییل، آیاخشی!

گلمه‌دین

وعده وئریب منه گللم دئمیشدین
گوزوم قالدی انتظاردا گلمه‌دین
سنسیز منیم آغلاماقدی مونیسیم
منصورکیمی قالدیم داردا، گلمه‌دین

***

الیف قددیم اَیدی هجران ملالی
نئجه خم ائیله‌میش قاشین هیلالی
سالدی منی غمه زولفون خیالی
منی قویدون اشکباردا، گلمه‌دین
***

من ائله عاشیقم، ای وعده خیلاف
نیزهٔ آهیمدان چرخ اولار شیکاف
بئله اولار، آی بی موروت، نانصاف؟
گئتدی الدن ایختیاردا، گلمه‌دین

نباتی، سید ابوالقاسم

سید ابوالقاسم، «خان چوبان» و «مجنونشاه» لقبی‌له مشهور اولان بؤیوک شاعر، 1215 هـ‌ق (1179 ش / 1800 م) تاریخینده قاراداغین «اوشتوبون» کندینده آنادان اولوب و 1262 هـ‌ق (1230 ش / 1852 م) تاریخینده همان یرده وفات ایدیب و اورادا دفن اولونوبدور.

نباتی تورکجه، عربجه و فارسی شعرلر یازیب و اونون شعرلری اوره‌کلرده نفوذ ایدیب، خلقین دیلی‌نین ازبری اولموش.

سید ابوالقاسیم نباتی، آذربایجان تورکلرینین «خواجه شمس الدین حافیظی» و «شمس تبریزی» سی و بعضی مقاملاردا «مولانا جلال الدین مولوی» سی‌دی. نباتی بیر بؤیوک شاعر و عارف‌کیمی، آذربایجان ادبیاتیندا، اوزونه بؤیوک یئر آچیبدیر. اونون

دیوانینی مکمل شکیلده اوستادیمیز دکتر ح. م. صدیق نشر ائتمیشلر. بیز آشاغیداکی شعرلری بو چاپدان سئچمیشیک:

نباتی شعریندن نمونه‌لر:

1- غزل

(1)

نیسبت سنه ای شوخ! زولیخا اولابیلمز،
بو عیشوه‌ده، بو غمزه‌ده، لیلا اولابیلمز!
آهوی خُتَن‌سندن آلیب طرز نیگاهی،
گولبرگِ لبین تک گول حمرا اولابیلمز.
ائتمم گؤزونو نرگیز شهلایه برابر،
زولفِ سیهین تک شبِ یلدا اولابیلمز.
جان نقدینه بیر بوسه کرم قیل سنی تانری،
داهی دئمه: «آل چک‌کی بو سئودا اولابیلمز!»
مندن سنه عجز ائیله‌مک اولسون گئجه – گوندوز،
سندن منه هی نازکی: «حاشا! اولابیلمز!»
بس‌کی منی گورجک، منه وحشی‌کیمی باخدین،
ایندی داهی مجنون منه همتا اولابیلمز.
چوخ عشقه دوشن عاشق بیچاره‌نی گوردوم
هئچ بیری «نباتی» کیمی شئیدا اولابیلمز.

(2)

اولدو کؤنلوم یئنه بیر زولف چلیپا دلیسی،
دوشدو زنجیره نه خوش یئرده بو سئودا دلیسی.
عوروعوریان، باش آچیق، أوز چئویریب دریایه،

قویدو مجنونو یاری یولدا بو صحرا دلیسی.
عاشیق سوخته‌دیر، بولبول شئیداکی دگیل
کی اولوبدور دئیه‌سن بیر گول حمرا دلیسی!
رَبِّ اَرنی دی‌یه‌نین ذکری دونوب موسایه،
دشت ایمنده اولوب نور تجلّی دلیسی.
دئمه فرهادیله مجنون دلیدیر، بیر بری باخ،
بیری شیرین دلیسیدیر، بیری لیلا دلیسی!
کونج وحدتده تباه اولدو عزیز عؤمروم، حیف!
اولمادی یار منه بیر بوت زیبا دلیسی.
خوشلاییبدیر گؤره‌سن هانسی مزارستانی،
دئیین اول زاهیده: ای بیر کؤکه حالوا دلیسی.
باشینی آز یئره دؤی، دنگ صیفت، ای حیوان!
آلمادی جنّتی بیر آرپایا مولا دلیسی
گول آیاغیندا سحر واختی ییخیلمیشدیم مست،
بیری سسلندی‌کی: ای بیر گول رعنا دلیسی!
بیر آییل، گؤرکی «نباتی» نئجه اوراد ائیلر؟
نه یاتیبسان بئله؟ ای بیر گؤزو شهلا دلیسی!

2- قوشما

صبا مندن سؤیله او گؤلعذاره:
بولبول گولوستانا گلسین، گلمه‌سین؟
بو هجران دوشگونو، ایللر خسته‌سی،
قاپینا درمانا گلسین، گلمه‌سین؟
***

من قوربانی اولوم عنبر تئللرین
غنچه دوداقلارین، پوسته دیللرین
او لاله روخسارین، مشکین خاللارین
اودونا پروانه گلسین، گلمه‌سین.
***
گوزوم چوخ حسرتدیر خومار گؤزونه،
گونش جمالینا، شکر سؤزونه
اوتانیزام، نئجه دیئیم أوزونه،
دردین خسته جانا گلسین، گلمه‌سین؟
***
دولاشدیر بوینوما شمشاد قولونو،
قوجاقلاییم، قوجوم اینجه بئلینی.
لعل لبین أمیم، سوروم دیلینی،
ایستر ألی جانا گلسین، گلمه‌سین!
***
«نباتی» ایستمز سنسیز دونیانی،
عزّتی، حورمتی، شوکتی، شأنی،
بیر زادا قالمایيب داها گومانی،
بوباش، او مئیدانا گلسین، گلمه‌سین؟

3- بئشلیک

گئت دولانگیلن، خامسن هنوز،
پوخته اولماغا چوخ سفر گرک.
مرغِ قاف ایله همزبان اولوب،

دؤوره وورماغا بال و پر گرک.
***
کوه عشقه گل، گئتمه بی‌دلیل،
غول دنگ تک دوشمه چؤللره.
تاکی سالیکه رهنمون اولا،
خیضر ره‌کیمی راهبر گرک.
***
یوخ، یالان دئدیم، هرزه سؤیله‌دیم
واضحین دیئیم، دوغرو سؤیله‌ییم:
حقّه عارفی و اصیل ائتمگه،
بیر دوداقلاری گول شکر گرک.
***
زولفی عنبرین، خالی نازنین
غنچه تک دهان، قاشی جان‌سیتان
شاه گولروخان، ماه بی‌قرین
نسترن کیمی سیمبر گرک.
***
لاله تک أوزو آل یاناق اولا،
تازه گول‌کیمی تر بوخاق اولا.
آغ آیاز أوزو آیدان آغ اولا،
قاشلاری اونا هم سپر گرک.
***
همعنان اولا مهر و مار ایله
همزبان اولا نور و نار ایله

زولفو بحث ائده شاهمار ایله
گنج سینه‌سی پرگؤوهر گرک.
***
حقّه آشینا، خلقدن جدا،
ائیله‌میش اولا نفی ماسوا.
ترک ائده بوتون یاردان ادا
اول مسیح تک بی‌پدر گرک.
***
قویگیلن قدم دیره لاجرم،
نقش بوتدا گؤر سرّ وحدتی
بو چگونه‌دن واقیف اولماغا،
بیر جنون حق، مرد أر گرک.
***
آز دانیشگیلن، اولگیلن خموش،
ائتمه عالمه سرّ عشقی فاش.
بوردا دورما چوخ، کئچ بو ورطه‌دن،
بو مقوله سؤز، مختصر گرک.
***
منع قیلمایین چوخدا زاهیدی،
عذری وار اونون، عاشیق اولمایب.
او عبث یئره خلق اولونمایب،
باغبانا بیر کلّه خر گرک.
***
جدّ و جهد قیل، عارف اول، گوزوم،

علم عشقدن اولما بی نصیب.
جوم بو بحری بیر، تاپ او گؤوهری،
«عاشیقم» دئین ترک سر گرک.
***

راه پرخطر، بخت واژگون،
زولف یار تک شب سیاهگون.
ایندی غیئبدن خان چوبانییه،
نخلِ طوردان بیر شرر گرک.
***

هر خسیسه گل، ائتمه التجاء
اولماز اؤزگه‌دن حاجتین روا
موشکول آچماغا شاه لافَتی
عنتر اؤلدورن شیر نر گرک
***

بو جواهیرین یوخدو قیمتی
آچگیلن گوزوم، یاخشی سئیرقیل
هر بیری ده‌یَر چین خراجینا
موفته وئرمرم، سیم وزر گرک.
***

بیر گوزل جوان ایسترم، همان
کیم بو سؤزلری ایئله‌سین روان
هاردادیر دئسین بیر شکر زبان
کیم بو سؤز منه عامی تر گرک
***

ساقی! گل منی جام عشقدن
بیر کرم قیلیب اؤیله مست قیل
تا دئسینله خلق: لال اوتورماغا
بو «نباتی» تک بخته ور گرک.

4- روباعی

ساقی بو قدم خیالدان حاصیل نه؟
بو رنج غم و ملالدان حاصیل نه؟
دور، باده گتیر گردشه، بیر جام یئریت
بو بیهُده قیل و قالدان حاصیل نه؟
***
ساقی! ایشیمیز ناله و افغان اولدو
زولفون کیمی حالیمیز پریشان اولدو
قویدون یئره جامی، بیزده‌ن أوز دؤندردین
بیر بوسه دیک وئر بیزه سن، قان اولدو!

عاشیق علی کلئیبرلی

عاشیق علی کلئیبرلی، بعضاًده مُوللا علی کلئیبری بعضاًده عاشق علی اَهَرلی و یا قاراجاداغی، قره‌داغین «کلئیبر» ماحالیندا دونیایا گؤز آچدی. سونرالار «شوشا» شه‌هه-رینه گئدیر و اورادا ساکین اولور. گؤرکملی شاعیر، «موللا پناه واقف» ایله هم‌عصر اولوب و اونلان موناظیره‌لر ائدیب.

عاشیق علی‌نین، گؤزه‌ل غزل، قوشما، گرایلی و موستزادلاری وار و بیر نئچه داستان اونون آدینا باغلانیب: «علی ورافی ناغیلی»، «علی و لیلی خانیم ناغیلی».

پایین وار

باشینا دولانیم گئده‌ن سلاطین
گوزه‌للیکده امه‌یین وار، سایین وار.
صوراحی گرده‌نین، گؤزه‌ل قامتین
اینانمیرام گؤزللیکده تایین وار.
***

سنه قوربان اولوم چئشمی پیاله
منی سالدین فیکره – ذیکره – خیاله
لبین شهد و شکر، یاناغین لاله
خودام وئریب، گؤزه‌للیکده پایین وار.
***

من عاشیق «علی»یم باغیندا بولبول
دریب سوسن‌لرین، سرئیدیم سونبول
قویما کوسسون بولبولوندن قیزیل گول
صدان دوشوب بو جاهاندا هایین وار.

ساغ یئری

بویو بسته، لبی قونچه سلاطین
قُوینون ایچی، جنّت یئری، باغ یئری
بیر عیشوه ائیله‌دین آلدین جانیمی
هئچ قویمادین جسدیمده ساغ یئری
***

خاللارین گؤزه‌ل‌دیر یاقوت، یمندن
بیر نئچه خیاللار گئچیبدی مندن
ترلان قوش تک قیناق ووارام مه‌مندن

قانی قاچار مودام قالار آغ یئری
***
عاشیق اولان بیلر عاشیق حالینی
قیسمت اولا، قوجام اینجه بئلینی
آزجایاندیر «کلئیبرلی علی» نی
بئله چکمه اوره‌ییمه داغ یئری.

نه دانلار بئله
ایقبالیم کج اولوب، باختیم یاتیبدی
یار منیم اوزومو، نه دانلار بئله؟
ایندی بیلدیم عؤمروم باشا چاتیپدی
چون همدمیم اولوب نادانلار بئله!
***
منی قضا توتوب، ایئلمه توهمت
عقلیم باشدان چاشیب، ائتمه مذمّت
بورج عقرب ده‌یم، گردیشیم ظولمت
آچیلمیر اوزومه، نه دان‌لار بئله.
***
«علی»یم آرتیبدی غم – آه و زاریم
کناردان دولانیر یاخین دوستلاریم
آخیر اوز دونده‌ردی وفالی یاریم
منیم بو دردیمی نه‌ده آنلار بئله!

هجران غمی
باد صبا مندن یارا دییه‌ر سن

اؤلدوم، بیل دردینی پونهان چکمکده‌ن
زولفون‌کیمی، واره – واره اینجه‌لدیم
گئجه – گوندوز، آه – فغان چکمکده‌ن
***
گل سنده، منیله دانیش حسابی
هَن‌ده‌ن، یوخ‌دان، سؤیله دوغرو جاوابی
بوندان آرتیق وئرمه منه عذابی
تابیم یوخدور غمِ هجران چکمکده‌ن
***
«علی» دئییر: بو ایشلره قوی مَحَل
من دئسه‌م دردیمی داغلار اولار حَل
اؤلونجه یاخانان، گؤتورمه‌ره‌م أل
اؤلوم یئیدی بو هیجری جان چکمکده‌ن

اولموشام

نه ساعاتدا گلدیم دونیا ائوینه
شوم سیتاره، باختی باغلی اولموشام.
طالعیم بَد، گونوم قارا، جفاکش
هجران ائولی، درد اوطاغلی اولموشام.
***
فلک قویمادی کی، بیرجه یاریام
گؤزوم آچدیم، گؤردوم اوزو قارایام
درد – موحنت، هجران – غم، سرداری‌یام
بو دونیادا درد سیغناغلی اولموشام

***

«علی»یم چوخ چکدیم درد و بلادان
غم أل گؤتورمه‌دی من موبتلادان
عالمی – ارواحدان، قالو بلادان
خون جییه‌رلی، قاراداغلی اولموشام.

یاردان آیریلانین
آی آغالار نئجه اولور
حالی، یاردان آیریلانین؟
آخیر دونور یاشیل اولور
آلی یاردان آیریلانین.
***
سوت آغزِی، قایماق دوداغی
اَممه‌یه لَبین قایماغی
داغیلیر اولوس – اویماغی
ائلی، یاردان آیریلانین.
***
سوسن سوبنولوم اَییلیر
توتونوم عرشه چه‌کیلیر
اون دورد یاشیندا بوکولور
بئلی، یاردان آیریلانین.
***
بو بیر باده‌دیر ایچیلمز
مردی نامردده‌ن سئچیلمز

لال اولار، هرگیز آچیلماز
دیلی، یاردان آیریلانین.
***

سفر «علی» بولار ایمیش
پیمانه‌میز دولار ایمیش
قونچه ایکن سولار ایمیش
گولی، یاردان آیریلانین.

موستزاد

ای سَروِسَهی، سن گله‌لی سئیرله باغی
باش چکمه‌دی عرعر
چوخ عالی نسب‌لر اؤزونو سالدی آیاغه
قول اؤلدو صنوبر
بیر خالین اوچون، زولفونه چوخلار دولانیب دیر
تکجه منی بیلمه
بیر دانه اوچون، چوخ قوش اوزون سالدی دوزاغه
دام اولدو موسَخّر
سونبول اؤزونو، زولفونه بنزه‌تدی نیگاریم
گؤردوکی، خطادیر
داغلاردا یاتار، اوزوقارا، باشی آشاغه
قایغولو، موکَدَّر
سن تک پری‌نین منزیلی ویرانه گرکدیر
یا چشمه‌لر اوستو
کؤنلوم کیمی ویرانه، گؤزوم کیمی بولاغه
گل ای پری پیکر!

دونیادان اگر گئتسه «علی» دار فنایه
زولفون هوسینده
رحمت یاغیشی تورپاغی‌نین اوستونه یاغه
قبری اولا عنبر

قاصر اهری

آتاسی سلیم آخوندزاده، اهرده‌ن، ایشله‌مک ایچون، قافقازا گئدیر و میرزا اسماعیل 1805 م ایلده، «آغ داش» ولایتینده اولان «لکی» کندینده آنادان اولور. اسماعیل آنادان اولاندان سونرا، آتاسیلا بیرلیکده «شاماخی» یا، سورا آتا – باباسی‌نین وطنی اولان «اهر»ه مسافرت ائدیر. میرزا اسماعیل ایلک تحصیلاتینی «اهر»ده و مکمل تحصیلاتینی «تبریز»ده بیتیریب، و «لنکران»دا، شاعرلر مجلسی «فوج الفصحا»نی 1850.م تشکیل وئریب و اونون باشچیسی اولوبدیر.

قاصر اهری، آذربایجان طنزینین، پایه‌گذارلاریندان و ادبی اینقلاب باشیچیلاریندان ساییلیر. اونون آثاری: غزل، قصیده، رباعی، قوشما، قطعه و داها ارزیشلی‌لری همان، طنزلر و هزل‌لر دیلر.

میرزا اسماعیل بَی قاصر اهری 1900 م. ایلینده لنکران‌دا وفات ائدیب.

قاره پول

حلّال مشکلات جهان اولدو قاره پول
ایئلر ایکی دقیقه‌ده، مین درده چاره پول . . .
گاه نار اهلین ایسته‌سه نور اهلی ایئله‌یر
گه نور اهلینی سالی بیردمده ناره پول . . .
مکّه یولوندا صرف اولونور، گاه مدینه‌ده

گاهی شرابه خرج اولونور، گه قوماره پول . . .
بیر عیبی وارکی، چوخ متکبّردی بعضی تک
داییم اوزون چکر فقرادن کناره پول . . .
گه لنکرانده حاجی نصیره نصیب اؤلوب
زیده وئریب حصیر، سالیبدی حصاره پول . . .
گه بچهٔ رعیّتی ائلر او، کنده کدخدا
گه گونده ربّی اوغلونو هر گون بی‌یاره پول . . .

اسکیناس

ای بوت رعنای جهان اسکیناس
شاهید زیبای جهان اسکیناس
جیسملره روح و روان اسکیناس
راحت دل بهجت جان اسکیناس
وصفین ائدر شرح و بیان اسکیناس
***
نرم بدن، شوخ دل آرامسان
سرخ رخ و سبز و سیه فامسان
مکر زمان، فتنهٔ ایامسان
حکمی روان صاحب احکامسان
***
جمله کونرللر قوشونا دامسان
بیزلره یوخ اوزگه‌لره رامسان
گاه نریمان، گهی سامسان
مرهم هر درد نهان اسکیناس

آراسیندا

گؤردوم یئنه جانانیمی جانان آراسیندا
گویاکی، دوروب حوریِ غیلمان آراسیندا
هر کیم گؤره اؤل قامتِ موزونی، دی‌یر کیم
بیر سروِ خوراماندی، گولوستان آراسیندا
اوخ تک قدِ دلجویی اولوب جانیما پیوند
نی نی بیر الیف‌دیر یازیلیب جان آراسیندا
گؤردوم گؤزونو، زولفِ سیاهیله، دئدیم بس
نرگیز آچیلیب سونبول و ریحان آراسیندا!
بیر ذرهٔ جامالیندان اولوب لیلی‌ده ظاهیر
مجنون یئری وار قالسا بیابان آراسیندا
معناده اؤنا جیلوه ائدیب عشقِ زولیخا
قویدو نئچه ایل یوسفی زیندان آراسیندا!
حوسن ایله‌سنه یوسف اولا بلکه برابر
وصف ایئله‌ییب آللاه اونی قورآن آراسیندا.
هر لاف ووران کیمسه‌نه، عاشیق اولابیلمز
عاشیق اودوکی جان وئره مئیدان آراسیندا
ای کاش اولا بو «قاصر» بیچاره مقصّر
محبوس اولا اول چاه زنخدان آراسیندا

سرشار

کاظم‌خان قره‌داغی‌نین اوغلی، نجفقلی‌خان قره‌داغی (قراجه‌داغی) اَهَرین حاکیمی مصطفی قلی‌خانین، قارداش‌ایدی. نجفقلی‌خان، اؤزی بؤیوک سردارلاردان ساییلارمیش و عاغیل صاحیبی و سخاوت اولگوسی ایمیش – صیدق و صفا و ادیب-لیک و شجاعت و مردومدارلیق اونون صیفاتیندان ایمیش.

قارداشی مصطفی قلی‌خان، اؤنا حسادت ائدیب، نجفقلی‌خانی، «شوشا» قلعه-سینده – ابراهیم خلیل‌خان جوانشیرین الیله زیندانا سالیر و نجفقلی‌خانی «قراداغ»دان، «قراباغ»ا سورگون ائدیر. مصطفی قلی‌خان اؤلندن سورا، قره‌باغ حبسیندن آزاد اولور «مراغه»ده دوباره‌دن زیندانا سالینیر و «احمدخان مقدم»، مراغه حاکیمی، نجفقلی-خانین گؤزونه میل چکیب، ایشیق دونیاسین قارانلیق ائدیر. سونرالار قاجار ولیعهدی عباس میرزا، اونا محبتلر گؤستریب مواجیب تعیین ایدیر و 1234 هـ‌ق 19 – 1818 م، نجف اشرفده وفات ایدیر.

نجفقلی‌خان، شعرده «سرشار» تخلّص ایدیب و یاخشی غزل‌لر، مثنوی‌لر، رباعی‌لر، ترجیع‌بندلر، ترکیب‌بندلر و قصیده‌لر تورکی، فارسی و عرب دیلینده یازیر. تأسف‌لر اولسون کی سرشارین دیوانی، هنوز ایشیق اوزی گورمیوب و تبریزین میللی کیتابخاناسینین ال یازمالار قسمتینده ساخلانیر.

سورگونلوک گونلری

قراباغ ایچره ایستر لاله کؤنلوم بس قراداغی
چه‌که‌ر بو حسرت اودی سینه‌مه هردم قراداغی
بو گولشن اوزه خار اولدی قراگونلو کؤنول قوشی
قاچان بولبول گؤره‌ر آغ گون اگر اولسا قراباغی
نه غم دوستاغلیغیمدان، شیر ایچون زنجیر عیب اولماز
قه‌فه‌سده بولبول وطوطینی ساخلارلار، نه کیم زاغی

قه‌ده‌م باس‌سن بو گولذاره، سوراغ ائتمه منیم قبریم
ائدنده رشکِ موشک و عنبرو اَشهَب بوتورپاغی
سرشگ لاله گوندان قصدیم اَر گولزارلیق اولسا
ائده‌ر باغ اِره‌م رَشکی، گؤزوم بیر لحظه‌ده داغی
اگر دوشمانلاریم طاغی اولوبسا سهلیدور بالله
منه دوستلار بیلمَم نچون یارب اولوب یاغی؟
بو «سرشار» ین مزارینده بیته‌ن لاله‌لرین جانا
قراباغی ائده‌ر ظاهیر، بو بیکس دور قراداغی!

گؤزه‌ل قیز

بو قیز، گؤیچکلییینده بی قرین دیر
تئلی موشکین و خالی عنبه‌رین دیر
منَوّر ماه دور یا مِهر انور
هیلالی قاشیله زوهره جبین دیر
اوزی گول، زولف سونبول، گؤزلری مُل
تنی نسرین و عطری یاسمیندیر
دیشی‌دور دیر، دهانی غنچه مِثلی
ولی شکّر دوداغی انگبیندیر
لب و پستان و دست و پای، کوچک
قالان اعضا و اندامی، سمیندیر
گه‌زه‌نده چتر آچان طاووس جنّت
دینه‌نده بولبولِ خُلد بریندیر
وجاهتده اُونا انسان یئتیشمز
فرشته یا پری یا حور عیندیر!
زولیخا یوسفیله میثل مجنون

او لیلی خرمنینه خوشه چیندیر
گؤزه‌ل گؤیچک بو صورتده نیگاره
ثنا جان آفریندن، آفریندیر
نییه چون ایلتفات ائتمز اُو ظالیم
بو تقریبه دل شادیم غمین‌دیر.
نه یالقوز، مدحینی «سرشار» ایئلر
که وصّافِ روخی بل عالمین‌دیر
فلک‌لرده، ملک‌لر هم دییللر
تعالی الله عجایب نازنین‌دیر.

غریب

ای قاشئنین یایینه قوربان، من کیمی یوزمین غریب
سالمادین گر، من غریبی یاده‌سن، دیندیر غریب
سن حبیبیم رحم قیل، من بینوا دوستاغینام
قالمیشام زندان آرا بی‌غمگسار و بی‌حبیب
بئیله دردِ بی‌دَوانی من کیمه ایظهار ائدیم
کیم من بیماره درمان قیلمادی سن تک طبیب
حسره‌تیم قالماز داخی ای حسره‌تیم گؤرمک سنی
اولسا گرمن بی‌نصیبه بیرده دیدارین نصیب
قالمادی هجران غمیندن، اینتظار وصلیدن
گؤزده‌تاب و، دلده طاقت، جاندا ای جانیم، شکیب
گاه و گه لوطفِ نهانون آشکارا ایلیسن
رحمه راغیب‌سن ولی گر قویسا اُو ظالیم رقیب
ائتمه خار غم عزیزیم چوخ که هرگز اولمییب

گولشن عشقینده «سرشار» حزین تک عندلیب

آهو ـ صیّاد

سالمادین یاده غریبی، گؤرنه بیداد ائیله‌دین
آشنانی ائیله‌دین گر یاد بیداد ائیله‌دین
گؤزلرین آهوسینه صئید اولدی آهو گؤزلولر
طورفه جادودور بوکیم، آهونی صیّاد ائیله‌دین
اشک‌دن گر خانهٔ مردوم خراب اولدی نه باک
گنج غمدن چوخ دل ویرانی آباد ائیله‌دین
لبلری مُل، عارضی گول، زولفی سونبول، دیشی دور
آغزی غنچه، خالی عنبر، قدّی شمشاد ائیله‌دین
ائیله‌دین «سرشار»، عوشّاقی بو درده‌ن دربدر
بسکه دادوناله و افغان و فریاد ائیله‌دین!

منی‌ده سای!

ای آیاغین تورپاغینا، عرش اعظم جبهه سای
نقش کفشین یئر اوزونده، عرشه نقش جبهه، سای
آی و گون گویا اوزوندور کیم آی و گون، گون به گون
اوز آیاغینا دُوشه‌رلر، گیجه گوندوز، ایل و آی
پایلاسان حوسِن زکاتین پایینی قوی باشیمه
اهل استحقاق آرا بس دور منیم چون، بونجه پای!
ائیله‌دیم هرآی، هرای، سن‌آی، هرایه یئتمدین
بو هرای اُول وجهدندور آیه‌کیم یئتمز هرای
خواهش بزم اِرَم نظمین منیمچون دور عَبَث
کیم گؤروبدور اولدوقونی هم‌نشین شاهه گدای!

سن سن اُول یکتای گوهر، کیم فلک دریاسینه
تاپمادی غوّاصِ فیکریم نُه صَدفده سنه تای
سایماسان عاشیقلر ایچره، سالما باری سای ده‌ن
خئیلِ خوددام ده‌ریندن بیرده بو «سرشار»ی سای

نریمان

نریمان‌خان اجلال نظام، رستم‌خان اوغلو، قاجار حکومتینین آخیرلرینده، قره‌داغین «حاج علیلو» ائلینین، باشچیسی‌ایدی. بو ائلین حکومت و اوتوراق یئری، ورزقان ماحالینین «اُووخارا» کندی ایمیش. نریمان‌خان، ادیب و ادب سئوه‌ر بیر خوش طبع انسان ایمیش. آذری موسیقی‌سیندن یاخشی معلوماتی وارایمیش و اؤزی، قوپوز چالارمیش.

اونون یاخشی کتابخاناسی وارایمیش و عارفانه – عاشقانه شعر یازارمیش. نریمان‌خان 1317 – نجی قمری ایلی، «تازه‌کند مسقران» کندینده وفات ایدیر و جنازه‌سی مقدس «قم» شهرینده دفن اولور.

نیقابین چکدی

نیقابین چکدی روییندن، او ترسا، ماه تابان تک
اودمده موج ائدیب عشقیم، اوزونده بحر عومّان‌تک
دئدیم ترساقیزی ترسا! چیخارتدین دین و مذهب‌دن
عجب ائتدین منی روسوا، جاهاندا شیخ صنعان تک
ایا ترسا قیزی، یولسوز! منی یولدان کنار ائتمه
دوتار آهیم سنی بالله، یانارسان نار نئیران تک
او خال و زولف و ابرولر، شب یلدایه چؤخ بنزه‌ر
قاشین آی‌دیر، گؤزون شهلا، اوزون مهر درخشان تک

گره‌ک ترک ائیله‌یم مسجد، دوتام معبد کلیسانی
بو آخر عؤمرومو ائتدین عجب مردود شیطان تک
دئسه‌م انسان غلط سؤزدور، دئسه‌م حوری بئله اولماز
اولور وحشی قاچیرمندن، باخیر هر دم او جئیران تک
جمالین شوقونو گؤرسه، اگر چرخ چاهارومدن
باخیب هر دم دئیه‌ر عیسی، اولایدیم کاش انسان تک!
کؤچه‌م یئر اوزره بیر ساعت، اولام هم‌صوحبت و هم‌دوش
سالام بیر تخت زرّینه، چو بلقیس سلیمان تک
«نباتا[1]» شکّرا، آی قیز! بولاردان چوخ داشیرین سن
بدن گزدیر لیباس ایچره، چو مشهور صفاهان تک
منیم بیر توحفهٔ لایق، سنه یوخدور یقینیمدور
باشیم گل که‌س قاباقیندا اولوم مقبول، قوربان تک!
واریمدور بیرجه شیء آمما، اونون وصفینده مبهوتم
شبیه پستهٔ خندان اولان دانه نمایان تک
گلیب بو پیر فرتوتی، قبول ایله سنی تاری
خریداروِن هزار اولسا، بیری اولماز «نریمان» تک

سارالدیقجا

قارا گؤزلولره مُعتاد اولور کؤنلوم قوجالدیقجا
بلی، افزون اولور تاب حرارت، اود قارالدیقجا
گزه‌ر ترلان خیالیم کوه و صحراده، مه‌ثل دیر بو:

---

[1] - نابات: «خداآفرین، محالینین وینه» کندینده بیر گؤزه‌ل ائرمه‌نی قیزایمیش که نریمان اونو سؤمیش ایمیش.

تولەک ترلان، شیکارین آرتیرار داییم اوجالدیقجا
صنوبر قددینه مایيل اولان کؤنلوم، نه غافیلسن؟
دوشور صحرایه مجنون تک، اورەک گؤز یاره سالدیقجا
بو داغیندا سنین ای سرو قَد، نورسته لیمو وار
لطافت گؤستەریر شاخینده لیمولر سارالدیقجا

قاراداغی

حسن علی‌خان قاراداغی، 1847-انجی میلادی ایل (1263-نجی قمری) قاراداغ ماحالیندا آنادان اولوب. اُو، آنادان اولمامیش‌کن، آتاسی اؤلوب، باباسی شوشایا کؤچموشدور. حسن علی‌خان، شوشادا دولت مدرسه‌سی‌نی بیتیرمیشدیر، تحصیلاتینی، قورتاریب، شخصی مطالعه یولو ایله عرب، فارس دیللرینی‌ده مکمل اویرەنمیشدیر.

حسن علی‌خان قاراداغی، 1868 دن، 1922-یه قدره معلملیک ائدیر، شوشادا ایلک دفه، یازی تاختاسیندان و میز صندلدن، استفاده ائتمیشدیر. او، شوشادا، «مجلس فراموشان»ین فعال عضولرین‌دن اولوب. حسن علی‌خان‌ین، بدیعی ارثی، غزل، قصیده، مثنوی، تمثیل، مستزاد و دەیرلی کیتاب «قاراداغ شاعرلری‌نین تذکیرەسی‌دیر». قاراداغی 1929.م (1348 هـ.ق)ده دونیادان گوز یوموب. روس کیتابلارینداا، «خان قاراداغسکی» دن منظور، همین حسن علی‌خان قاراداغی‌دیر.

نەبیلیم

فله‌یین بیر بئله دؤورو اؤلاجاغمیش، نەبیلیم
سارالیب باغ و گولوستان سولاجاغمیش، نەبیلیم
اورەگیم پارەله‌نیب، سینەمه داغلار چکیلیب
گوزومه قان سیزیلیب، یاش دولاجاغمیش نەبیلیم

بیتیریب باغ سالیب، بیر نئچه گوللریئتیدیم
اوزادیب دست قضا کیم، یولاجاغمیش، نه‌بیلیم
ال چکیب ناکس‌دن، چرخ ائله ناکس‌دن ایمیش
منه تک جوروجفالار قالاجاغمیش، نه‌بیلیم
بسله‌دیم زولف، دئدیم باشیما سالسین سایه
دولانیب بوینا ایلان تک چالاجاغمیش، نه‌بیلیم
سلطنت روتبه‌سینی خوار توتاردیم شاه‌ایکن
منی باشدان آیاغا، غم سالاجاغمیش نه‌بیلیم
روزگارین دولانیب حالتی بیر اؤزگه حالا
ای «قاراداغی» منه غم قالاجاغمیش نه‌بیلیم

سیزیلدار نی‌کیمی . . .
تَرَحَّم‌لی تَکَلَّم یا غزاله
اوجالتما چرخه بونجاه آه و ناله
گلیب گفتاره شکّرریز اولماق
یاراشیب سن‌کیمی طوطی مقاله
ائله‌دیر مه اوزونده زولف گویا
ووروب مه دؤوره‌سینده ابر هاله
گؤتور اوْزدن نیقابین آچ جامالین
ضیا کسب ائیله‌نیر اوندان هیلاله
بنفشه واردیر؛ باشیم دیزیمده
دوشوب عشقینده یوز فیکروخیاله
ووصالین حاصیلی شهد مصفا
فراقین حاصیلی‌دیر آه و ناله

یئتیشمیش باشه عؤمروم ایندی هجران
نوازش ائیله‌ییب، دؤنموش ووصاله
ایاغ تک دؤشموشم باشدان ایاغه
الیم توت، ساقییا، دولدور پیاله
پریشان ائیلییین فیکر و خیالین
پریشان زؤلف‌دور، موشکین کلاله
سیزیلدار نی‌کیمی کؤنلوم دمادم
دوشوب یوْز پیچ و تاب زوْلفه چاله
کونول وئردیم او زولفه ال گؤتوردوم
بوگوندن کیم اویوبدور خط و خاله
ندیر باعث، قاراداغی، جاهاندا
اولوبسان غم‌لره بونجا حواله

سن‌سیز

گؤروْنوْر گؤزلریمه خار بوگؤلشن سن‌سیز
ائیله‌رەم صوبحه‌کیمی ناله و شیون، سنسیز
ائیله‌دی درد و غمیم سنده فراغت حاصیل
آغلادی قان منیم احوالیما دوشمن، سن‌سیز
بونجا هجرانینا، ای گوْل دخی بیرتابیم یوخ
ائیله‌دیم بیر دئمه‌دیم شام و سحر من سن‌سیز
عشق دیوانه‌سییم خلق بیلیر، مجنون‌وار
کوه و صحرادی منه منزل و مسکن، سن‌سیز
ای «قراداغی» یئتیر عرضیمی یاره، سؤیله
نئیلرم عؤمر اولا یوز مین ایل اگر من، سن‌سیز؟!

عندلیب قره‌جه داغی

ملاعلی عندلیب قره‌جه داغی 19 اینجی میلادی (13 هـ . ق) عصیرین احساسلی و بویوک شاعرلریندندی. بو محتشم شاعر، قاراداغین کورسوسو اولان «اهر» شهرینده آنادان اولوب، بویا باشا چاتان زمان، 14 یاشیندا اهرده بیر گوزل قیزا وورغون اولور. «لیلی و مجنون» آدلی بیر منظومه یار ادیب و اوز احوالاتین بو منظومه‌ده، قید ایلییر.

عندلیب، بو عشق ماجراسیندا، شیکست ایله اوز به اوز اولوب – جلای وطن ائدیب، تبریزه و سونرا «اردوباد» و «تفلیس» و «ایروان» شهرلرینه گئدیر. اولاردا «میرزه‌لیک» له گوذران ائدیب و غوربتده، ناکاملیقلا یاشاییر.

عندلیب مختلیف قالیبلرده شعر یازیب: غزل، رباعی، بئشلیک، یدّی‌لیک، اونلیق، قوشما، گرایلی، حیدری و . . .

ملاعلی عندلیب قره‌جه داغی، حقیقتاً آذربایجانین تورک شعرینین، سرشناس و عظمتلی شاعرلریندندی. او، بیرینجی شاعردی که «حیدری» یا همان «قایتاری» قالیبینده شعر یازیب و ائشیده‌نی واله و حیران ائدیر.

عندلیب قره‌جه داغی‌نین شعرلریندن نمونه:

1- قوشما

دۀ، دانیش

دولانیم باشینا، اولوم قوربانین،
آلا گؤزلو، گؤزه‌ل یاریم، دۀ، دانیش.
باللاه سنه قوربان اولماقدان سووای،
یوخومدو بیر اوزگه کاریم، دۀ، دانیش.
***

چم – خمین، سویونماغین، یاتماغین،
هردن گؤزون قییب، قاشین آتماغین،
شیرین – شیرین ناز و عیشوه ساتماغین،
الدن آلیب ایختیاریم، دئ، دانیش.
***

ای کان ملاحت، معدن هونر،
شمع و جهین سالیب جانیما شرر.
بس‌کی، عشق آتشی اولوب شعله‌ور،
نه صبریم وار، نه قراریم، دئ، دانیش.
***

ظولمت هیجرینده کئچمیشم جاندان،
دؤنمه‌رم سنین تک نور جهاندان،
سن مندن کم‌لوطف اولان زاماندان،
قاره کئچیر روزگاریم، دئ، دانیش.
***

بیر بولبول اوخوردو گول بوداغیندا،
گرک صبر ائیله‌مک یار فراغیندا،
«عندلیبم» قیشین بئله چاغیندا،
سنسن منیم گولعذاریم، دئ، دانیش.

2- غزل

سرگشته کؤنلومون گئنه یوز مودّعاسی وار،
غوغالی باشیمین نه بلالی بلاسی وار.
هر دم شیکسته کؤنلوم آچیلماز، سبب ندیر؟

گل گؤر زمانه‌نین گئنه بیر ماجراسی وار.
نامهربانی گؤر، گئدیب اغیاریلن گزیر،
یارب، کیمین بو طرزایله بیر بی‌وفاسی وار؟
صراف عقل، لعل لبین مشتریسیدیر،
جان نقدینی نثار قیلیبدیر، بهاسی وار.
وهم ائیله، ترک قیل بئله سئودانی ای کؤنول،
کیم، بیر خبرلی مزد ایله‌دیر، چوخ جفاسی وار.
تنها بیلیب وجودیمه قصد ائتمه، ای فلک!
یوزمین بلا و درد کیمی آشیناسی وار.
ای «عندلیب» نالهٔ بی‌جادن ال گؤتور،
گل گؤر بو گولشنین نه عجب بیر صفاسی وار.

3- حیدریه

گول اوسته

صونع قودرتدن سیاه خاللارین
عاریضینده نه زیندانه دوشوبدور؟
بیریسی حبشدیر، بیریسی هیندو
بد عمللر خوش مکانه دوشوبدور
عزیزیم نه مکانی،
دهقانین نه دوکانی؟
عشقین آواره‌سینین،
نه یئری، نه مکانی؟
عاشیقیندن اوّلدن -
یئدیگین نمک، هانی؟

***

پرتو جمالین اولدو منور
تعجب ائیله‌رم، الله اکبر!
مهر روخساریندن خورشید انور،
بیر ذره‌دیر آسمانه دوشوبدور.
عزیزیم، آسمانه
زولفو اوزدن آسما، یا نه
وئرمز فلک حریفی،
شاه جنت عاصی منه
حسرتیندن فغانیم،
چولقاشیب آسمانه.
***

قاشلارین فتنه‌دیر، گوزلرین جادو
خدنگ موژگانین منه توتدو رو
گلیب جان آلماغا کافر بدخو
وئر نصیحت، بد گومانه دوشوبدور
***

عزیزیم بوگومانی،
درس اوخو، بگو معنی.
فراقینا کؤنلومون،
یوخ ایدی بو گومانی.
چکمز حوسنون صورتین،
گلسه اگر بوگون مانی.
***

حرامی گوزلرین سالیبدیر جنگی،
یای قاشلارین مژگان اولوب خدنگی،
چاپدی اینگلیسی، رومی، فیرنگی،
ایندی فیکری ایره‌وانه دوشوبدور.
عزیزیم ایره‌وانی
حجدن ایره و آنی
نه ظولم اولدی گورمه‌دین
عاشیقه ایروانی
آز قالیب گؤزوم یاشی،
ییخا، گل، ایره‌وانی
***
شعلهٔ آهیمدن توتوشدو عالم
نه سببدن سنه یئتمه‌دی ناله‌م؟
«عندلیبم» شوکر ائیلره‌م دمادم،
حسرت گوزوم گولوستانه دوشوبدور.
عزیزیم گولوستانی،
اوخودوم «گولوستان» - ی
گولشن حوسنون گؤره‌ن،
ایستمز گولوستانی.
سنده اولان لطافت،
باخ گؤر، گول اؤسته هانی؟

هیجری

میرزه محمد هیجری، 1266 – نجی گونش ایلی (1306 هـ . ق) «هریس»ین «آبداللو» محله‌سینده دونیایه گوز آچدی. هیجری بیر یوخسول عایله‌ده، بویا – باشا چاتیب، بیر مدّت مکتبه گئتدی. سونرا یوخسوللوق اثرینده، تحصیلدن ال چکیب، آزاد شغله چالیشدی. اوتوز یاشیندا «تبریزه» کؤچوب، کؤمورچولر کروانسراسیندا، «میرزه»لیک ائتدی. سورالیق‌دا، تبریزده اؤزی بیر دوکان قویوب و اورادا تبریز شاعیرلریلن، شعر مجلیسی قوروب. هیجری 1318 ده دوغمایوردی، «هریس» شهرینه قاییدیب، 1334 ده فانی دنیایا گؤز یوموب. اونون تورکی و فارسی شعرلریندن، موباریزه و ظالملر اؤنونده دایانماق یاغیر!

بلالر آماجی

حق سنی آی کیشی گؤر کیملره موحتاج ائله‌دی؟
سینه‌وی تیر جفایه بوتون آماج ائله‌دی
دوغروسو آنلامیسان، یا کی اولوب لال دیلین؟
بیلمیسن کیمدی ایشیق گوندوزووی داج ائله‌دی ؟
فورصتی گؤر کیمه وئردی فلک شعبده‌باز!
منی بیر پخمه قوماریاز، سنی لیلاج ائله‌دی!
مسئله چوخلارا معلومدی، بیرین من یازیرام
گولشن کارگری، اربابی تاراج ائله‌دی.
قورخ اوگوندن دوشه‌سن سنده بوروقچی الینه
دئیه‌سن وای منی‌ده اخته بو قللاج ائله‌دی!
«هجری»یا! سهم وئریبدیر سنه، خلّاق جهان
چونکه حق پامبیغینی آتماغا حلّاج ائله‌دی.

***

اولسون

سن یاخشی دولان، اوزگه‌سی هرجور اولور اولسون
هر کس آج اولور، چیلپاق اولور، عور اولور اولسون
سن تازه لباسیله گزیب، کوچه‌ده پوز وئر
یوخسول کیشی انظارده منفور اولور اولسون
سن اؤز گونونی ایسته ایشیق، اؤزگه گؤزونده
دونیا ایشیقی گر شبِ دیجور اولور اولسون
غم‌خانه‌یه یول وئرمه، اگر الده وارین وار
یوخسول قولاغی کار و گؤزی کور اولور اولسون
بانکا تاپیشیر صاندیقووی، جیب‌لری دولدور
کؤنلون پولونان ایندیکی مسرور اولور اولسون
قوخما یاریم ارشین کیمی، کسگین پیچاغین وار
خلقین‌ده ریسین سُوی نه‌قده‌ر زور اولور اولسون
احسان قازانین آس، قوناغین وارلی‌لار اولسون
اوغلان! ابوی، هر جوره مغفور اولور اولسون
یاغلی پیلووون اوستونه قوی جوجهٔ بریان
باس قارنووا، عِیران کاسیبا شور اولور اولسون
هر نه‌کی اکه‌رسن، اونو آخیرده بیچرسن
سؤزلرکی دئدیم هر نئجه منظور اولور اولسون
«هیجری، دوزوسن سؤزلری سن ریشتهٔ نظمه
قورخوتما اؤزون، میغمیغا زنبور اولور اولسون

نادان کیشی!

ای بوغلارین جهالت الیله بوران کیشی!
نفسین سؤزیله، خانهٔ عقلی ییخان کیشی!
چوخدور سنین‌کیمی فقرانین قانین سُوران
آخیرده قان قوسار بیلیسن قان سوران، کیشی!
بیر یئرده باتسا پالچیغا ائششک، گَلَن سَفَر
بیرده عوبور ایله‌مز اوردان، نادان کیشی!
یادوزدا واردی باغلادیلار جومله قول قولا
سیندیردیلار باشوزدا نئچه کارواشان کیشی؟!
میسکین‌لرین قانیله دولان شیشه‌لر سینار
اولماز دوروست، عدل الیله سینان، کیشی!

وطن

ای منیم جانیم وطن، مأوای جانانیم وطن
گر قبول ائتسه‌ن سنه، قوربانی بو جانیم وطن
گرچه جان قوربانین ائتماق کسرِ شأنیندیر سنین
نقدِ جاندان باشقا نئیلیم یوخدور ایمکانیم وطن

بی همزبان

دونیاده هر طویورو ووحوشون مکانی وار
یوخدور منیم کیمی، بیری بی‌خانمان اولان!
سینه‌م دولوبدی دردیله، نئی‌تک سیزیلدایییر
گزدیم، تاپانمادیم، اوزومه همزبان اولان
ناشی طبیب‌لر مرض اوسته، مرض قویور
ای چاره‌سازه درد دل، ای موستعان اولان

گلدی باشا . . .
گلدی باشا اُوزادکی، گلمزدی خیاله
گوردوم گوزوم ایله کاسانی اولدی پیاله
پیغامیمی کیمدی یئتیره روستم زاله
روستملری سالدی فلکِ پیرِ، چووواله!
***

«هیجری‌نین قبیر داشیندا یازیلان شعر»
فرهاد کوهکن گر اولئیدی موعاصیریم
اولفت دوتاردی «هیجری» شیرین کلامیله

سالک

اصغر اکبرزاده – شعر و ادب دونیاسیندا - «سالک» تخلّص ائده‌ن شاعر، 1271 ـنجی گونش ایلی «اَهَر»ده دونیایه گؤز آچدی. اوشاقلیق چاغلارین «اهر»ده گئچیریب، گنج چاغلاریندا «تبریزه» کؤچوب، اورادا «دوخانیات» ایداره‌سینده ایستیخدام اولدی.

سالیک، ایکی دیلده، تورکجه و فارسجه گؤزه‌ل و آخیجی شعرلر قوشوب. دئمه‌ک اولار او طنزده مهارتلی، مرثیه‌ده باجارلیقلی و لیریک شعرده گورکملی بیر شاعیر ایدی. سالیک 1358/9/21 – ده «تبریز» شهرینده وفات ائدیب و اوردا تورپاغا تاپشیریلیب.

بیر نیگاه ایله
عالَم دولوبدو مفسده و افتیضاح ایله
آممما منیم‌ده سینهٔ محزونیم آه ایله
جانانه، مین قارا تئلی، مخمور گؤزلری

قارشی ائدیب منی بئله روز سیاه ایله
گول‌دور نگاریمین اوزی، خطّی یاشیل گیاه
باغلارلا دسته‌لری باغدا، گیاه ایله
دونیانی دولدوروبدو گؤزه‌ل، منده یالقیزام
یوخدور گوجوم‌کی آرخالانام بو سپاه ایله
مجهول‌دور جماعته، مکنون خاطیریم
من آغلادیقجا، خلق گولور قاه – قاه ایله
یازدیم بو نامه‌نی وورغون «هریسی[1]» یه
قویسون تفاوت عاشقینه خاک راه ایله
اوستادِ شعردیر، اونا مندن سلام اولا
گون دور، کسیلمی یندی موماشاتی ماه ایله
«هیجری[2]» یانینداییر اونا همدم «هریس» ده
وار ایرتیباطی شاه اولالی پادشاه ایله
«سالیک» همیشه شهد لبین آرزو ائده‌ر
قلبین اونون گتیر اَله یورغون نیگاه ایله

1329 هـ . ش

میوه فیشار

من بو هامی فیشار ایله میوه فیشاری نئیلیره‌م!
میوه فیشاردن گله‌ن، آب اناری نئیلیره‌م!
آب اناردن دئییم، صوحبت یار ایلن بئله
آج یالاواج، یاوان یاشیل، صوحبت یاری نیئلیره‌م

---

[1] - اوستاد موسی هریسی‌نژاد، هریس شاعرلریندن.

[2] - میرزا محمد هیجری، هریس شاعرلریندن.

قد بوکولوبدی نون کیمی، باش آغاریبدی یون کیمی
قاشی کامان گؤزه‌ل‌لری، چشم خوماری نئیلیره‌م!
بئل‌لری اینجه قیزلارین، نازینی چکمک ایسته‌مم
دام بلای جان اولان، زولف نیگاری نئیلیره‌م
چشم خومارده اولان، عشوه‌یه، یوخدو طاقتیم
غمزه‌سی جان آلان گؤزه‌ل قیز بالالاری نئیلیره‌م
غمزهٔ یاردن دئمه، نغمهٔ تار ایلن بئله
غمزه یاری نئیلیره‌م، نغمهٔ تاری نئیلیره‌م
باغ و بهار عؤمرومو، سئیل خزان، خراب ائدیب
هئیوانی ناری نئیلیره‌م، باغچانی باری نئیلیره‌م
ناز و عیتاب یاردن، باغریم اولوبدو قان منیم
سئیر چمن‌ده یوخ گؤزوم، باغ و باهاری نئیلیره‌م
«سالیک» ین آز قالیب چیخا جانی، فیشار دهردن
من بو فیشار ایلن عمو، میوه فیشاری نئیلیره‌م!؟

1339 هـ . ش

آرزی‌لار

دؤرد بیر طرفدن ائتمیش ایحاطه بلا منی
ائتسین گؤروم خیلاص، شه کربلا منی
ایلحاح ایلن دئدیم سنه ای زایر حرم
آستان کعبه‌دن دوتوب ائیله دوعا منی
مشمول بلکه ائیله یه جانان وصالینا
مسکین سنی، فقیر سنی، بینوا منی
گِئتدین قاییتدین اولمادی حاصیل بو موددعا
بیلدیم یالانچی، ائیله میوبسن دوعا منی!

چونکی دوعا ایجاتبه اوردا،یقین یئته‌ر
ائیله‌ردی کامکار، کرم ایلن خودا منی
ائتدیم توَوسّول ، اصغرین عطشان دوداقینه
ائتمیشدی چونکی غوصّه‌لی بو ماجرا منی
تاکی قویوم اوزومو، حسین(ع) آستانینه
مرهون لوطف ائده‌شه گولگون قبا منی
اکبر مزارینی ائلیوم شوق ایله طواف
ائتسین خودا اُو توربت پاکه فدا منی
عبّاس، قبر پاکینه ده ایلیتجا ائدیم
قیلسین قبول خیدمته، اُول باوفا منی
اصحاب جان نیثار حسینه، سلام ائدیم
بیلسین له تاکی اؤزلرینه، آشینا منی
سؤنرا گئدیم نجف‌ده، علی(ع) خاک پایینه
مشمول ایلتیفات ائله‌سین مورتضا منی.
بو آریزو، اُؤزون بیلی‌سن ده‌لدی قلبیمی
نایبل ائله بو آرزویه، ای خودا منی
«سالیک» بو آرزویه یئتیشمک یقین اولور
گر ایسته‌سه حضوره امامِ رضا(ع) منی!

1340 هـ . ش

عاشیق حسین جاوان

گونش ایلی 1295 ده (1981 م) قاراداغین گرمادوز ماحالی‌نین «اوتو کندی»ینده آنادان اولوب. 11 یاشیندا، عاشیق علسگرین قارداشی اوغلو، عاشیق موسی یا شاگیردلیک ائدیب و هابئله عاشیق علسگرین قارداشی محمد، قارداشی اوغلو نجف و اوغلو طالب، حسین جاوانین، عاشیق صنعتینده اوجالانماغا چوخ تأثیرلری اولوب. سونرالار عاشیق حسین جاوان ایرانا گلیب و بویوک مجلسلر قوروب. او، ایلک شعرلرینده «فرمان»، سونکی اثرلرده «جاوان» تخلوصوندن استفاده ائدیب. حسین جاواندان نئچه کیتابلار چاپ اولونوب: «دانیش تئللی سازیم»، «باهار کیمی»، «شعرلر»، «قوشلار اویانیر». عاشیق حسین جاوان، 1365-نجی ایلده گنجه شهرینین «قاسیم اسماعیل اوو» رایونوندا ابدیلیک حیاتا گؤز یومدی.

دونیادا

چیرپینما اوره‌گیم، دؤیونمه قلبیم
کیچیلمه دوشمانا، آییلمه یادا.
اودلار اؤلکه‌سینین اوجالیب باشی
دئییلیر شوهره‌تی بوتون دونیادا.
***
آه چکمه،غم یئمه، چوخ باخما یولا
آغلاما، سیزلاما، ائیله‌مه نالا
چوخ چکمه‌ز یئته‌رسن یئنه وصالا
دردین آرتیب اولوب حددن زیادا.
***
پارچالانما اوره‌ک، یارالانما سن
تزه بوتؤولندین، پارالانما سن

وفالی دوستوندان آرالانما سن
دولان آرخاسینجا، دولان پیادا.
***
چتیندیر اؤلومدن، یامان آیریلیق
ایئلدی قددیمی کامان آیریلیق
سیخسادا «حسینی» زامان، آیریلیق
دوستوندان ال چکمه‌ز، دؤنمز نبادا.

سؤز قیمتلی‌دیر
یاقوتدان، آلماسدان، دوردن، گؤوهردن
آنلایان یانیندا سؤز قیمتلی‌دیر.
مخنّنین تیرمه‌سیندن، شالیندان
مردلرین گئیدیگی، بئز قیمتلی‌دیر.
***
یالانچیلار دئدیگیندن اوتانسا
حقیقی سؤزلرین معناسین قانسا
عشق اودونا عاشیق سراسر یانسا
محبّت اهلینه کؤز قیمتلی‌دیر.
***
«جاوان حسین» سئوه‌ر آتی، توفنگی
دؤیوش میدانیندا ائیله‌یر جنگی
محک زری تانیر، گؤرسه محنگی
صرّافلار یانیندا، گؤز قیمتلی‌دیر

قاراداغ

دونیا قرار توتوب ساکین اولاندان
چوخ بلالر چکیب باشین، قاراداغ.
آلنینداکی هر ایز بیر قرینه‌دیر
بیلینمیر تاریخین، یاشین قاراداغ.
***
اوره‌کدن چکدیگین فریاددی، آهدی
دیله‌ییین – ایسته‌ییین خالقا آگاهدی
هر قایان دؤیوشده بیر قرارگاهدی
سؤیله‌ییر تورپاغین، داشین قاراداغ.
***
تبریز بیر آنادیر سنده اوغلوسان
ائل بیلیر اوره‌کدن اونا باغلیسان
ستارخان کؤچه‌لی سینه داغلیسان
اودورکی آغاریب باشین قاراداغ
***
گولر هر بیر داشین، هر بیر اویلاغین
سردارلار یتیره‌ر آنا تورپاغین
«جاوان حسین» الده توتار یاراغین
قورخماز دونیا اولسون قوشون، قاراداغ.

قیز

گوزلرینی اوخشادیرام یانان شوخ چیراغه قیز
یاناقلارین طعنه قیلیر عرش اوزونده آیه قیز
حسرتیندن جاوان جانیم خسته دوشوب اوزولور

حکیم سنسن درمان ائیله یارام گلسین سایه قیز.
***
آری‌کیمی سیزیلدارام بال آلارام دوداقدان
باهار واختی آچان گوللر حیا ائیلر یاناقدان
آغ پامبیقلار خجالتدیر گؤزه‌ل، مرمر بوخاقدان
بیر جوت نوبار سینه‌نده وار وئر بیر کیمسایه قیز.
***
«جاوان حسین» عاشیق اولوب سنین خط – خالینا
آخشام – سحر حسرت چکیر باخسین گول جمالینا
باعث اولما ناحق یئره ائلین قیل و قالینا
ایتیرمه گل زحمتیمی، یئتیرمه گل زایه، قیز.

(گرایلی)
دیل وای ائیلر
محبّت سارایی اوچسا
قلب آلیشار، دیل وای ائیلر.
کؤنول پروازلانیب اوچسا
گزه‌ر یارینی
وفادارینی
اؤز دیلدارینی
تاپانماسا دیل وای ائیلر.
***
عاشیق یارینی گؤرمه‌سه
سیاه ساچلارین هؤرمه‌سه

آچیلان گولون ده‌رمه‌سه
گول تؤکولر
اغیار گولر
بئل بوکولر
جیغا آغلار، تئل وای ایئلر.
***
اووچو ایتیرسه مارالی
کسیلر صبری – قراری
داغدان – داشدان خبر آلی
اوره‌گی یانار
یارینی آنار
دردلی قانار
چمن سیزلار، چؤل وای ائیلر.
***
محبّین طامی بالسا
عاشیقین آغرینی آلسا
یار یارینا حسرت قالسا
سازدا آغلار
سؤزده آغلار
گؤزده آغلار
گؤزده آخان، سئل وای ائیلر.
***
هجران یاشی ده‌رین گلسه
محبّتی ایکی بولسه

«جاوان حسین» ناکام اؤلسه
چایلار آغلار
دوست سوراغلار
یاری آغلار
حیئیف دئییب، دیل وای ائیلر.

صرّاف

مهدی صرّافنیای اهری 1298 – نجی گونش ایلی «اهر»ده آنادان اولوب. بویا – باشا چاتارکن آتاسی‌له «تبریزه» کؤچوب، ایلک تحصیلاتی آلیب، سونرا آتاسی ایله بیرلیکده، بزّازلیق شغلونه باخدی. بزّازلیق ایشینین کناریندە درسین باشا وئریب 1333 ـنجی ایلده دولت قولوقچوسو اولدی. 1360 ـنجی ایلده تبریزین بهداری اداره‌سینده تقاعده نایل اولدی و 1361 ده فانی دونیادان گؤز یومدی.

صرّاف اؤز زنگین اثرلرینده، انسانی انسانلیق ذیروه‌سینه چاتدیرماغا چالیشیب، صداقت و محبّتی نمایش ائتدیریردی.

«آدام اول»

بیر آییل یوخلاما چوخ، فوت اولو فورصت آدام اول
قالمایيب، قالمایاجاق بیر بئله عیزّت، آدام اول.
اولما مغرورکی،وارمنده مقام و مکنت
خیلی آساندی الیندن گئده نعمت، آدام اول.
ائله‌سن خلقیله رفتارینی خوش، خلقه کؤمک
ضرری یوخدی سنه، ائت‌گیله خیدمت، آدام اول.
احترام ائتمه‌یی، یالتاخلیغا قاطی ائله‌مه

بیر اوتان، ائیله داها نفسی سلامت، آدام اول.
طمعین کَس هامیدان، ائتمه تملق «صرّاف»
خاطیر آسوده اؤتور، ائیله قناعت، آدام اول.

اؤلماز

گردیش دوور – زامان ثابت و یکسان اؤلماز
عاقیل انسانلارین احوالی، پریشان اؤلماز
کئچه‌جک هر نئجه توتسان، بو دَنی دونیانی
هئچ کسین عیزّتی دونیاده، کماکان اؤلماز
خیدمت ائت نوعینه، هر قدر الیندن‌کی، گلیر
بیر زامانی یئتیشه‌ر خیدمته ایمکان اؤلماز.
دوز دانیش، ائیله‌مه تزویر، اگر انسانسان
حوققابازلیق‌کی داها شیوهٔ مردان اؤلماز!؟
گئجه – گوندوز دؤلانیر، صحنه اؤلورتئز – تئز عوض
فورصتی فوته وئره‌ندن سؤرا، جوبران اؤلماز.
نه قویوب آختاریسان، یؤرما اؤزون ای «صرّاف»
چوخلو نادان گؤرورم، سن‌کیمی نادان اؤلماز.

بارز

شیخ‌الاسلام، میرزا جعفر اسلامی اوغلو «بارز» تخلّصلو، عباس اسلامی گونش ایللرینین 1298 – نجی ایلینده (1919 . م) اهر شهرستانینین آی‌پیرزان (یخفروزان) کندیده آنادان اولموشدور.

اوستاد بارز، 1340 ـنجی ایلده معلم‌لیک پئشه‌سینه مشغول و 1370 – نجی ایلده تقاعدلیگه نایل اولوب. «بارز» ایندییه‌ده‌ک بئش کتاب، چاپا یئتیریب و قاراداغین، بویوک و محتشم شاعری تانینیبدی. «ائل دایاغینا سلام»، «یاسلی ساوالان» بارزین دیللرده ازبر اولان کتابلاری‌دیر. بارزین یازدیغی شعرلر، محتوالی، مضمونلو و احساسلی‌دیر و بیر حیصّه‌سینده درین فلسفی معنالر یئر توتوب.

گئجه‌لر

تنگ اولور باشیما تک‌لیک ساری عالم گئجه‌لر
بیر نفر اولمادی منله اولا همدم گئجه‌لر
عشقه بیگانه اولانلار نه‌بیلیر کیم نه چکیر
چکمه‌سین من چکه‌نی اهل جهنّم گئجه‌لر
بیر منم – بیر بوقلم، بیرده بو ویرانه کؤنول
او چوموزده گلیریک ناله‌یه با هم گئجه‌لر
کیمسه بیلمز اوره‌گیم سیررینی دونیاده منیم
یاز قلم دورماکی، سنسن منه محرم گئجه‌لر
یارالی کؤنلومه گوندوز ووروlان یاره‌لره
مهربان یار الی ایستیر قویا مرهم گئجه‌لر
نه وئرر گوندوزو موهلت منه هجران سیتمی
نه قویار باش یئره بیر لحظه قویام غم گئجه‌لر!
عشقینه صادیق اولان جهدیله همّت کمرین
درد و غم چکمه‌گه باغلار بئله محکم گئجه‌لر
منده مجنون کیمی زنجیریده گؤررم اؤزومی
اونداکی زولفون اولار گؤزده مجسّم گئجه‌لر
من‌چکن غم یوکونی بیر گئجه چرخین بئلینه
قویسالار، پشت فلک غمدن اولار خم گئجه‌لر

پرده‌لی قویدی سؤزون «بارز»ه فاش ائیلمه‌دی
سیرلر اؤرتوگو بو قورخولو موبهم گئجه‌لر

وطنیم

جیسمیمده منیم تاب و توانیم وطنیمدیر
قانیم – ایلیگیم – روح و روانیم وطنیمدیر
آرزیم – دیله‌ییم – کعبهٔ آمال و امیدیم
شأنیم – شرفیم – نام و نشانیم وطنیمدیر
قورباندی وطن تورپاغینا باشیله جانیم
بو جان ایشه گلمز – منه جانیم وطنیمدیر
بیر لحظه وطنسیز دؤزه بیلمز دل زاریم
کؤنلوم قوشونا، طورفه مکانیم وطنیمدیر
حفظیم‌دی وطن کلمه‌سی اوّل دیل آچاندان
ذیکریم وطنیم، نطق و بیانیم وطنیمدیر
جان اوسته یئنه عشق – ی وطندن دئییره‌م من
اؤلسمده یئنه ویرد زبانیم وطنیمدیر
جانان یئرینه منده وطن مولکونو سئودیم
گیزلین هدفیم – عشق نهانیم وطنیمدیر
عؤمرومده – حیاتیمدا – دیاریمدا – ائلیمده
بیر زاده اگر گلسه گومانیم وطنیمدیر

محبت ماهنی‌سی

عؤمرو باشا چاتدی سازاقلی قیشین
حسرتلر دؤندردی چرخین گردیشین
منده دویدوقجا یازین گلیشین

جاوان طبیعتین الین سیخیرام.
***
آل – الوان لاله‌لر گول آچدی داغدا
بولبولون جه‌جهی اوجالدی باغدا
بو یئنی دؤوراندا بو گؤزه‌ل چاغدا
عشقین – محبّتین الین سیخیرام.
***
آرزیمدی خلقیمیز بختیار اولسون
یوردومون هریانی لاله‌زار اولسون
او گون‌کی ایسته‌دی قیش باهار اولسون
معنوی قودرتین الین سیخیرام.
***
شنلیک چوخالدیقجا ائلده – اوبادا
دوشر کئچمیشلریم بیربه‌بیر یادا
اینجه‌لیک گؤردوکجه من بو دونیادا
ذؤقین – ظرافتین الین سیخیرام.
***
عاشیق اوخویاندا یانیق کرمی
بیر اؤلسا کؤنلومون مین اولار غمی
مهربان سئوگیلی – قانان همدمی
گؤرنده اولفتین الین سیخیرام.
***
گئجه، گوندوز اؤلور، گوندوزده گئجه
بو موبهم گردیشه تووللانیم نئجه

بیر نازلی دیلبرین اوزون گؤرونجه
مین دردین – حسرتین الین سیخیرام.
***
قورومواز هئچ زامان گؤزومون یاشی
دائیم غوغالی‌دیر بختیمین باشی
گؤرنده داغ – داشدا چوبان قارداشی
صیدقین – صداقتین الین سیخیرام.
***
«بارز» من وورغونام اؤز سئوگیلیمه
اصیل فرهنگیمه، آنا دیلیمه
آلاندا بیر دوستون الین الیمه
سانکی بیر میلّتین الین سیخیرام!

یاواش – یاواش
گؤسترمه گول اوزون، گؤسترسن اولور،
گؤزومده گؤز یاشی قان، یاواش – یاواش.
هر دؤنوب باخدیقجا یورغون مارال تک،
بدندن آیریلیر جان، یاواش – یاواش.
***
گونش تک بللی‌دیر حوسن – ی جمالین
عالمه شمس اولوب عقلین – کمالین
دئمه بیلنمیره‌م نه‌دیر خیالین
کؤنلومون ایسته‌یین آن، یاواش – یاواش.
***

عاشیق یاتانمازدی اوزون گئجه‌لر
وئجه گلمز ایشی آللاه وئج ائلر
«بارز» علاج ائده‌ن باخ گؤر نئج ائلر
اوفوقدن باش وئریردان، یاواش – یاواش.

هریسی

اوستاد موسی هریسی‌نژاد 1304 – نجی گونش ایلی «هریس» ده آنادان اولوب. ایلک تحصیلاتینی اسکی مکتبلرده اوخویاندان سونرا، 1317 – نجی ایلده تبریزه گئدیب، تحصیلاتین تکمیل‌لندیریب. ایللر بویی معلم‌لیک ایدیب 1359 – ده تقاعد مقامینا چاتیب.

هریسی، 16 یاشیندان شعر یازیب و حماسی – عرفانی غزللر، قصیده‌لر قوشمالار یارادیب. هریسی‌دن نئچه جیلد کیتاب چاپا بوراخیلیب که اوجمله‌دن «هریس تاریخی»دیر.

حیات جاودان

پریشان کؤنلومو شان – شان ائدن اوز دیلسیتانیمدیر
او گیزلین دردیمه شاهید بو چشمِ خون‌فیشانیمدیر
خیالدا آرزی، غم قلبیمده، حسرت گؤزده، شورباشدا
سارالماق – سیزلاماق نی‌تک نصیب خسته جانیمدیر
واریمدی سیلسیله بوینومدا، دوشمانلار سئوینمزلر
خبردار اولسالار اونلارکی حورّیت نشانیمدیر
مکانیم حوکم یار ایله اولان گوندن قه‌فه‌س کونجی
هامی محبسدن آزادم، قه‌فه‌س دار الامانیمدیر

اناالحق سؤیله‌سه منصورتک فرهاد اولان کؤنلوم
چکیلسه داره، باعث، دیلبر شیرین زبانیمدیر
یوخومدور نقش خیلقتده اؤلومدن ذرّه‌جه قورخو
اؤلوم مقصددی – مقصودوم حیات جاودانیمدیر
«هریسی» سؤزلریم شکّردی، کیلکیم نی‌شکر، شکّر -
شکن‌دیر طوطی طبعیم، وطن هندوستانیمدیر

حیره‌ت چؤلی

نی‌تک سیز یلدارام گئجه‌لر تا گؤره‌م سنی
سرمنزلِ سلوکِ تمنّا گؤره‌م سنی
وئرمیر امان گؤزوم یاشی، تا گؤز آچام ائده‌م
الواح کاینات تماشا گؤره‌م سنی
طرز تفکّورومدی سلوکیمده یول کسه‌ن
قویمورکی موقتضای تقاضا گؤره‌م سنی
اوج خیالدا، دالغالانیر، دوررِشاهوار
تا قطره، کلِّ کِثرتی، دریا گؤره‌م سنی
دِل گوزگوسونده، تُوز تُؤره‌دیبدیر تعینات
حاشاکی تُوز سیلینمه‌سه پیدا گؤره‌م سنی
حیره‌ت چؤلونده ذیکرِ جلی اولدی هو، وَهو
تا موقتدای سیر سُوِیدا گؤره‌م سنی
آماده اول کؤنول ائله‌بیل کاروان کؤچور
چوخ شایقم‌کی طور تجلّا گؤره‌م سنی
گول‌لنمه‌دی «هریسی» عؤمور گولسیتانی‌تا
گول چارداغیندا بولبول شئیدا گؤره‌م سنی

قه‌فه‌سیم

بولبولم، گول سوراغیندا، اوجالیب باغدا سه‌سیم
بسکی چوخ قیشقیریرام، تنگه دوشوبدور نفه‌سیم
من خزاندان خزانا، باغدا شیکایت یازیرام
دوشمانیم یول کسه‌نیم، یول کسه‌نیم دادرسیم
نه ائدیم؟ وار نه گونوم، وار نه هارا ییمه چاتان
بانلامیر، بان بئچه‌سی، گلمیری صوت جَرَه سیم
چیرپینارديم، داریخاردیم، قه‌فه‌سی سئومزیدیم
ایندی آمما دئییرم: آی سنه رحمت قه‌فه‌سیم!
اؤلو اولسامدا «هریسی» اُو مسیحای زامان
نفه‌سیمدیر، نفه‌سیمدیر، نفه‌سیمدیر، نفه‌سیم!

اعجازه بنزه‌ره‌م

چه – چه ووران قناره‌ده، آوازه بنزه‌ره‌م
ائللر گؤزونده سؤزلو اولان سازه بنزه‌رم
هئی قیش گلیب – گئدیب، گله‌جکدیر دالینجا یاز
من یایدا، گؤز سازاغی گؤره‌ن، یازه بنزه‌ره‌م
ساتقین‌کی، وزن و قافیه، سبکی دیدیشدیریب
بو پیر تداشیقدا، قافیه پردازه بنزه‌ره‌م
داغلاردا وار تغزّوله بُول غمزه‌لی مارال
آخسار، ده‌نیزدن آیری دوشه‌ن غازه بنزه‌ره‌م
وحشی تبریز اولماز ائلچین، دیله‌نچی‌یم
نه سعدی‌یه، نه اهلی شیرازه بنزه‌ره‌م
«موسی هریسی» بوغماغا فیرعونو، گؤلچه‌ده
موسا کلیم، گؤسته‌ره‌ن اعجازه بنزه‌ره‌م!

عاشیق عزیز شهنازی

ساز – سؤز صنعتکاری، اوستاد شهنازی 1308 – نجی گونه ش ایلینده «گنجه» شهرینده آنادان اولوب، ئبش ایل درس اوخویوب، 1317 – جی ایلده آتاسیله بیرلیکده، آنایوردونا قییدیب، نئچه ایل «اهر»ده ساکین اولدی. بو مودتده «موللا میرزا ابراهیم»ین مکتبینده درس اوخویوب – سونرا «مزرعهٔ جهانگیر» کندینه گئدیب اورادا ساکین اولوب. او، 17 یاشیندا عاشیقلیغا باشلاییب و ایلک ساز اوستادی «مزرعه» کندی‌نین اربابی «عبدول سولطانی» اولور.

اوستاد شهنازی 1345 – نجی ایلده تبریزه کؤچوب و اورادا ساکین اولور. اونون آدی «عزیز رامیش» و «شهنازی» لقبینی، اونا، اونون حورمتلی ائلی وئرمیشدیر. اونون یازیلان اثرلری: «بو تورپاغلی‌یام»، «وطن اوغلویام»، «شاهنامهٔ فردوسی‌نین تورکجه‌سی»، . . .

اوستاد شهنازی 1374 – نجی گونش ایلی‌نین تیر آیيندا وفات ائتدی.

حوکمران اولسایدیم

حوکمران اولسایدیم ائل آراسیندا
من اؤز اوره‌گیمی ائله وئررديم
ییغاردیم وطنین، ائلین، خائینین
یازدا داشقین گلن سئله وئررديم.
***
هر کونجون گزه‌ردیم ائلین، اؤلکه‌نین
سوروشوب بیله‌ردیم کده‌رین، کینین
ایللر حسره‌ت چکه‌ن ایکی سئوگینین

بیر – بیری‌نین الین، اله وئره‌ردیم.
***
«عزیز» دئییر اوره‌گیمده یارا وار
اودور بو دونیانی ائدن منه دار
یارادان وئرسئیدی منه ایختیار
تیکانین عؤمرونو، گوله وئره‌ردیم!

آغلاما اولندن سونرا
گؤزه‌لی سئونده اصلینی یوخلا
پئشمان اولما، ائوه گلندن سُورا
اخلاقدان بد اولسا، دیلدن زیادا
عؤمرون غارت اولار، آلاندان سُورا
***
یار بد اولسا پوزار عؤمرون باغینی
گؤردون کی ائیله‌دی بد، اخلاقینی
اوشاغی اولمامیش وئر طلاقینی
بوشلایا بیلمزسن، اولاندان سُورا.
***
«عزیز»ین یانینا گل ساغلیغیندا
بولبول دُوْور ایله‌یر گول ساغلیغیندا
دوستلارین قدرینی بیل ساغلیغیندا
آغلاما، صید قاما، اولندن سُورا

آغلارام
هجران خسته‌سی‌یم، غم بزیرگانی

همدم اولوب آه و زاریم آغلارام
عؤمور کئچیب، باش آغاریب، دیش دوشوب
بسدیر منیم بو آزاریم، آغلارام
***
بیر زامان ائل منه وئره‌ردی قیمت
قوجا – جاوان ائیله‌یردی محبّت
ایندی کئچن سؤزو ائدنده صوحبت
باخیب گولور اوشاقلاریم، آغلارام
***
بیلمه‌دیم زامانا بد گلدی هاردان؟
فلک قیصاصینی آلدی عاشیقدان
وفاسیز دوستلاریم باخیر کناردان
کده‌ر اولوب وفاداریم آغلارام
***
«عزیز»ین سؤزلرین عاریفلر قانار
باغ پوزولدو، گول اوستونو آلدی قار
نه بیر موصاحیبیم، نه گردیشیم وار
دوشمان اولوب، آیاقلاریم آغلارام

آنا

سن منیم عؤمرومده باهاریم، یازیم
سوسنیم، سونبولوم، گولوم‌سن، آنا
قلبیمین دیله‌یی، عشقیم، آوازیم
آغزیمدا دانیشان دیلیم‌سن، آنا

***

دار گونده، سن آرخام، آدیم، سانیم‌سان
بده‌نیمده سانکی آتیم – قانیم‌سان
حیاتیم‌سان، وارلیغیم‌سان، جانیم‌سان
ظولمتده ایشیقلی یولوم‌سان آنا
***
آغارسادا قارا تئلین طورّه‌سی
گئتمز قولاغیمدان لایلایین سه‌سی
«شهنازی» عؤمورو شادلیق نغمه‌سی
اولوسوم، اویماغیم، ائلیم‌سن آنا

اولماسا

قودره‌تین کره‌مین هاردان بیلیم من
یارانیب دونیادا خیلقت اولماسا
انسان بیر – بیریله دوست اولا بیلمز
اگر اورتالیقدا اولفت اولماسا
***
آراییب – آختارسان یاخشی‌له – یامان
قاضی‌دیر عدالت، حاکیم‌دیر ویجدان
گووهرین قدرینی بیلمز هر نادان
صرّاف‌لار ایچینده قیمت اولماسا
***
باهارین یاغیشی هریانا یاغار
باغدا گول بیتیره‌ر، شورانلیقدا خار

انسانلا، انسانین، خیلی فرقی‌وار
هر شئیدن اسگیک‌دیر، معریفت اولماسا
***
«عزیز»م گئیییندیم هجراندان چوخا
مرد ایگیت‌ده اولار، عار، غیرت، سخا
بیر گؤزه‌لین حوسنی اولسا زولیخا
قارا پولا ده‌یمه‌ز، عیصمت اولماسا

«اجه‌ل ده‌رک ائده‌جک منی»
روحوم قوشو پرواز ائده‌ر بو تندن
کناردان بویلانیب، هارایلار منی
گزدیییم اویماقلار، دوردوغوم یئرلر
سس وئریب سه‌سیمه هارای‌لار منی
***
سؤروشسان هر یئرده بیر نیشانیم وار
دوستلار یاداسالیب، چه‌که‌ر انتظار
قورولاندا توی بساطی، آرزیلار
گزدیییم اوتاقلار، سارای‌لار، منی
***
اَجَل ده‌رک ائده‌جک، عؤمر اولساتامام
باشیم اوسته اولماز قارداش، ائل مودام
باش داشینا یازین «عزیز» منه نام
دوستلار گلیب اوخویار، هایلار منی

خوش خبر

کاظیم خوش خبر – عباسعلی اوغلو 1309 – نجی گونش ایلی «اهر»ده آنادان اؤلدو. ایلک تحصیلاتین اهرده، اورتا تحصیلینی ده «تبریز»ده باشا وئردی. خوش‌خبر اوتوز ایل آستارا، مرند و تبریزده، وطنداشلارین تربیه‌سینده، معلیم‌چیلیک ائدیب، چالیشدی و بو یولدا عوُمرون صرف ائتدی. خوش خبردن ایندی یه‌ده‌ک 3 جلید کیتاب، چاپدان بوراخیلیب و «شمشیر آتشین = اؤدلو قیلینج» اونون تورکجه و فارسیجه شعرلرین احتوا ائدیر. خوش خبر، بو زمینه ده فضولی و صرّافین داوامچیلاریندان ساياگلیر.

وطن عشقی

تشنه‌دیر گؤزلرینین غمزه‌سی چوخدان قانیما
قصد ائدیر قاشلارین، ای آفت دووران، جانیما
نئیه کم فورصت اولوبسان گؤزه‌لیم عاشیقینه؟
دردی سندن چکیره‌م، قوی چاتیم اؤز درمانیما
سوروشور سان‌کی: نه اندازه سنی من سئویره‌م؟
نیگران سان‌کی وفا ائتمه‌یم اؤز پیمانیما؟
هانی بوتخانه‌لر ایچره صنما سن کیمی بوت؟
بوت پرستلیکده چاتان یوخدو منیم ایمانیما
آمما وار عشقیده چوخ مرحله‌لر، مرتبه‌لر
قاریشیب عشقلرین هر بیری بیر جور جانیما
فی المثل عشقِ وطن، قلبیمی تسخیر ائله‌ییب
گیره بیلمز وطن عشقینده بیری مئیدانیما
جاندان آرتیق سئویره‌م من سنی آمما بونو بیل
لازیم اولدوقدا، فدا اولمالیسان ایرانیما

یاشاسین دوغما مقدس، آنالار یوردو وطن
وطن عاشیقلری قوربانڈی آذربایجانیما
بو فضاده سنه من عشق و وفا بسله‌میشم
دوز سوزوم دور بو منیم آند ایچره‌م ویجدانیما
دلبرین وئر جوابین «خوش خبر»ا، خوشلاماسا
تانیمیر پس او سنی، سنده اونو هئچ تانیما

ناز – نیاز

چوخالدیقجا نیازیم، دیلبر طنّاز ناز ائیله‌ر
وفاسین گون به گون ایظهار عشق ائتدیکجه، آز ائیله‌ر
چالیشدیم سیریمی پونهان ائدیم اغیاردن،آمما
سارالمیش رنگ روخساریم، یئنه ایفشای راز ائیله‌ر
غم هجرانه قاتلاشدیم، جفا و جورونه دؤزدوم
بو اومّیده‌کی، آللاه یاریمی عاشیق نواز ائیله‌ر
خالی بسم اللاها نوقطه، قاشی معبدلره محراب
گؤره‌ن او طاقِ ابروسون، خلوصیله ناماز ائیله‌ر
گولورمن آغلادیقجا، اینکیساریمدان اولور خوشحال
ترحّوم یوخدو قلبینده، گؤزوم یاشین آراز ائیله‌ر
موراعات ائیله‌مز حالِ ضعیفی شهسوار عشق
باجاردیقجا ووجودوم عرصه‌سینده تاخت و تاز ائیله‌ر
چتین‌لیکله نیگارین دامنین سالسام اله بیر گون
اویاندان روزگارِ دون، موخالیف نغمه ساز ائیله‌ر
گریبان فلک گر چنگیمه دوشسه، سؤزوم چوخدور

کی هر نه بیزلره ائیله‌ر، بو چوخ حوققه‌باز ائیله‌ر
یامان درده دوشوبسن «خوش خبر» آمما ملول اولما
کی هر درده دوا بیر گون، خودای چاره‌ساز ائیله‌ر

وقاریم وار!

آلوولانیر اوره‌گیم، سینه‌ده شراریم وار
گل! ای گولوم، کی نه آرام و نه قراریم وار
شیکایت ائیله‌میرم روزگاردن، آمما
یاریمدان آیریلالی، قاره روزگاریم وار
بو حوققاباز فلکدن توقّعوم یوخدور
سنین عنایت و لطفوندن انتظاریم وار
یئنه کؤچوبدو یاریم هیجرت ایختیار ائله‌ییب
منیم‌ده کؤچمک ایچون بوردان ایختیاریم وار
فرحلنیر هامی، دونیاده جاه و شوکتینه
فرح بودور منه کی مهربان نیگاریم وار
اگر وصالینا لاییق یوخدومدو گولگون مئی
فراق گونلرینه چشم اشکباریم وار
جلال و جاه جهان سیزلرین، نیگار منیم
نیگاریم اولماسا، جان و جهاندان عاریم وار
صبا یئلی بو سؤزو یاریمه یئتیر مندن
کی گر یولوندا فدا اؤلسام، ایفتیخاریم وار
خومار گؤزلرینین نشئه‌سی چؤکوب جانیما
نه‌خوم گره‌کدی، نه خمّار، نه خوماریم وار
طریقت ایچِره سولوک ائتدییییم محبّت‌دیر

کی شهر عشقیده، میلیونلار اعتیباریم وار
یئرین – گویون غمی سالماز وجودیمه رخنه
سنین‌تکین که منیم یار غمگوساریم وار
منی شیکار ائده‌بیلمز هر اوینادان آتینی
بیلر که سن کیمی دونیاده شهسواریم وار!
هنوزدا دئییلم روزگاردان مأیوس
بو قیش چیخارسا، قاباقدا گؤزه‌ل باهاریم وار
رقیبه «خوش خبر»ا، سؤیله بو سؤزومندن
باش آیمه‌ره‌م سنه من، داغ کیمی وقاریم وار!

بی‌وفا

من بیلیردیم قویاجاقدیر منی سرگشته وحئیران
او ساری تئللی، اوجابویلو، آلا گؤز، ده‌لی جئیران
او کامان قاشینا باخدیقجا ده‌ییر سینه‌مه بیر اوخ
اولورام زولفِ پریشانینی گؤردوکجه پریشان
من جوانلیق‌کیمی سرمایه اودوزدوم بو قومارا
آمما کیمدیر بو عملدن اولا بیر لحظه پشیمان؟!
گؤزیاشی، ناله سه‌سی، سینه کؤزو اولدو نصیبیم
بئله یازمیشدی منیم سهمیمی اول آفت دووران
آختاریردیم او یوخایدی، گه‌له‌ر اوندا‌کی یوخام من
مئیدان اولدوقدا آت اولماز، آت اولدوقدادا مئیدان
بی‌وفالیقدا عجب آد چیخاریب نازلی نیگاریم
دئییره‌م بس که سینیب باغلادیغی عهد ایله پیمان
بیلمیرم کیم آرالیق وورمادادیر «خوش خبر»، آمما

قیسمت اولسا چاتارام وصلینه، قویسا نئچه شیطان!

خاور

شاعیره خانیم «خاور قهرمانی»، امیر اصلان‌قیزی، قاراداغ ماحالیندادیر. خاورین اوشاقلیغی‌نین ان شیرین خاطیره‌لی گونلری، آسلاندوز، اهر، کلیبر، ارؤشه، قالاکندی، قالالی، سوره‌جر، موتاللیق و ... دا باشا چاتیب. لکن دائیمی یاشاییش یئری، آسلاندوز اولوب. 1325 - انجی گونش ایلی (1946 م) عایله‌سیله باکی یاکوچوب ایلک تحصیلی و اورتا مکتبی اوردا آلیر و 1970 م‌ده باکی اونیوه‌ر سیته‌سیندن فیلولوگییا فاکولته‌سین بیتیریر. خاور اورتا مکتب‌ده اوخویارکن، شعر یازماغا باشلیوب و قازه‌تلرده چاپا وئریب. خاور خانیمدان نئچه جیلد کیتاب یاییلیب. اوجمله‌ده‌ن: «دونیا یاخشیلارین‌دیر»، «تله‌س کاروانیم، تله‌س»، «ستارخانین نوه‌سی‌یم».

گؤزله‌ییر منی

وطن تورپاغیندا، گوللر اکمیشم
عطیرلی گوللریم، گؤزله‌ییر منی
ووصال حسرتینی، خئیلی چکمیشم
سونالی گؤل‌لریم، گؤزله‌ییر منی
***
داغلارمی، دوزلرمی، هئی یاشیل‌لاشان
آرازمی، سئوینج‌ده‌ن، بوقده‌ر داشان
ای وطن، حوسنونه، نغمه‌لر قوشان
آزاد بولبوللریم، گؤزله‌ییر منی
***
دردیمه مرحم‌دیر، او دوغما تورپاق

گزیدیم قوینونو، کاش اویماق – اویماق
او یارپیز عطیرلی، نغمه‌لی بولاق
او دوغما چوللریم، گؤزله‌ییر منی
***
هر چمن باشینا، گولده‌ن، تاج قویور
حوسنونو گؤرمکده‌ن، نه گؤزوم، دویور
نه‌ده سینه‌مده‌کی، اودوم سویویور
آلوولو ایللریم – گؤزله‌ییر منی
***
«خاور»ی گؤزله‌ییر، چیچکلی چمن
نرگیزیم، بنؤوشم، ظریف یاسمن
قلبیمین همدمی، سئوگیلیم وطن
نیگران ائللریم، گؤزله‌ییر منی

باغلی‌دیر

باهارین فصلینده، بولبولون عشقی
گولشنه باغلی‌دیر، گوله باغلی‌دیر
داغلارین گلینی، نازلی جئیرانی
اوره‌یی چمنه، چؤله باغلی‌دیر
***
آچیلسین باهاریم، قوی چیچک – چیچک
اسمه‌سین یوردومدا، بیرده سرت کولک
سینه‌مده چیرپینیب، دؤیونن اوره‌ک
وطنه باغلی‌دیر، ائله باغلی‌دیر

***

آزادلیق ای منیم، خوش گله‌جه‌ییم
سنه قووشماسام، یانار اوره‌ییم
«خاور»م هر آرزیم، عشقیم، دیله‌ییم
سنین گله‌جه‌یین، ایله باغلی‌دیر

ستارخانین، نوه‌سی‌یم
سَرت کولک‌لر، کَهَر آتیم
پولاددداندیر، قول قانادیم
سوروشمایین، نه‌دیر آدیم
یا کیمم من، یانچی‌یم
آزادلیغین تشنه‌سی‌یم
ستارخانین، نوه‌سی‌یم
***
آزادلیغین جارچی‌سی‌یام
حاق یولونون، یولچوسویام
ایگیت‌لییین – جساره‌تین
خوش نییه‌تین – سعاده‌تین
آلوو – ساچان، کوره‌سی‌یم
ستارخانین نوه‌سی‌یم
***
حاققیمیزی یادلار یئدی
وطنینین اول، ایگیدی
بابام وئره‌ن، بو اؤیودو

اونوتمارام بیر آن، بئله
«خاور» دئیه‌ر، دوغما ائله
سون بورجومو، وئره‌سی‌یم
ستارخانین نوه‌سی‌یم

تله‌سن کاروانیم تله‌س
زامان چاتیب، دوش یولا
تله‌س کاروانیم، تله‌س.
کیمسه‌ده‌ن قالما دالا
تله‌سن کاروانیم، تله‌س.
***
یولچو یولوندا، هر گون
حسرت‌دیر، غم‌دیر یوکون
تبریزه چاتماق ایچون
تله‌س کاروانیم، تله‌س.
***
تله‌س یئتیش، تبریزه
خوش موژده‌لر، وئر بیزه
«خاور» قوربان‌دیر سیزه
تله‌س کاروانیم، تله‌س.

قوناق‌کیمی‌یم
توخونما اینجی‌میش، سینیق کؤنلومه
یاتاغیندان کوسموش بولاق کیمی‌یم.

سنین فراقیندان، سنین غمیندن
تیتره‌ین دیل‌کیمی، دوداق کیمی‌یم.
***

جسارت گؤستریب، ائتسه‌ده عیناد
منزیله چاتماییب هر قارتال قاناد
عشقیمی وعده‌سیز سؤلدوردو حیات
غنچه‌سی سارالمیش، بوداق کیمی‌یم.
***

هونر تکان وئره‌ر عقله، کمالا
عیصمت شعله ساچار حوسنه، جمالا
طالع منی سالیب هامیدان دالا
یول اوسته، تک بیتمیش قوواق‌کیمی‌یم.
***

جلّادین کسدییی، قانان باش اولوب
اوره‌کلر آغلاییب، گؤزلر یاش اولوب
گلمه‌لر یوردومدا، وطنداش اولوب
من اؤز وطنیمده قوناق‌کیمی‌یم.

بایاتیلار

من عاشیق دوزلریمه
دولان گل، دوزلریمه
تبریزه قدم قویسام
نور گلر گؤزلریمه
***

من عاشیق اَهَریم وار
اَهَرده‌ک، شَهَریم وار
اولسادا گئجه‌م اوزون
گوندوزلو، سَحَریم وار
***
کلئیبرین داغلاری
مئیوه‌لیدیر باغلاری
یاخین‌لاشیر او یئره
ائلین، گؤزه‌ل چاغلاری
***
من عاشیغام ناچارام
قوش‌ده‌ک قاناد، آچارام
اوچود سالار، یووامدان
وطن، سنه اوچارام

مَمَّدلی

اسماعیل محمد ثانی 1321 – نجی گونش ا یلینده، «هریس» شهرینده بیر یوخسول عایله‌ده، دنیایه گلیب، دوققوز ایل هریس‌ده، اوچ ایل تبریزده، آخیرینجی دؤرد ایلی‌ده «تهران»دا حقوق دانشکده‌سینده درس آلیب اوتوز ایله‌قدەر عدلیه‌ده قاضی اولوب، ایندیسه عدلیه وکیلی‌دیر.

محمد ثانی که شعرده «مَمّدلی» تخلّص ایدیر، اورتا مکتبده اوخویاندان شعر یازیر، اونون شعرینده انسان سئوه‌رلیک، وطن‌پرورلیک و طبیعته وورغون‌لوق، اوجسوز، بوجاقسیزدیر.

«ممّدلی»دەن ایندی‌یەدەک نئچە کیتاب چاپ اولوبدور: «دورنالار قاییداندا»، «ایکی کؤنول، بیر آرزو»، ...

بیرگه گول آچاق

سئوگیلیم! گل گؤزەل بیر دونیا قوراق
اورادا اولماسین غوصّەدن سوراق
کینەنی، اینجینی، اورەکدن قوواق
تیکانلی سیملری، سینیردان یولاق
اؤلکەدەن – اؤلکەیه آچیلسین یولاق
ایکیمیز یول اوسته چیراق تک دوراق
باغلاردان آخیداق، نغمەلی بولاق
میوەسی شیب – شیرین اَییلسین بوداق
یازگونو، شئح‌کیمی، گول اوسته دوراق
قیش دادا، ایکیمیز بیرگه بوز دوناق
محبّت هیکل‌لی، آبیده اولاق
ال‌لرین الیمده، گؤی‌لره اوچاق
گئدەک بیز اورادا گونشه چاتاق
گونشده اوتوراق صبحەدەک اویاق
سئوگی‌دن باشقا سؤز، دئمەسین دوداق
گل بیرگه گول آچاق، بیرگەده، سولاق

اوشاقلیق چاغلاری

سەحەر اوفوقدەن بویلانان گونەش
«قاراباغ» داغلاری یادیما دوشوب.
بو سویوق چادیردا «شوشا»نین قیشی

ایستی اوجاقلاری، یادیما دوشوب.
ائولردەن – ائولره – عطری پایلانان
چورەک تاباقلاری، یادیما دوشوب.
تارلادا یئل‌له‌نەن ساری سونبول‌لر
شاماما تاغلاری، یادیما دوشوب.
او قونشو قیزینین آلا گؤزلری
لاله یاناقلاری، یادیما دوشوب.
او منه سؤز وئریب دانیشان گون‌لر
گول‌تک دوداقلاری، یادیما دوشوب.
«ممّدلی» سنی‌ده قوجالتدی حسرەت
اوشاقلیق چاغلاری، یادیما دوشوب.

گل ای صاباح

گل ای صاباح!
قانادیندا سووغات گەتیردان اولدوزلو سەحەرلری
ایشیقلاتسین بو یئرلری
چوخ زاماندیر یوللارینی ایزله‌ییرم،
اللرینله پایلاناجاق گوللرینی گؤزله‌ییرم ...
سن گلنده نه بومب اولار، نەده فیشنگ،
قیز – گلین الر الده چلنگ،
ساچلارینی بوراجاقلار،
یول اوستونده دوراجاقلار ...
سن گلنده شورانلیقدا بیتەجکدیر لاله – نرگیز
اولمایاجاق کیمسه یالقیز

نه کی واردیر قوندارمالار
بینالاری داغیلاجاق یئر اوزوندن
سئوینه‌جک انسان اوغلو
بیر – بیری‌نین خوش سؤزوندن.
گل ای صاباح!
گل ای صاباح!

من اولماسام دا
بولودلار کیشنه‌یبب، یاغار چول‌لره
گؤزیاشین سه‌په‌له‌ر، قرنفیل‌لره
آری‌لار قوناجاق یئنه گول‌لره
ایلدیریم شاخاجاق، من اولماسام دا.
***
تاخیل‌لار بوی آتیب، سونبول آچاجاق
گؤیرچین، قارانقوش گؤیده اوچاجاق
گونه‌ش‌ده دونیایا ایشیق ساچاجاق
ظولمه‌تی یاخاجاق، من اولماسام‌دا.
***
بولاقلار قاینایبب، یئنه جوشاجاق
کوکره‌یبب چایلارین، سویو داشاجاق
داغلارین باشیندان دومان آشاجاق
اولدوزلار آخاجاق، من اولماسام دا.
***
ده‌ره‌ده، یاماجدا، سورو گزه‌جک

اوتلارین یارپاغین، قیزیب، اوزه‌جک
چیچک‌لر، داغلارا ناخیش دوزه‌جک
«ممّدلی» باخاجاق، من اولماسام دا.

ستار

ستار گول‌محمدی 1322 – جی گونش ایلی قارا داغ ماحالی‌نین «خودآفرین» بؤلگه‌سینه باغلی اولان «شوجئیلی» کندینده ایشیق دونیایا گؤز آچیب. اورتا مکتبین ایکینجی ایلینه قدر «اهر» و «تبریز» ده تحصیل آلیب، سونرا مادّی شرایطین آغیرلیغینا گؤره، دوغولدوغو یئره قاییدارکن اکینچیلیک ایشلرینه باش قاتیب.

ستارین 1358 – جی ایل تبریزده «سئچیلمیش اثرلر» آدلی کتابی ایشیق اوزوگوردی. ستار بوتون شعرلرینده، حیاتا دریندن باخیب، یوکسک معنالی اثرلر یارادیر. ایندی ستارین شعرلری، عاشیقلارین دیل ازبری اولموش، غازت‌لرده و کاست‌لرده تحفه آپاریلیر.

ستار گول‌محمدی‌نین شعرلریندن نمونه:

1- قوشما

گورمه‌میشم‌کی

ایللردیر وصلینه جان آتسام دامن
هله هئچ اوزونو گؤرمه‌میشم کی.
درمان اوچون هجران ووران یاراما
باغیندان بیر چیچک درمه‌میشم کی.

***

فیرقتیندن دردیم چاتیب یوز – یوزه

قویما منی حسرتینده غم اوزه
قارداش دییه بیر دایانیب اوز – اوزه
قولومو بوینونا هؤرمه‌میشم کی.
***
آهیم توتار اؤ تن عؤمرون جهدینی
عاشیق اولان او نودارمی عهدینی؟
دوداغیملا وصال دملی شهدینی
شکر دوداغیندان سورمامیشام کی.
***
«ستار» دؤزر قیش قهرینه یاز کیمی
چاغلار عشقین سینه‌م اوسته ساز کیمی
هله بو سینه‌می پای انداز کیمی
گلن یوللارینا سرمه‌میشم کی.

اوره‌یم من
کیملییمی سوروشورسان
سویا حسرت اوزه‌یم من
درد الیندن، غم داغیندا
خزان وورموش، چیچه‌یم من
***
هر سینه‌یه داغیلمیشام
سانکی شیرین ناغیلمیشام
بیرواخت ایگید اوغولموشام
ایندی قورو بزه‌یم من
***

انتظارین دوزلرینده
یاندیم هجران سؤزلرینده
حسرت عشقین گؤزلرینده
قالان آرزو، دیله‌یم من
***
اؤز گولومو دره – دره
گوناهسیز دوشموشم شره
ظولم الیله ایکی یئره
بؤلونموش بیر اوره‌یم من
***
«ستار»ام کونلومون تئلی
هر زامان اوخشاییب ائلی
دوستا اسن سحر یئلی
یادا چووغون کوله‌یم من

کلبه جرسیز نه گزیرسن گنجه‌ده

کلبه‌جرلی شاعیر بهمن وطن اوغلونا

بو دنیانین آز گَلی وار، چوخ گِئدی
گلن دوشر تله‌سینه آ بهمن
بیزی یامان ایچیمیزدن قورد یئدی
دؤز زامانین شله‌سینه آ بهمن
***
عشقین بللی هر قوجایا، گنجه‌ده
باش اَییره‌م سینده‌کی گنجه‌ده

کلبه جر سیز نه گزیر سن گنجه‌ده
اویما واختین هله سینه آ بهمن
***

گؤزوموزو کؤر یاراتدی یارادان
چوخمو چکر بو ظولمتی یارادان
من بو درددن، سن او کسگین یارادان
یاناسی‌ییق سینه سینه آ بهمن
***

اودو سؤنمز حاق آدینلی کوره‌مین
حاقدا بیزدن اسیرگه‌دی کرمین
الیم چاتمیر او داغلاردا کرمین
قاردا قالان للـه‌سینه آ بهمن.
***

درد اوجاقلی، غم شله‌لی او داغلار
باخ بهمان سیز، شجاعت‌سیز او داغلار
میر صیاف‌سیز سینه‌مده‌کی او داغلار
مین داغ اولور بئله‌سینه آ بهمن.
***

ائللر دییه بوز بولاقلی گؤزه‌لر
وصال یولون هئی ایلمه‌لر، گؤزه‌لر
«ستار»یندا اوره‌ک قانین گؤزالر
گؤزلرینین گیله‌سینه آ بهمن.

2- غزل

انتظار لحظه‌لری

انتظارین نه‌بیلیم لحظه‌لری بیر ایل ایمیش
هر اؤ تن آنلاری قلب ایچره قیزارمیش میل ایمیش
عشقین هر دردینه دؤزماغی چوخ آسان بیلدیم
دئمه بو دردلره تاب ائیله‌ین عاشیق فیل ایمیش
عشق-ی شیرینیمه آندیردیم اوگون فرهادینام
دئدی فرهاد اؤزی هر درده، غمه ماییل ایمیش
دئدیم ای لیلی صیفت منده‌ده مجنون گوجو وار
دئدی مجنون اوره‌گی دردلره بیر ساحیل ایمیش
اوخشادی زیل‌ده سازیم، خان کرمی سویله‌دی؛ یوخ
کرمین ناله‌لری زیللی سازیمدان زیل‌ایمیش
دئدیم عشقه بئله قانونی یازان کیمدی؟ دیدی:
نه‌بیلیم هر کیم ایمیش سه یامان آهن دیل ایمیش!
دئدی قانسیز سنه وئرمز شرف عشق آبیده‌سی
سانما بو آبیده‌نی بیر اووج الوان گیل ایمیش
قانا دؤنموش هر اوره‌کدن یارانیب عالم – ی عشق
هر قاریش تورپاغی بیر خاطره‌دن نیسگیل ایمیش
احتیاطلا بو مکاندا گؤتور آددیم «ستار»
هر اؤ تن عاشیقه سانما بوراسون منزیل‌ایمیش

دوزگون

حسین دوزگون (پرفسور دکتر حسین محمدزاده صدیق) 1324 – نجو گونش ایلی تبریزین سرخاب محله‌سینده، قره‌داغدان واختیله تبریزه کوچ ائدن «آقا میرعلی

آقا» نین نوه‌سی اولاراق آنادان اولوب. او، اوّلِ ابتدایی کلاسینی‌دا «خدا آفرین» کندینده اوخویوب و 6 و 7 یاشلارینda عائله‌سی ایله ایکی ایل بو کنده یاشامیشدیر.

او 1346 – 1342 ایللری آراسیندادا هریس ماحالیندا معلم‌لیک ائتمیشدیر و بیزیم نظریمیزده حساب اولور قره‌داغلی بو نهنگ عالیمین ایندیه‌ده‌ک 12. شعر کتابی چاپدان بوراخیلیب و قره‌داغلی شاعیر «ائل اوغلو» اونون شعرلریندن «بیر بؤلوک دورنا» آدلی بیر مجموعه‌ده چاپ ائتدیریب. اونون «صمد بهرنگی منظومه‌سی» و «شیخ محمد خیابانی حماسه‌سی» آدلی معروف پوئمالاری‌دا نشر اولوب. اونون ایرانین دانشگاهلاریندا و ایراندان خارجده یونیورسیته‌لر و آکادمیلرده چوخ تأثیری و احترامی واردی.

بوگون پرفسور صدیق بیر بؤیوک ادبیات اوستادی اولوب و یوزلرجه عالیم، یازیچی و شاعیر تربیه ائله‌ییب و ایران و آذربایجانا ساییلماز خیدمتلر گؤستریب. یوزدن آرتیق کتاب، سایسیز کتابلارا باشلانیش یازماق، مختلف یونیورسیته‌لرده اوستادلیق کورسوسونه دایانماق، چوخلو کنگره‌لر و ییغنجاقلاردا چیخیش ائتمک، بیر تعداد نشریه‌نین باش مدیری اولماق و . . . پرفسور صدیقین پارلاق کارنامه‌سیندن بیر نئچه صحیفه اولا بیلر.

دئمک اولار پرفسور صدیق ایندیلیک اوزو تکجه‌سینه بیر بؤیوک انسیکلوپدیا ساییلیر کی عمرونون هر گونونده یوزلر صحیفه آذربایجان و ایران علم و ادبیاتینا تزه دوشونجه‌لر آرتیریر.

اوستادین کتابلاریندان بیر نئچه‌سی‌نین آدی بئله‌دیر:

«دیوان اشعار ترکی سید عمادالدین نسیمی»، «دیوان اشعار ترکی سید عظیم شیروانی»، «دیوان اشعار ترکی حکیم هیدجی»، «دیوان اشعار ترکی و فارسی ملامحمد فضولی»، «دیوان واقف قره‌باغی»، «دیوان اشعار ترکی بایرک قوشچو اوغلو»، «ترجمه‌ی دیوان لغات الترک»، «محاکمة اللغتین»، «سه سنگیاد باستانی»،

«قواعد زبان ترکی»، «سیری در رساله‌های موسیقایی»، «قوپوزنوازان دلسوخته‌ی آذربایجان»، «دو سهندیه» و . . .

او قره‌داغ حققینده ده چوخلو مقاله‌لر و شعرلر صاحبی‌دیر. نباتی‌نین کنگره‌سینه هدیه ائتدیگی ایکی «دیوان ترکی نباتی» و «دیوان فارسی نباتی» چوخ مکمل بیر علمی تنقیدی تصحیح نمونه‌سیدیر و دفعه‌لر چاپ اولوب کی قره‌داغ اهلی ایچون بؤیوک هدیه‌دیر.

یاشا، ستارخان!

سنده جانلانمیشدیر منیم آمالیم،
قاراداغلی گؤزه‌ل ایگید قهرمان.
قانادلاندی یئنه ترلان خیالیم،
بودور، قوشدوم سنین شأنینه داستان.

تزاری - قاجاری سانجیردی سؤزون،
غضبله دولوردو هر ایکی گؤزون.
ظولمو – ایشکنجه‌نی گؤرموشدون اؤزون،
ایره‌لی گئدیردین هئچ دایانمادان.

ائللرله بیرلیکده قیاما قالخدین،
آرزولار گؤیونده اولدوز تک آخدین.
شاهلارین کؤکسونه سونگوده تاخدین،
سندن نور آلیردی اؤلکه‌میز ایران.

سسیوه سس وئردی آذر ائللری،
دالییا آتیردی قارا ایللری.

کندلی‌نین فحله‌نین پولاد أللری،
یارادماق ایستیردی یئنی بیر دؤوران.

سورولدون تهرانا چیراقلار سؤندو،
رضاخان دیرچلدی، قاجارلار یئندی.
گون اؤتدو، ایل کئچدی، زمانا دؤندو،
قیرغینلارا دوشدو آذربایجان.

محمدرضا خان سانکی داو اولدو،
آنالاری آغلار قویدو ساوولدو.
بیرگون ده ایراندان ایت تک قاوولدو،
«شاه گئتدی» بایرامی قالخدی بوردان.

قوروب جمهوریت ایندی بو یئللر،
کسیلمه‌یيب آنجاق حله سام یئلر.
یئنه گؤزله‌نیلیر او داشغین سئللر،
آخین - آخین آخسین دنیز تک انسان.

ایشچیله - اکینچی بایرام ائیله‌سین،
هر آغیز هر دوداق نغمه سؤیله‌سین...
قانلی بایراق آلتدا ائل بئله دئسین:
دؤنه - دؤنه سنه: «یاشا، ستارخان!»

اوچغون داخما / ص 31 - مرداد 1358.

شیخ محمد خیابانی حماسه‌سیندن

تبریز قوردو او ایل یئنی بیر دؤوران،
اون بیر آی دایاندی، دورمادی، اینان!
انقلابچیلاری ایشه چاغیردی،
استبدادچیلارا قالخیب باغیردی.
محکمه یاراتدی، قاراقول قوردو،
محمد علی شاه اؤنونده دوردو.
ستارخان، باقرخان یاراندی او گون
تبریز ماجراسین یاخشیجا دوشون.
خیابانی اولموش اونلارا رهبر،
هر نه یازسان شاعیر، یاز اونا، ده‌یه‌ر.
ده‌یه‌ر، ده‌یه‌ر البت، خیابانی چون،
جان فدا ائده‌نلر، چوخ ایدی او گون.
«خیابانی» دئیه، هایغیردی ملّت،
سنگرلر یاراتدی ائیله‌دی همّت!

عاشیق سوسما

عاشیق سوسما، تیتره‌ت قیزیل، تئللری،
تسخیر ائله اوره‌گیمی، روحومو.
زخمه‌لری قالدیر، یئندیر بیر به بیر،
داد فعانا - سیزا گتیر هر سیمی.

عاشیق بیلمه‌م نه سیرر وار سیمینده،
سیزلایاندا، گیزیلدیری اوره‌گیم.

سسله‌نده بیز - بیز دورور توکله‌ریم،
یاتمیش ایدی اعماغیندا ایسته‌گیم.

قاناد باغلیر روحوم اوچور گؤیلرده،
قوشلار ایله بولوتلاردان اؤتوشور.
ترپنجک بیر دفعه سیمین، مین کره،
پرده‌لرده سئیران ائدیب گزیشیر.

منیم روحوم دویور سنین دردیوی،
سوسما، سیزلات باجاردیقجا سازینی.
سیزلات - سیزلات اوچوموزده یاش تؤکک،
تا یئتیره‌ک محبتین یازینی.
عاشیق مین سیرر یاتیب سنین سازیندا ،
قانارمی هر انسان سانان اؤزونو؟
سن سئودالی، من سئودالی، ساز ده‌لی،
سن دئییرسن سازدا سؤزون دوزونو.

قوربان سنین اللریوه، سوسما چال،
درتلی‌لردن قوراجاغام ییغینجاق.
چال، قوی آشسین باغیرتیمیز داغ – داشی،
دورنالارلا اوچوب گئتسین ان اوزاق.

سوسما چال کی قارا بولود یان گئده‌ر،
قیزیل گونش آخیر دوغار سمادا.

محبّتین چیچک‌لرین بئجه‌رده‌ر،
سئودالیلار گونه چیخار دونیادا.

بیزله سندن سونرا، سیرداش کیملردیر،
بودؤره ده عاشق ده‌لی سازینا؟
قورخما نه‌دن، آنلاییریق آنجاق بیز؟
سازین، سیزین، سؤزون، دردین بورادا!

آغریما هئچ شیشکی‌دن، سخره‌دن،
سن درتلی‌سن وئرمه باها اونلارا.
باجاردیقجا قالدیر گؤیه سیزیوی،
همدم ائله آزاد اوچان قوشلارا.
کیچیک شعرلر / ص 109 - خنیه کندی - 11 / 2 / 1343.

اصلاحات!
بیر گون شاهلار شاهی شهره جارلادی:
«حؤکمومو‌زله بوتون خان - بیگلر اؤلور.»
بیلیندیردی بیلمیر بو مثلی کی:
یوغون اینجه‌لینجه، اینجه اوزولور.

آ ترقی پرور یوکسک یارانمیش!
فاغیرا - یوخسولا وئردیگین نه‌دیر؟
خانی - اربابلاری چکدین تهرانا،
اکینچی‌یه تاخدین باشقا بیر امیر.

سؤیله‌دین ایشچی‌یه،کندلی‌یه، خلقه:
«- آنجاق تکجه منله ایشله‌ملی‌سیز.
آقا بیر اولاجاق، آللاهیزدا بیر،
فئوداللیقدان دای قالمایاجاق ایز.
گؤیلرده آللاها، یئرده ده منه،
گونده بیر نئچه واخت باش أگه‌جکسیز.
قولدورلاریمینلا حؤ کوملریله،
یئرلی - یئرسیز منی هی اؤیه‌جکسیز.

آللاهین کؤلگه‌سی، مولانین ألی،
عاغیللی صاحبکار، شانلی بیر شاهام!
نژادیم یوکسکدیر، گؤیده گونشم،
من کی دارنده‌ی شوکت و جاهام!»

یوغونو اینجلتدین، گتیردین دیزه،
«نیکسون» چون ائیله‌دین گؤزه‌ل اصلاحات!
امّا چوخ گووه‌نمه، ائلیم دوز دئسه،
سنه گؤسترەرەم آ شرفلی تات!...

اوچغون داخما / ص 59 - آبان آیی 1347.

رشادتی

باقر رشادتی اهری 1325 – نجی گونش ایلی «اهر» شهرینده آنادان اولوب. رشادتی، شعرلرینده، خاصّ بیر فورماسی وار. او، اؤز درین دوشونجه‌لرینی، قیسّا و آز حجملی شعرلرینده اوخوجویا چاتدیریر. اونون قوشما، گرایلی، بایاتی و ... فورمالاردا شعری وار. ایندییه‌ده‌ک «رشادتی»دن 5 جیلد کیتاب چاپدان بوراخیلیب و اؤزلوگون، شعر عرصه‌سینده ثبوت ایدیب.

گولوش آغلاماغی

گولوش آغلاماغین، گؤروبسن هئچ؟
اوره‌ک داغلی لالاگولو یارپاغیندا،
شئهه بنزه‌ر
گونش دوغجاق،
شقایق‌دن، قیزیل آخار.
گئجه گلجه‌ک،
قابارلانمیش نیسگیل‌لرین،
داغ نیشانلی قارا خالدا،
شکیل باغلار.

بیر ایچیم سوجا

صفاسی یوخدو بیلیکلی‌یین هئچ.
قارانقوش اولوب،
آچماسا قاناد،
ذیروه‌یه انسان
بیر ایچیم سوجا ده‌یری یوخده
بیتکین انسانین فانی دونیادا!

گوناهی ندیر؟

اینجیدیر روحو، داییم بو سؤال:
ندنسه قان اودور، گوجسوز دونیادا؟
آشی‌نین دن – دوشو، اولوبدور خوندیل
یاشاییر همیشه سیخما – بوغمادا.
***
بوتون آرزیلاری قالیب گؤزونده
داریخیر غوصّه‌دن اؤزو – اؤزونده
قورتولماز حسره‌تی هر بیر سؤزونده
گؤبه‌یی کسیلیب، بدبخت قضادا
***
قارا باخت چیخاندا چشمه باشینا
آخار سو قورویار گئدسه قارشینا
زه‌هه‌ر سوقاتیلار، دادلی آشینا
اونلارین گوناهی نه‌دیر آرادا؟

سنلی اولسون

فلک چرخی فیرلاناجاق
سن اولساندا، اولماساندا
چالیش گینان:
یاشاییشی چیچک‌لندیر،
انسانلیغی یوکسک‌لندیر.
دولانیشلار،
سنسیزکی یوخ،
سنلی اولسون.

بیر گون اگر سن اولماسان،
زامان دورسون،
ساغر و قورسون!

دویغوتك سئودا . . .
«هئچ نئیه‌م» دئمه‌یین
سوز گلیشیدیر.
یوخساکی،
اوره‌گینده دویغوتک بسله‌نن
«سئودایام»
اونودانماسان!

بولاق گؤزو
بولاق اوتو، ده‌ریلر کن
بولاق گؤزو، یاشادُولدو.
دامجی – دامجی، گؤزیاشلاری
آراز – آراز، خزه‌ر اولدو!

ابوالفتح

«ابوالفتح سلطانی» قاراداغین «دیزمار» ماحالی‌نین «سیرکش» کندینده 1330 – نجی گونش ایلی، آنادان اولدو. بویا – باشا چاتاندان سونرا، اکینچی‌لیک ایشینه باخدی. طبیعتین صفاسی، آخار چایلارین نیداسی، اونو شعر یازماغا چاغیردی. ابوالفتح اؤز دوغما آنا دیلینده شعر سویلمه‌یه باشلادی.

«ابوالفتح»ین شعرلری، ساده، آخیجی و صمیمی‌دیر. اوست – اوسته اونون شعرلرین خلقه محبّت، وطنه علاقه سؤزلری احتوا ائدیر.

نه‌یه ده‌یر؟

بیر اوجا داغ اولا، گؤیه دایانا
باشیندا اولماساقار، نه‌یه ده‌یر؟
اودلو سیلاحلاردان چه‌په‌ری اولا
بیر باغدا اولماسابار، نه‌یه ده‌یر؟
***
کیشی‌ده، کیشی‌لیک صیفتی اولا
حقیقت آختارا، گئده دوز یولا
نئیلیرم هر یاندان گل – هاگل اولا
سخاوت اولماسا وار نه‌یه ده‌یر؟
***
«ابوالفتح» آختاریر قلبی یانانی
ایزله‌ییر هر زامان سؤزو قانانی
تاپسین خومار گؤزلو، قاشی کامانی
بو سیرّی بیلمه‌سه یار، نه‌یه ده‌یر؟

سن‌ده گول

چال آی عاشیق، دیللی، تئللی سازینی
اوبا گولور، ائللر گولور، سن‌ده گول
طبیعت سوسله‌ییر باهار گلینین
داراخ گولور، تئللر گولور، سن‌ده گول
***
آداخلی ساخلایار، آداخلی پایین

دەرەر «کهلیک اوتو»ن، دملەیر چایین
چال سازی اوجالسین ائللره هایین
شاققیلداییر سئللر گولور، سن‌ده گول
***
نانجیبه بئل باغلاماق، عبثدی
اوندان خئییر اومماق یئرسیز هوەسدی
دئیەن یوخ «ابوالفتح» آغلاما بسدی
بولبول گولور، گوللر گولور، سن‌ده گول!

سیز آللاه!
قوینوزدا ساخلایین، یاتیم، دینجەلیم
دره‌لر، سیز آللاه، داغلار، سیز آللاه!
قویماییین بولبوللر سوسا قوینوزدا
مئشەلر، سیز آلله، باغلار سیز آللاه!
***
چکمەیین سینەمه داغی، داغ اوستەن
اَینیمه گئیدیرمه قارا، آغ اوستەن
ساخلا، شامامانی اوزمه تاغ اوستەن
بوستانلار، سیز الله، تاغلار، سیز الله!
***
«ابوالفتح» خستەدیر، دورانمیر هله
یار سوراغیندادیر، یار گله – گله
خسته اؤز درمانین آلماسا اَله
سیزیلدار، سیز آللاه، آغلارسیز آللاه

یار دیارینا

دوستوم! سن گئدنده یار دیارینا
یاریم خبر آلار، آلامیش اولماز
بیله‌رسه گلیبسن یار دیاریندان
منی یادا سالار، سالمامیش اولماز
***
دئیه‌رسن، گوذاری دوشمور او یئره
دؤورسینده دؤنوب تولکولر، شئره
اوره‌گی ایسته‌ییر بیر سلام وئره
دئییین گلسه قالار، قالمامیش اولماز
***
«ابوالفتح» باش اَیمز ثیروه‌ته، وارا
ایندی مونس اولوب چوخ آه‌وزارا
گلیر فرهادکیمی داغ یارا – یارا
قؤل بوینونا سالار، سالمامیش اولماز

تیکان، گول‌ده‌ریر

زامان دوشوب، کج فله‌یین الینه
چرخی زامانه‌نی، ترسه دؤنده‌ریر
گؤر نئجه پوزولوب ائلین قایداسی
ایندی قیز اوغلانا ائلچی گونده‌ریر!
***
نه تئز آغاردیری، جاوانلار ساچین
خان اولدی یاپالان، دوستاقدیر لاچین

من اولسام دئیه‌رم: دویونون آچین
کئچل‌لر باشینا، تئل‌لر قوندارير
***
«ابوالفتح» گؤز یاشین سیله‌ن اولمادی
خسته‌نین دردینی بیله‌ن اولمادی
نامردین باغیندا گولو سولمادی
تیکاندان گول اولور، گول‌دن گول‌ده‌ریر!

پاك اول، دیللرده دولان
آی عاشیق، ساز الده، دردین جانیما
آغیر اول، تمیز گز، ائللرده دولان
آنا – باجی تانی، ائلین قادی‌نین
اَلده داراق‌کیمی، تئللرده دولان
***
دوز اولسان مجلیسه، ائللر آپارار
داراق‌کیمی سنی تئللر آپارار
پیس اولسان، آتارلار، سئللر آپارار
پاک تمیز آدیلان، دیللرده دولان
***
«ابوالفتح»ی سنده هردن سال یادا
گؤرورسن وفا یوخ، فانی دونیادا
بو آنا تورپاغی، وئرمه هئچ بادا
«بَم»لردن اَل گوتور، «زیل»لرده دولان!

یار – یولداشدا گوناه یوخدور
زامانا آغاردیب منیم باشیمی
زاماندا گوناه وار، باشدا گوناه یوخ
سورمه‌نی چه‌که‌نلر، اَیری چکیرلر
قارا گؤزده، قلم قاشدا، گوناه یوخ!
***
نه‌قدەر یازساندا، سؤز چاتماز باشا
آنلایان انسانلار یوز یاشا – یاشا
کاسیبین قویوسو، تئز چیخار داشا
بختینده گوناه وار، داشدا گوناه یوخ!
***
«ابوالفتح»ده قالدی داردا، مینّت‌ده
دادینا یئتمه‌دی دوستلار موحنت‌ده
قیسمتیم بئله‌یمیش شاید، البت‌ده
بختیم یاتیب، یار – یولداشدا گوناه یوخ.

محرّم قاراداغلی

محرّم رخنکا، شعرده «قاراداغلی» و گاهدان‌دا «محرّم» تخلّص ائدیر. او 1332 – نجی گونش ایلی، «کلئیبرین» یاخینلیقیندا اولان «گولده‌ره» آدلی کنده آنادان اولدو.

محرّم بیر یوخسول عایله‌ده بویا – باشا چاتیر و کیچیک چاغلاریندان تحصیلدن ال‌چکیب، «تهرانا» گئدیر و نقّاش شاگیردی اولور.

شعر یازماقلا، اوز آجی حیاتین، شیرینله‌شدیریر و اوره‌ک سؤزون بو زنگین اثرلرده، وطنداشلارینا یتیریر. محرّمین شعرلری، عاشیق ادبیاتیندا و اونون فورمالاریندادیر.

بسدیر

بودور حیاتیمدا آرزیم – دیله‌ییم
اولسا پاک ایخلاصیم، ایمانیم بسدیر
خوشبختم اونداکی، ائل‌لر ایچینده
ده‌یمه‌سین بیر کسه زیانیم، بسدیر
***
نه زر وورغونویام، نه دوولت، نه مال
آینا ویجدانیم وار، قازانجیم حلال
نه‌ییمه لازیمدیر باشقا بیر احوال
اولسا بیر اوره‌کدن یانانیم، بسدیر
***
دونیانین حؤکمونو، یاز سالار منه
ناحَقّه بوینومو، اَیمه‌ره‌م یئنه
هفته‌م ایله دونه، دقیقه‌م گونه
کئچسه شرافتله بیرآنیم بسدیر
***
باخ بئله یاشاماق آی «قاراداغلی»
آختار دوستلار آرا کمالی – آغلی
قییما کؤنلون آلا هر دیلی باغلی
تکجه جاندان یانان جانانیم بسدیر

سنی هر گؤرنده

سنی هر گؤرنده، آی اوزلو پَریم!

داغلارین کوله‌یی اسیر باشیمدا
خیالین گزیری، بیر کولگه کیمی
اودلو اوره‌گیمده جاوان یاشیمدا
***

دوغرودان اوسایاق سئودیرینسه سن
عهدینه گؤز یومدون انصافسیز ندن؟
کؤنلومون پریسی، ایندیده سنسن!
سنله یازدیر، پاییزیمدا، قیشیم‌دا
***

زیادخان اوغلویدوم عشقینه بیر گون
هجران سینه‌میزه،ووردو مین دویون
یوخسوللوق، آرزیمی ائیله‌دی سورگون
عشقین‌له اوچاردی کؤنول قوشومدا
***

من «قاراداغلی»یام، گز اوره‌گیمده
عشقین ته‌مه‌لینی قاز اوره‌گیمده
گؤرنده آچیلیر،یاز اوره‌گیمده
چیچک آچیر، تورپاغیم‌دا، داشیم‌دا!

گول دره

سوروشدون قارداشیم، هارالی‌یام من؟
ائلیم قاراداغ‌دیر، کندیم «گول دره»
اودلار دیاریندا، جنّت گوشه‌لی
ساهیر اوره‌گیمده، بندیم «گول دره»

***

یازیندا، یاییندا نه‌لر وار نه‌لر؟
یاشیل چه‌مه‌ن‌لردن، ده‌ر بنؤشه‌لر
جوشور اوره‌گیمده بو شَن نغمه‌لر
اولوبدور مقدس آندیم «گول دره»
***

ائللردن آد آلیب،اولدوغو قده‌ر
لاله‌لر سئیرینه وار سه‌حر – سه‌حر
طبیعت حوسنونه لطافت چیله‌ر
سنی جنّت باغی ساندیم، «گول دره»
***

هجران چاغی،«قره داغلی محرّم»
یاغیر ساچلارینا قار ییره‌م – بیره‌م
اؤز جانیمدان آرتیق سنی سئویره‌م
محبتّدن وار کمندیم، «گول دره»

من بیر زنگینم کی ...

من بو فاغیرلیقدا،بیر زنگینم کی
میلچک جه سانمادیم، زر آللاهلارین
اصلاندان اؤیره‌ندیم شجاعت درسین
باغرینی اوخلادیم، مغرور شاهلارین
***

مین‌لرجه حَقسیزلیک گؤردو، گؤزلریم
ضحّاک‌لارا، شیمشک اولدو، گؤزلریم

ظولم اؤنونده، بوکولمه‌دی دیزلریم
ایراده‌م کول ائتدی بارگاهلارین
***
پاک ایخلاصیم شاهلیغیم‌دیر، تاجیمدیر
خوش نفه‌سیم، اوجاغیمدیر، ساجیمدیر
وطنداشلار، قارداشیمدیر، باجیمدیر
گؤرجک اودلانیرام، وولقان آهلارین
***
گل ای «قاراداغلی» آز فغان ائله
دونیا قورولاندان، یارانیب بئله
داملا گؤزیاشلاری، دؤنه‌جک سئله
داغیداجاق ایستیکبارین کاخلارین

اولماز - اولماز
کده‌رلنمه شاعیر کؤنلوم
داغ، دومانسیز اولماز، اولماز
دوز اولورسا، اَیری‌ده وار
اوخ کامانسیز، اولماز، اولماز
***
سرو آغاجی، یئتیرمز بار
هر یئله باش اَیمز چینار
گؤزه‌ل دئییب ضیالیلار:
گول، تیکانسیز اولماز، اولماز
***

سن اونوتما دؤستوم آغلی
یالتاق اولار دیلی یاغلی
آز غم ایله «قاراداغلی»
سئل زیانسیز اولماز، اولماز

آنا تورپاغی

چوخدان یووارلانیر، خزانلی کؤنلوم
آری ساحیلینه چاتانمیر آراز
دیکسینیر، یوخودان، هراسان قالخیر
هجران غصّه‌سیندن یاتانمیر آراز
***
ایللردی اویونور دیله‌یه چاتسین
باش قویوب یاسدیغا،آرخایین یاتسین
دونیانین کده‌رین باشیندان آتسین
وجدانی قیزیلا ساتانمیر آراز!
***
سنی سرحد یازدی نانجیب شاهلار
یئتمه‌دی دادینا، او قیبله‌گاهلار
سهنده اوجالدی، دالغاتک، آهلار
بوندان آیری رنگه بؤیانمیر آراز
***
بو آنایوردومون، تورپاغی – داشی
اولوب «محرّم»ین عزیز سیرداشی
سبب‌سیزده ییل‌کی، گؤزومون یاشی

آخیر چشمه‌لر تک، دایانمیر آراز

عاشیق غفار ابراهیمی

جعفر اوغلو، «غفار ابراهیمی» 1333 – اونجی ایلین پاییز فصلینده، «کلیبر» ماحالینین «ناپوشته» کندیده آنادان اولدی. آلتی یاشیندا تبریزه کوچدی. اوستاد عاشیقلاردان، ایلهام آلالی، عاشیق‌لیق صنعتینه داخیل اولوب، بیر گوزه‌ل سسلی عاشیق‌کیمی آدلاندی.

عاشیق غفاردان، ایندییه‌ده‌ک ایکی شعر توپلوسو: «ائل قوشمالاری» 1372 – اینجی ایلده و «یئنی دئیشمه‌لر» 1386 – اینجی ایلده ایشیق اوزوگوروبلر.

مقدس آنا

وطن بیر مقدس آنادیر منه
یولوندا قوربانلیق گیله وئرمیشم
یولموشام کؤکونو یاغی دوشمانین
یازدا داشیقین گلن سئله وئرمیشم.
***
یئمیشم چؤره‌گین دادمیشام دوزون
ایسته‌رم سیر داشین عؤمرونو اوزون
بو اؤلکه‌نین ظولمات اولان گوندوزون
آیدین‌لیغا چکیب، ائله وئرمیشم.
***
دئمیشم کئچمیشده قهرمانیندان
وطنین یولوندا کئچیب جانیندان

بویاییب‌دیر داغی – داشی قانیندان
ایندی وطن اوغلو بیله وئرمیشم.
***
آنا بیلیب قوجاغیندا یاتمیشام
قانان انسان‌لارلا اولفت قاتمیشام
حقّ امری ایله مورادیما چاتمیشام
گونده اوچ یول سیغال تئله وئرمیشم.
***
زوربازورلوق ده‌ییل ووروب ییخام من
اؤزگه حقّین یئییب باشا چیخام من
کؤنول ایسته‌ره‌م کؤلگه‌سینه سیغام من
«غفار»ام گوجومو دیله وئرمیشم.

قیزلار
آنایا دایاقدیر یامان گونونده
آنالار حورمتین گتیره‌ر قیزلار
هارا گئتسه گؤزلرینین اؤنونده
اؤزونو آنایا یتیره‌ر قیزلار.
***
زحمت چکر گئجه گوندوز دونیادا
یازی‌سی یازیلیب ازه‌لدن یادا
آغرییا آجییا اولار آمادا
سیلر غم – کدری ایتیره‌ر قیزلار.
***

حقّین نورو یارانیب‌دیر اوزونده
خوشا گلر هر باخانین گؤزونده
ایلقار وئریب دایانارلار سؤزونده
ایلقاری یئرینده بیتیره‌ر قیزلار.
***
«غفار» دئیر چوخ اولوبدور تلاشیم
اللی ایلی اؤتوب تزه‌جه یاشیم
آنالار سؤیله‌سه آغری‌یییر باشیم
یارپاق کیمی اسیب تیتره‌یر قیزلار.

گؤزه‌لدیر

اؤز آنا یوردوما قوربان اولوم من
دره‌سی گؤزه‌لدیر، داغی گؤزه‌لدیر
یاز آیلاری،گول چیچکه بورونن
بستانی گؤزه‌لدیر، باغی گؤزه‌لدیر.
***
گؤروب اوغلو قیزی گلیر ایلهاما
شوهره‌تی یاییلیب اورومدان شاما
باغی بار گتیره‌ر گؤزه‌ل شاماما
شاماما بسله‌ین تاغی گوزه‌لدیر.
***
قیش اولار بو رونر داغلاری قارا
بوتون گؤزه‌للیکلر دوشر آشکارا
چاره‌سیز دردلره بیرلیک‌دیر چارا

«غفار» دئیه‌ر بو ساياغی گوزه‌لدير.

1- گرايلی

يولا وئرمير

«من» زامان‌لا، يول گئديرم
زامان منی، يولا وئرمير
دييه‌رەم گل، گزه‌ک قوشا
او منله قول قولا وئرمير!
***
نده‌ن ديرسه آتير منی
تورپاغلارا قاتير منی
اوجوز آليب ساتير منی
اوزده‌يه‌ريم پولا وئرمير!
***
رحم ايله‌مير گوز ياشيما
حسرت قويور قارداشيما
کؤلگه سالماغا باشيما
فورصتی هئچ کولا وئرمير!
***
زامانيندا گولوشو وار
عدالت‌سيز بولوشو وار
هر ائلده‌کی مرد کيشی وار
ميلی‌نی ساغ سولا وئرمير

***

راضی اولدوم چوخا آزا
او اؤزونو قویور نازا
«غفار» اَل آتاندا سازا
اوره‌گینی پولا وئرمیر

سن الله

سحرسحر اَسَن آی صبا یئلی
یه‌تیر سلامیمی یارا سن الله
قارا تئللر حلقه ووروسون آغ اؤزده
پریشان تئل‌لری دارا سن الله.
***

یار اوینایيب گولسون اولماسین غمی
هجران اودلاییب‌دیر اودلو سینه‌می
سن اولگینان نازلی یارین همدمی
او دوشمه‌سین آه – زارا سن الله.
***

غریبم غوربته آتیلدی داشیم
غم چکدیم آغاردی کیرپییم قاشیم
«غفار»ام آغلادیم آخدی گؤز یاشیم
اولمادی دردیمه چارا سن الله.

ذوالفقار

ذوالفقار کمالی، قاراداغ شاعرلریندندی کی 1334 – نجی گونش ایلی «ارضین» کندیده آنادان اولوب. اونون ایلک شعرینی گونش ایلی 1354 ده یازیب و اوندان بئله بیر آیدین فیکیرلی، درین دوشونجه‌لی حقیقت دیله‌ییب و حقیقت یازان، ظلم و جهل و عدالت‌سیزلیکله یورولمادان ووروشان، آنایوردو آذربایجانا، ائلینه، اوباسینا وورغون بیر شاعر اولوب و ده‌یرلی اثرلر یارادیب.

ذوالفقارین بیر شعر توپلوسو، 1371 – نجی ایلده، تبریزده «قاپیمیز آچیلیر گونشه ساری» عنوانلا یاییلدی.

من ائل بالاسی‌یم

وورغونام ازه‌لدن آذربایجانا،
من اونا بالایام، او، منه آنا.
قوی آنام یولوندا بله‌شیم قانا،
چونکی عاشقی‌یم من اؤز ائلیمین
آنامدان یئتیشن شیرین دیلیمین
***
حئیرانام وطنه، عاشیقم ائله،
نئجه‌کی عاشیقدیر بولبوللر گوله.
یانیب، یاخیلارام، دونه‌رەم کوله،
آیریلسام ائلیمدن یانار اوره‌گیم
یوخ اولار بیر آندا آرزیم، دیله‌ییم
***
باش آَیدیم وطنین محبتینه،
عشق اولسون ائلیمین شرافتینه.
مین آلقیش یازیلسین متانتینه،
قوی من‌ده بوی آتیم ائل قوجاغیندا

هم غملی چاغیندا، هم شن چاغیندا
***
ائل دردلی اولاندا، آغرییار باشیم،
آرازین چایی‌تک، آخار گوز یاشیم.
خالیقدیر دایاغیم، ائلدیر سیرداشیم،
من ائل بالاسی‌یام، ائل منی آتماز
ائلدن آیری‌گزه‌ن، مقصده چاتماز

قارا بولوت

یئنه باشیم اوسته نه‌هرله‌نیرسن؟
پاسلی قیلیچ کیمی زهه‌رله‌نیرسن!
گاهدان اوجالیرسان، گاهدان انیرسن
ایتیل گؤز اؤنوندن، آی قارا بولوت
باخیب گولومسه‌سین، آی، قارا بولوت!
***
قوی گوروم سمانین گول جمالینی،
لکه گوتورمه‌ین جاه – جلالینی.
نشانلی قیزکیمی پاک خیالینی،
او ماوی سمادا سن بیر لکه‌سن
چیچکلر باشینا غم‌می تؤکه سن
***
عؤمرومده، من سنی چوخ سینامیشام،
عذابلا، محنتله، یاشا دولموشام.
هم گوندوز، هم گئجه، هم سحر – آخشام،

منیم طالعیمه قدم قویوبسان
باغریمی سونگوتک، ائشیب، اویوبسان
***
چکیل! خیالیمی ائتمه پریشان،
قوی گولسون طبیعت، قوی گولسون جهان.
گون چیخیب، پارلاسین بیر آذر نشان،
یاییلسین داغلارا نور سپه – سپه
قاینار بولاقلاری هئی اؤپه – اؤپه

سنین باخیشلاریندا
داغلارین عظمتی
شیمشکلرین قدرتی
چیچکلرین عیصمتی
سنین باخیشلاریندا.
***
صداقتین بیر دنیز
ایسته‌یین گولدن تمیز
حیات، غصه‌سیز غم‌سیز
سنین باخیشلاریندا.
***
سن عشقینه صادیق اول
حیاتدا مین‌یول دوغول
سعادته دوغرو یول
سنین باخیشلاریندا.

***

ناحق دوغولمادین سن
پاک عشقین اته‌یبندن
معنالار دویورام من
سنین باخیشلاریندا.
***

دونیا سنه دار اولماز
که‌هر آتلار یورولماز
اومید هئچ واخت قیریلماز
سنین باخیشلاریندا.
***

مین یول دونیایا گلسن
ائله بئله یاشارسان
اوخونور گؤزلریندن
سنین باخیشلاریندا.
***

یوسف جمالیم منیم
ماهیم هیلالیم منیم
شاعیر خیالیم منیم
سنین باخیشلاریندا.
***

یالان سؤز نه‌یه لازیم
نه چاشدیریم نه آزیم
منیم ایسته‌ییم آرزیم

سنین باخیشلاریندا.

دایاندیق بیز
مینلر حسرت قالدی اوره‌گیمیزده،
نامرد آت اویناتدی کوره‌ییمیزده.
سولدو آرزیمیزدا، دیله‌ییمیزده ،
بیز یئنه دؤنمه‌دیک ایسته‌ییمیزدن
یئنه ایلهام آلدیخ داغدان،ده‌نیزدن
***
محکم دایاندیق‌دا، چاغلادیق‌دا، بیز،
داغلاندیق، سینمادیق، داغلادیق‌دا، بیز.
آغیر یارالاردا آغلادیق‌دا، بیز،
قالدی زنجیرلرده، قوللاریمیزدا
آیریلدی یولداش‌دا، یوللاریمیزدا
***
یئنه کوهنه‌لمه‌دیک، بیز، قیزیل کیمی،
بیرین اینجیتمه‌دیک آجی دیل کیمی.
سسیمیز گلنده بیر بولبول کیمی،
***
سئویندی چمن‌ده، سئویندی گول‌ده
سئویندی اوبادا، سئویندی ائل‌ده

رحیم

رحیم عالی، آدی گوزل اوغلو، گونش ایلی 1334- ده آرازین قیراغیندا اولان «کوردشت» کندینده آنادان اولوب. رحیم بیراکینجی عایله‌ده، اولدوغوناگوره، آلتی کیلاسدان آرتیغ درس اوخوماغا ایمکان تاپماییب. لکن گوزه‌ل قوشمالار یازیب و کور دشتین، شاعیر بئجردن هاواسی، اونادا بویوک تأثیرلر قویوب. میرزا خرم کوردشتی، (1166 هـ . ق – 1241 هـ . ق) و نوه‌سی خاور کوردشتی، بو کنده نیسبتلری وار.

رحیم عالی‌نین شعرلریندن نمونه

1- قوشما

(1)

من سنه جان دئییب باغریما باسدیم،
بیلمه‌دیم جانیما اود اولاجاقسان.
اودونسوز، اوجاقسیز منی یاندیریب،
کؤوره‌لیب گوزومه دود اولاجاقسان.
***

چای کیمی جوشموسان حددن زیادا،
شاه مردان اؤزون یئتیش فریادا.
غرق ائتدین سن منی قعر دریادا،
بیلمه‌دیم نهنگی سن اوداجاقسان.
***

آلله‌دان قورخون یوخ بنده‌دن حیان،
چوخ یاتما غفلتده گوزون آچ اویان.
ائل دئییر «رحیم» - ه صبر ائله دایان،
انشاءالله آخیرکی بود اولاجاقسان.

(2)

مجنون‌کیمی چؤلدن چؤله کوچورم،
نه لیلی‌گو رونور نه‌ده ایزلری.
بو دونیانی بئله‌کی وار گؤرورەم،
نه اگری تانینیر نه‌ده دوزلری.
***
نه دوستو تانیندی نه‌ده دوشمنی،
هریانا باخیرام وەرەم خبر منی.
بو دونیادا گؤردوم من جهنّمی،
آلوسوز یاندیردی یالان سوزلری.
***
کیمی قوردکیمیدیر قویون دالینجا،
کیمی تولکوکیمی اویون دالینجا.
«رحیم» گؤزتچیدیر هرگون دالینجا،
دومان چیسگین چم بورویوب دوزلری.

(3)

قار آلتیندان گوز ائیله‌ییر،
چیچکلرین تزه داغلار.
کؤچ کروانی یول ائیله‌ییر،
کؤچور قونور سیزه داغلار.
***
سورمه چکیب گوزه لالا،

سورو قالخیب سرین یالا.
سود گتیردی خیردا بالا،
عجب وئردی مزه داغلار.
***
قویون – قوزو گله گله،
چوبان نئیین آلدی اله.
بولاق دئدی گوله گوله،
گل قوناق اول بیزه داغلار.
***
آخار سولار سس سالاندا،
بولبول‌لرین دم آلاندا.
«رحیم» گویلون غم آلاندا،
قوناق گله سیزه داغلار.

(4)

اوز اوسته سوروندوم من حقّه ساری،
وصاله یئتمه‌دیم آ ائل‌لر – ائل‌لر!
چکیلمیر یولومون بورانی، قاری،
آزدیریر یولومدان آ یئل – یئل،
***
اسدی سازاق، قوپدی کولک تپه‌ده
کرم کیمی غرق اولموشام شپه‌ده
خیال‌لانیب گاه قالیرام شوبهه‌ده
نه هفته، نه آی، آ، ایل‌لر، ایل‌لر

***

اؤلوبدور داغلارین شئری، پلنگی
تولکو فرهاد اولوب وورور کولونگی
مردین سینه‌سینده بئرنوو توفنگی
باش أییر نامرده آ ائل‌لر – ائل‌لر

داوران

ناصر داوران، 1336 – نجی ایل، اهرین «جووه‌ند» کندینده حیاتا گؤز آچیب، تحصیلاتین بیتیره‌ندن سونرا، بیر مدت معلم‌چیلیک وظیفه‌سین داشییب، سونرالار بیر خصوصی شیرکتده، چالیشیب.

داوران، چاغداش آذربایجان ادبیاتیندا تانینمیش چهره‌لردن اولوب و اوز شعرلری ایله ائلیمیزه – اؤبامیزا الده اولان امکانی‌ده، خیدمت گؤستریب.

معارفه

ایسته‌سن بیله‌سن، کیمین اوغلویام،
آتام نسیمی‌دیر، آنام نیگاردیر
سؤروشسان ائلیمی یوردومو منیم
آتشلر اؤلکه‌سی بیزیم دیاردیر.

***

دیلیم فیضولی‌نین یازدیغی غزل
جنّت‌دیر وطنیم، هر یئری گوزه‌ل
شعریت بیزیمله یارانیب ازه‌ل
کلمه‌لر: گول چیچک، دیلیم باهاردیر.

***

قانیمیز ایستی‌دیر، قلبیمیز آینا
اوره‌کدن یاناریق دوستلوق اودونا
محبّت نامینا گلدیک جاهانا
دوز ایلقار دئییله‌ن بیزیم ایلقاردیر.

سن‌سیزلییم

من سنی سون دفعه آغ دؤندا گؤردوم
سفردن گلمیشدین گوللو یازکیمی
باش قؤیوب سینه‌مه، قلبیمی دویدون
اوره‌گیم سیزلادی سینیق ساز کیمی.

***

هفته‌لیک سفرین حسرتلریندن
دؤیونجا ده‌یمه‌میش گؤزوم گؤزونه
آیلارین، ایللرین سفر یولوندا
حسرتم بئش کلمه شیرین سوزونه.

***

ایندی سون گوروشون خاطیره‌سیله
سنسیز گونلریمی آخشام ائدیره‌م
اوز اقلاردا قالمیش گونلره دوغرو
سنلی صاباحلاریم – دئیه، گئدیره‌م.

جزالی

گؤزون گؤزومه یالان دئدی
گؤزلرین آلداتدی منی

گؤزوم باخا – باخا
دیلینده منیم سئوگیم
باشقاسینا محبّت
اوره‌گینین گیزلی یئرله‌رینده
قاینایيب آخدیم سن بیتن چوللره
تورپاغین قات‌لاریندان جوشان سولار کیمی
دوم – دورو
صاف – ساده
دئدیم یورغونلوغومدا
کؤلگه‌لی چینار اولاجاقسان
وقارلی، مهربان
اؤزله‌یه‌جه‌ک خوشبخت گونلریمی
قیزلار، گلین‌لر!
***
وفاسیز جاچیخدین قارشیما
الین الیمده دیرسه
الیمده دئییل
باشقا محبّتین سوراغینداسان، بیلیره‌م
منیم دوز ایلقاریما
سویوق – سویوق یاناشماغین
هانسی گوناهین جزاسی‌دیر؟!

پیچیلتی

دریر قولاغیم
قوزوملەشمەسینه بلنمیش
توتک سسینی
بو شن دوران چوللرده
جیلیر بوداقلی بیر قوش اوزومو
داش اوستونده یاییلمیش کرتنکلەیه
پیچیلداییر
هئچ بو ایل خبر – اثر اولمادی
خان چوباندان

«بایاتی‌لار»

قیزیل گول تک، گول اولماز
ائلیم‌کیمی ائل اولماز
قوربان اولوم دیلیمه
دیلیم‌کیمی دیل اولماز.
***
گزمەیه چمنیم وار
اؤلمەیه کفنیم وار
چوخونون وار – دولتی
منیم‌ده وطنیم وار.
***
دارگونده دایاغیمدیر
قولوم دور، بوداغیمدیر
مقدس وطن عشقی

یوللاردا چیراغیمدیر.
***
دؤشونده گوله قوربان
داراخلی تئله قوربان
وفالی یار بئجرددن
وطنه، ائله قوربان.

ساقی
گتیر گولگون مئیی وصلی، دولاندیر مجلیسی ساقی
آماندیر دوردو قلبیم، دورما، یاندیر مجلیسی ساقی.
بلورین جامی گزدیر، قوی وصالی دادمایانلاردا
یئتیشین وصله، وصله بیر ایناندیر مجلیسی ساقی.
نه‌دیر ساکیت دوروب دورغون سوتک مسموم اولور مجلیس؟
شراب ایچدیر، دنیزتک دالغالاندیر مجلیسی ساقی.
اوره‌ک بیجا یئره یوخ، بیر بویوک عشقه گره‌ک یانسین
بو عشقه یانماغا یانساندا قاندیر مجلیسی ساقی!
وصال یارایله گولشنده بولبول نغمه‌سین دینله
گؤزه‌ل مجلیس قوروب بولبول، اوزاندیر مجلیسی ساقی.
یالاندیر ناصحین فیتواسی، عشقین کعبه‌سین طوف ائت
حقیقت شمسینه یئرتک دولاندیر مجلیسی ساقی.
بو قیشدا ایستی‌لندیر آتش مئی‌دن سویوق جانی
الیندن آل زمستانین آماندیر مجلیسی ساقی.
دامارلاردان شراب آخسین، آلولانسین سویوق جانلار
قیام ایله، قیامت سال، اویاندیر مجلیسی ساقی!

آغیارلی

حسین سیف هریس که «آغیارلی» آدیله تانینیر، گونش ایلی 1336 دا قره‌داغ ماحالیندا، هریس – خانمرود بؤلگه‌سی‌نین «خه‌نه‌یی» (= خانقاه)، کندینده آنادان اولوب،سونرالار تهرانا کؤچوب.

«آغیارلی»نین شعرلرینده، انسان سئورلیک،وطن‌پرورلیک و محبت موضوعلاری گؤزه چارپیر. اونون «گونشه ساری» عنوانلی شعر توپلوسوندان‌کی 1381 – نجی ایلده تهراندا یاییلیب، بیر نچه نمونه شعرلریندن اوخویوروخ:

یانا – یانا

بیر شمع اولوب اریه‌یدیم،
دوست باغیندا یانا – یانا.
سئوینج اولوب یئریه‌یدیم،
یاناغیندا یانا – یانا.
***
بیر دومانسیز داغ اولایدیم،
یاکی، یاشیل باغ اولایدیم.
نه اولاردی یاغ اولایدیم،
چیراغیندا یانا یانا.
***
سارسیلمایان ائل اولایدیم،
ائله، قیزیل گول اولایدیم.
بیر دانیشان دیل اولایدیم،

دوداغیندا یانا – یانا.
***
آل قان اولوب بَله‌نئیدیم،
ایشیق اولوب اَله نئیدیم.
وطن دئیه چیله نئیدیم،
قوجاغیندا یانا – یانا.
***
«آغیارلی» گلدیم جانا،
نئجه قالدیم یانا – یانا.
بیر شمع اولوب چاتام سونا،
اوتاغیندا یانا – یانا.

آتالار اؤگودو

بیر مَثَل قالیبدیر آتا بابادان،
یاش ایسه قورونون اودونا یانیر،
کدورت، عداوت، گئتسه آرادان،
دوستلار بیربیرینی اوره‌کدن تانیر.
***
قاچار باشیمیزدان ظولمت، فلاکت،
دوستوم بیر داغ کیمی اولسا دایاغیم.
قالسا آرامیزدا اولفت – محبت،
اولار اونون ائوی، ایستی قوجاغیم.
***
بیزه اؤگودلرده دئمیش هر آتا،

دوست دوستو گؤزوندن آتماسین گره‌ک.
اونو بیگانیه، اغیارا، یادا،
قورو تبسّومه ساتماسین گره‌ک.

آختاریرام
آختاریرام
سمالاردا ایسته‌دیگیم اولدوزلاری
آختاریرام من اونلاری
آختاریرام، آختاریرام.
ایسته‌ییرم قیزیل گونش
بو قارانلیق اؤلکه‌لره
ایشیق ساچا، ایشیق ساچا.
آختاریرام
بیر آغاجی آختاریرام
بیر آغاج کی
قول قانادی آزاد اولا
اونون یاشیل یارپاغیندا
من‌ده سینیق قلمیم‌له
اوخیرداجا اوشاقلارا
ناغیل یازام
ناغیلیمدا، شوش بوینوزلو کئچی قالا
آج قوردقاچا، آج قورد قاچا

آذربایجان
من بولبولم گولوم سن سن،

آغزیمداکی دیلیم سن سن
اوبام سن سن – ائلیم سن سن
آذربایجان، آذربایجان.
***
یاشیل – یاشیل چؤللرین وار
چؤلده قیزیل گوللرین وار
سارسیلمایان ائللرین وار
آذربایجان، آذربایجان.
***
داغلاریندا، گزهر جئیران
ائللر باخار قالار حیران
جانیم قوربان، گوزوم قوربان
آذربایجان، آذربایجان.
***
آنا وطن، ایکی گؤزوم
دیلیمین ازبری، سؤزوم
«آغیارلی»یام، اودوم، کؤزوم
آذربایجان، آذربایجان.

نرگیز
عشق اودونا من‌ده یاندیم
سن دایاندین، من دایاندیم
شوقوندان اود توتوب یاندیم
یارپاقلاری قوشا نرگیز.

***

اوره‌گیمده غم اویاندی
درد سینه‌مده چالخالاندی
گؤز آغلادی کؤنول یاندی
عؤمور چوندی قیشا نرگیز.
***

«آغیارلی»یام یارا کؤنلوم
هئی دؤیونور یارا کؤنلوم
اوچوب گئدیر هارا کؤنلوم
اوخوم دئیدی داشا نرگیز.
***

«یوللارینا گول سپه‌رەم»
گویلرده‌کی دان اولدوزوم
دیلیمده‌کی شیرین سؤزوم
منیم گؤزه‌ل نازلی قیزیم
یوللارا، گول سپه‌رەم گل
گؤزلریندن اؤپه‌رەم گل
***

گل دانیشاق آتا – بالا
قویما منی کده‌ر آلا
غم کؤنلومده سازین چالا
یوللارا گول سپه‌رەم گل
گؤزلرینده اؤپه‌رەم گل

***

گؤیده بولودلار کاریخار
یاغار، سولار، جوشغون آخار
یوردوموزدا اولدو باهار
یوللارا گول سپه‌رەم گل
گؤزلرینەدن اؤپه‌رەم گل

آیاز ائل اوغلو

آیاز حیدرنژاد کی شعرده «ائل اوغلو» تخلوص ائدیر، 1337 – ده، قاراداغین گرمادوز ماحالینین، «دیل بیلمز» کندینده آنادان اولوب.

ائل اوغلونون، ایلک تجربه‌سی «کؤنول آیناسی» آدیلا، 1373 ـنجی گونش ایلی تبریزده ایشیق اوزوگوردی. اونون شعرلری، اولدوقجا صمیمی، ساده و گاهدا خصوصی‌دیر. او اؤز خاطیره‌لرینی، اوره‌ک سؤزلرینی، شعریله دئییر و آتابابا سوزلرینەدن فایدالانماقلا، اؤز شعرلرینده صفا و جلا و ابهت‌بخش ائدیر. «آرزی بوقچاسی»، «تانریدان گیلایه» آیازین آیری اثرلری‌دیلر.

کؤنول آیناسی

باخسامدا گؤرورم من باخماسامدا
کؤنول آیناسیندا هر زامان سنی
صاباح گونشی سن، گؤزوم اؤنونده
اونودا بیلمیرم هئچ بیر آن سنی.

***

هر حسرتین درد – غمی بول اولار

دگیللرکی قلبدن – قلبه یول اولار
آراسیندا قارا تیکان کولو اولار
ال امان – ال امان – الامان سنی.
***
«ائل اوغلو» آیازام ائله عاشیقم
خومار گؤزدن آخان سئله عاشیقم
ساز چالان ده‌ییلم بئله عاشیقم
ازه‌لدن دویموشام کار – نادان سنی!

زهر – ی مار
سال پته‌یه بارماغوون بئشینده
قوهوما بال یئدیرت، یادا زهر – ی مار
یالایاندان سورا دئیه‌ر آجی‌دیر
وای قوروشوهرته، آدا زهر – ی مار.
***
نادان سنی یاخسا قور عوضینه
جهنم یاخشیدیر گور عوضینه
فرقین قانمایانا، چور عوضینه
یا، بَلی دئگینن، یادا زهر – ی مار.
***
دانیشاندا یاخشی – یاوا قویماییب
نه دوست آراسیندا شاوا قویماییب
صولحه راضی‌لاشیب، داوا قویماییب
چوخ یئرده سووبدور، قادا زهر – ی مار.

***

اوزوک گؤزدن دوشر، اوقاشدان سورا
بدن نیه لازیم، دئه، باشدان سورا
انصاف‌دیر «آیاز»دا، بویاشدان سورا
اؤزگه سوفراسیندا، دادا زهر – ی مار؟

داریخیر

تاقچالاردا توز بوروین دفتریم
سن‌ده داریخماسان، زامان داریخیر
اوشاق کیمی اوره‌کله‌نیب اوستومه
آغلایان قلمیم، یامان داریخیر
***
نه زیندان چکیرسن، زیندان ایچینده
سن تاقچادا دوستاق، منده غمینده
اویان دوشمانیمیز یاتیب کمینده
اؤخ یایا سؤیکه‌نیب، کامان داریخیر

سنسیزله‌میشم

سنه سنسیز یازیلان دفتریمی، گیزله‌میشم
کؤنلومون گوزگولرینده، شکیلین ایزله‌میشم
بیر زامان بیرگه اولوب، سن من ایدین، من سن ایدیم
سنی بیلمم نئجه‌سن؟ من سنه من سیزله‌میشم!
دولاما عشقی بولانمیش داغا بنزه‌ر، باشیمیز
گل منیم گؤزلریمین چیسگینی، چن‌سیزله‌میشم
کؤنلومون قوشلاری آختاردی‌کی، بیر دفتر آچا

سوسدو بیردن قلمیم، بلکه‌ده دنسیزله میشم
یوخسا فیکرینده ده‌ییل عهدیمیزه «هه‌ن» دئمه‌یین
منی حیئران یاشادان یار، یئنه هنسیزله میشم
روحوم عشقینله گزه‌رکن، اوجالیب اَن – بویوما
عشقین اَلدن وئره‌لی، اینجه‌لیب، اَنسیزله‌میشم
«آیازا» جاندان عزیزسن، یاخینیم‌سان، یاخینیم
بیر اوزاقدان منه باخ، گؤرنئجه سنسیزله‌میشم

آیازا منی
زیندانبان من ایله بد باشلاییبدیر،
قویمور بیرگون چیخام آیازا، منی
جلالادتکین خنجر آلیب دستینه
ایسته‌ییر کاباب تک آ، یازا منی.
***
ائل قهری چکمک‌دن اولدوم یارالی،
قایدا بودور یار دردینی یارآلی
جان چوروتسه یار مّنتی یار، آلی
قورتار زمستاندان آ، یازا منی.
***
خسته کؤنلوم نار ایسته‌ییر، نارین گل
باخ سؤزومه نارین دانیش، نارین گل
پرویزین دردینه درمان نارین گل
بلکه یار یئتیره «آیازا» منی.

جئغالی قوشما

وفالی دوستلارین ایلک محبّتین
نظمه چکیب، تاریخلره یاخشی یاز
عاشیق دئیر یاخشی یاز
یاخشی پاییز – یاخشی یاز
آل قلمی دستینه
یارا مکتوب یاخشی یاز
بیر بولبولم بوران – چیسگین – قار گؤرموش
قیش قورتارسین، قوی باشلانسین یاخشی یاز
***
اوره‌کلر اود توتور دیل آلوولانیر
قصدیمیزه کوت اولگوجلر سوولانیر
من عاشیغام سوولانیر
داغدا مارال اوولانیر
اوخ ده‌ییبدیر سینه‌مه
یارام قالیب هوولانیر
ملحم گتیر، شفا تاپیم الیندن
سنده احوالیمی یارا یاخشی‌یاز
***
«ائل اوغلو» آیازام ائلدن آرالی
گوموش کمر اینجه بئلدن آرالی
عاشیق دئیر آرالی
ترلان یئرین، سار، آلی
ازه‌ل گوندن قایدادیر
یار دردینی یار، آلی

دوست – دوشمان ایچینده ائل آراسیندا
سالدین منی آه – زارا یاخشی یاز

هریزلی

زین‌الدین هریس نژاد کی شعرلرینده «هریزلی» (= هریسلی) و گاهدان «حاجی» تخلوص ائدر، 1337 – نجی گونش ایلینده، «هریس» شهرینده ایشیق دونیایه گوز آچمیش.

هریزلی، ایلک شعرلرینی غزل و قطعه قالیبینده، فارسی دیلده یازیب و سونرالار، آنا دیلینده بویوک اثرلر یارادیب.

حاجی هریزلی‌نین، شعر و مقاله‌لری ایران و آیری اولکه‌لرین، قازئتلرینده چاپ اولوب. «حیات ترانه‌سی» ایلک شعر توپلوسودی کی «هریزلی» چاپدان بوراخیب.

تکجه بیر یول

عؤمور وار سویوموش سووورولموش اوجاق
عؤموروار اوجاغی کؤز ایله دولو
سینه وار بیر آغیز سؤزو توتانمیر
سینه وار دریالار سؤز ایله دولو.
***
گون‌لر دال با دالا دوزولور بیر – بیر
حیات دویولماسا عؤمور گون ایتیر
حیاتی دویماغا، ایکی گوز نه‌دیر؟
بیر اورک ایسته‌ییر گؤزایله دولو.
***

حیات یولون آزدی دایانیب دوران
مقصده چاتمادی بوینونو بوران
آتلی‌لار ساوشدو سانکی بورراغان
تکجه بیر یول قالدی توزایله دولو.
***

یانیق کرمی
یورقون خیالیمی ینه بیر کره
نغمه قانادینا میندیر کرمی
دولاندیر داغ به داغ دره به دره
اصلیم دیارینا قوندور کرمی.
هارای هارای سالدیم هایا گلن یوخ
آغلادیم گوزومون یاشین سیلن یوخ
سئودالی کونلومون دیلین بیلن یوخ
دیندیر اوره‌گیمی دیندیر کرمی.
آرزیم دوستاخ اولوب بدن ایچینده
قورخورام چورویه کفن ایچینده
سرحد اسیرییم وطن ایچینده
شئغا سر حدلری سئندیر کرمی.
چکمیشم، چکرم وطن غیرتی
بویولدا خوشلارام هر موصیبتی
آجینی، آغیری، دردی، حسرتی
سیزلا، جانیمیزا سئندیر کرمی.
عشقین آتشینده من آلیشیرام

بو اودا یانیرام هر سحر آخشام
سنین اوجاغندا یانماخلا خوشام
یاندیر «هریزلینی» یاندیر کرمی.

یاواش یاواش

اریییر هجرانین بوز صلابتی،
وصال آرزیسیلا دوز یاواش یاواش،
هجران سویوغوندا اوشوین جانیم،
چیخار کول آلتیندان کوز یاواش یاواش.
***
کاش سئچه‌بیلیدیم قیزیلی میسدن،
قالقان کول لارینی لاله نرگیسدن،
قارانلیخ کچیلیر، یاخشینی پیسدن،
کاش سئچه بیلیدی گوز یاواش یاواش.
***
هیجرینده عومرومو ورمیشم بادا،
نغمه‌م چئویریلییدی ناله - فریادا،
اولسه‌م ده سیرریمی آچمارام یادا،
سنه آچاجاغام سوز یاواش یاواش.

زمانه‌سی بولبولون

چمن ایچره اودتوتوب اودلانیب،
ندن آشیانه‌سی بولبولون
پوزولوب سوسوب بوتحسّره

ده ندیر بهانه‌سی بولبولون.
***
ائله‌بیل کی بوللودو نیسگیلی
پوزولوبدو حالی یانیب دیلی
گؤره‌سن چمنده سولوب گولی؟
کسیلیب ترانه‌سی بولبولون.
***
دئیه‌سن زمانه‌سی قان اودوب
اوره‌گینی غمله – کَدَر توتوب
سازینین قولاغینی غم بوروب
داغیلیب چغانه‌سی بولبولون.
***
غمین آچماغایوخودور کسی
کسیلیب اودورکی حزین سسی
دئیه‌سن دؤنوبدو دؤنرگه‌سی
قارالیب زمانه‌سی بؤلبولون.
***
سیزی تانری بیر آراییین بؤلون
اؤزو یوخدو وار ایزی بؤلبولون
اوزه‌رینده گؤزیاشی وار گؤلون
باخ اودور نشانه‌سی بولبولون.
***
قانا اگله نیبدی ترانه‌سی
اودور آه‌وزاره بهانه‌سی

نه‌ایزی قالیب نه نشانه‌سی
ده قالیب داها نه‌سی بؤلبولون؟
***

قانا دی سینیق دیلی باغلیدیر
کدر ائولی‌دیر، غم اوتاقلی‌دیر
او «هریسلی» تک سینه داغلی‌دیر
بو ایمیش، فسانه‌سی بولبولون.

هایا دؤنموشم

عمانین عشقیله یانیب آلشدیم
دایانمادیم عمان دئیه چالیشدیم
جولادان آخارکن داغلاردان آشدیم
دنیز سوراخلاشیب، چایا دؤنموشم.
***

ایشیق‌لیغا ساری یول آرادیم من
گؤزومو یومادیم پارلاق گونشدن
اودورکی ایله‌دیم سمادا مسکن
گونشدن نور آلیب، آیادونموشم.
***

دنیزدن اویرندیم گورچاغلاماغی
شمشک‌دن اویرندیم شاقیلداماغی
اوگوندن بوشلادیم بوش آغلاماغی
سیزیلتی ایدیم، ایندی هایا دونموشم.
***

قولاغیما ده‌گدی چایلارین سسی
دلی گؤنول ائتدی باها رهوسی
کوکسومه، توخوندویا زین نفسی
باریئتیره‌ن ایستی یایادونموشم.
***
آلدادا بیلمه‌دیم اوزومو اؤزوم
حقیقت آرادی اوره‌گیم – گوزوم
«هریسلی» یم سؤزور اوخ کیمی سوزوم
گرنشیب دار تینیب، یایادؤنموشم.

آیریلیق

سینه‌مین داغلارینا چؤکدودومان – چَن سنسیز
قارا ساچلاریما دوشدو گؤزه‌لیم‌دَن سنسیز
توکه‌نیب دیردوزوموم دوشمه‌ده‌سندن آرالی
سپه‌رم حسرتی گؤنلوم قوشونادن سنسیز
آیریلیق قویدوتا مارزی وصالین نشئه‌سینه
کدریم، نیسگیلیم آرتا رگونو – گوندن سنسیز
آیریلیق دردینه چاره: دئدیلر دؤز مکدیر
دوزه‌بیلمم، دوزه‌بیلمم نه‌ائدیم من سنسیز؟
قاناد آچما قدا خیالیمدا قالار آرزی قوشو
خولیالار عالمینی سئیره‌چیخارکن سنسیز
گؤرنه‌فرقتده «هریسلی» اوره‌گیم توتقون اولوب
سینه‌مین داغلارینا چوکدودومان، چَن سنسیز

وطن، دیل

اوگوندن کی دویدوم عشقین معناسین
منیم آنا وطن، سئوگیلیم اولدو
اوگوندن تانیدیم هنر دنیاسین
دویغومون سیرداشی اوزدیلیم اولدو.
***
حیاتا گوزومو آچاندان بری
دیلیمین اولوبدور وطن ازبری
ساغالتدیم اوره‌کده آغیر دردلری
آیریلیق ساغالما زنیسگیلیم اولدو.
***
آنجاق حیات یولویئنه دولاشدی
دنیزتک دورمادان چاغلادی داشدی
قاسیر قالار گلیب باشیمدان آشدی
دوزاینام، سعادت ساحلیم اولدو.
***
چالیشدیم نهایت چاتدیم ساحله
شعریمی حصر ایتدیم وطنه – دیله
سئویب سئویلمکدن سوزآچدیم ائله
سودالی اوره‌کلر منزلیم اولدو.

نینیم

بیر اود دوشوب جانیما ایندی یانمائیم نینیم
توکندی طاقت و صبریم اوسانماییم نینیم.
سنه کی چاتمیر الیم باغریما باسام گوزلیم

غمین عومور بویی ایستکلی سانماییم نینیم.
ائله گلیر منه کی، منده هچ یوخام سنسیز
ایتیرمییم اوزومو، یاکی دانماییم نینیم.
بو آیریلیخ چولودور بوردا یوخدی دالداناجاخ
بو چولده اوز غمیمه دالدالانمایم نینیم.
گونوم اولوبدی قارا، آرخاسیز قالان «حاجییام»
بو قارا گونلریمه آرخالانماییم نینیم.

یاشیل آذری

قیشین سویوق نه‌فه‌سی
هوپدو مئشه‌نین جانینا
سازاقین بوز نغمه‌سی له
تیتره‌شدی جویورله‌ر
دوندو سولارین سه‌سی
قوش‌لارین نغمه‌سی
دوندو آغاج‌لارین دامارلاریندا قان
دوندو مئشه‌ده هرزاد
دونمادی آنجاق حیات
مئشه‌نین کؤکسونده دؤویوندو اوره‌ک
یام یاشیل آرزی‌لارلا.

اهری

داوود اهری 1338 – نجی گونش ایلی، قاراداغ ماحالینین مرکزی اولان «اهر» شهرینده ایشیقلی دونیایا گؤز آچدی. «قارانقوش» امضاسیلا، داوود اؤز شعرلرین مختلف قازه تلرده یاییب و ایلک کیتابین «بیرگون پاییزدا» عنوانیله 1376 – نجی ایلده تهراندا چاپدان بوراخیب. «داوود اهری» عمومیتله سربست و آغ شعر قالیبلرینده، مضمونلی اثرلر یارادیب.

آجی‌دیر آیریلیق خاطیره‌سی

لاپ ساده‌سی، بیلیردیم بیرگون
اللریمدن اوچاجاقسان
درین خیاله باتاجاقسان
ایسته‌سن گونشه‌ده چاتاجاقسان
آمما . . .
بیلمه‌ییردیم آجی دیر آجی
باهاردا آییریلماق خاطیره‌سی!

یاس

- «گئجه ایدی
آی یاتمیش ایدی
باغچامیزدان گیزلین
دریلدی بیر قیزیل گول
آتیلدی چایا.
آپاردی قیزیل گولو
چای آخارکن قارانلیقدا!
***
گئجه ایدی

آی یاتمیش ایدی
سحر بوتون گول‌لر
یاسا باتمیش ایدی . . . »
منه بئله سؤیله‌دی
بوگون آغلایار کن
بیر ارا که‌په‌نک!

سون گؤروش

داها من گئدیره‌م
بیر دویونجا باخیم
گوزومده دنیزلر دالغالانسادا
***

یول‌لار گودور منی
اونوتمارام سنی
اوره‌گیمده داغلار ساوالانسادا!
***

گولوشون وارلیغیم
کده‌رین یوخلوغوم
یازیق کؤنلوم سندن یارالانسادا!
***

قارادیر گئجه‌لر
اولماسا گؤزلرین
اولدوزلار گؤیلردن یئره سالالانسادا!
***

ایسته‌مم حیاتی
نئیلیرم جاهانی
صاباح سحر سنسیز یئنه باشلانسادا!

یانیر اوره‌گیم، یانیر!
اوچدولار، او قالان قوشلار
گئتدیلر او قارانقوشلار
اسه‌ن پاییز یئل‌لری‌دیر
اونون ساری تئل‌لری‌دیر
تانیر ال‌لریم تانیر . . .
***
یاغیر یاواشجا یاغیشلار
ایسلانیر گؤزده باخیشلار
ایتیر سویوق فاصیله‌لر
دامیر ایستی خاطیره‌لر
باخیر گؤزلریم باخیر . . .
***
آی و اولدوز دایانماز میش
کئچن گونده قالانماز میش
سنی مندن دانارمیشلار
بیزی آیری سالار میشلار
یانیر اوره‌گیم یانیر! . . .

گئجه رؤیاسی
گله جکده

دەنیزدن آت گلەجک!
قیر آتین بئلینده
چنلی – چمنلی بئله
«روشن» گلەجک!
من گئدەرم
دایانمارام
***
دنیزدن آت گله . . .
- «آی کیشی! اوغلون
نه دئییر؟! نه سؤیلەییر؟!»
- «هئچ!
کؤر اوغلونون دەلیلرینین
بیریسی ساياخلاییر!»
***

«حیات یولداشی»
سوت گونی
گل بیر گؤروشک
سوتی سندن
چؤرەیی مندن!
***
دوزگونی
گل بیر اؤپوشک
دوزو سندن

چؤره‌یی مندن!

سسله‌ییم: دوز چؤره‌ک یئدیییم
حیات یولداشی!

ائل اوغلو

صدیار وظیفه،کی شعرده «ائل اوغلو» تخلّص ائدیر، گونش ایلی 1338 دا قره‌داغ ماحالی، آراز ساحیلینده، کؤچری بیر عائله‌ده آنادان اولدو.

ائل اوغلو، ایلک تحصیلینی اؤز آنا دیاریندا و اورتا تحصیلینی‌ده «اهر» و «تبریز»ده باشا وئردی.

ائل اوغلو، 18 یاشیندان شعر یازماغا باشلاییب و اؤنملی اثرلر یاراتدی. 1385 – نجی ایلده آذربایجان جمهوری‌سی اوینورسیته‌سی طرفیندن ائل اوغلویا، فخری دوکتورلوق درجه‌سی وئریلدی.

دوکتور ائل اوغلو، ایندی‌لیک «خداآفرین» مجله‌سینین باش دبیری اولوب و نئچه جیلد کیتاب چاپدان بوراخیب، اوجوملەدن: «نیظامی‌نین تورکی دیوانی»، «قوشمالار – قوشمالار»، «ایللرین قانادیندا»، «بیر بؤلوک دورنا» و ...

أللرین

باغچانیزدا پاییزلامیش نارام من،
گل آغاجدا چورومه‌میش ده‌ر منی.
اوره‌ک دولو باهارام من، بادام من،
کؤنوللری خسته‌لره، وئر منی.

***

دوست باغیندا گیلؤوشه‌یه‌م، گیلؤوشه،

ایستکلرین یازینداایام همیشه.
وئردی منه اؤز عطرینی بنؤوشه،
دریب آپار دسمالیندا، سَر منی.
***
اوزاقلاردا لاپ آپارسا تئللرین،
اوستوموزده توزو قالسا ایللرین.
اینام دولو، سئوگی دولو أللرین،
ساخلایاجاق تزه منی، تر منی.

آغلاماغیم گلیر
سؤز آغیزدا گیردەلەنیر،
سؤزه آغلاماغیم گلیر.
کؤز اوستونه کول الەنیر،
کؤزه آغلاماغیم گلیر.
***
نه بیر سؤزه دون گئیدیرین،
نه سؤز اوتون، نه چئنەیین.
بیزه گولنلره دئییین،
سیزه آغلاماغیم گلیر.
***
کیم یئتیشیر کیمه دادا،
کیم دوستونو سالیر یادا.
بئله أیری زاماندا،
دوزه آغلاماغیم گلیر.

***

اوره‌گیمین ایچ اوزونو،
دیدمیشم عؤمروم اوزونو.
عاشیق،قورتارما سؤزونو،
تزه آغلاماغیم گلیر.
***

«ائل اوغلو» آلیشار مودام،
یانیب سؤننلره قادام.
اوز ووراندا اوزسوز آدام،
اوزه آغلاماغیم گلیر.

مرد الیمیز وار!

یادلار بونو بیلسین‌له‌کی شانلی ائلیمیز وار
آل قانلی آراز تک هله داشقین سئلیمیز وار
«زینب پاشا» میز – قوج «نبی»میز اؤلسه‌ده بیلسین
«ایواز»کیمی مینلر اریمیز، مین ده‌لیمیز وار
یوردوم دوغاجا قدیر بیزه مینلرله «کوراوغلو»
«ستّار» کیمی مئیداندا دؤیوشگن که‌لیمیز وار
«قافلانتی» میزین قارلی باشین آلسادا چیسگین
شان «بُوزگوش» وموز وار، هله خیلی بئلیمیز وار
«قوشقار»، «ساوالان»، شانلی «سهند» ائولادی‌یک بیز
مشگول‌لره فاییق گؤزه‌لیم، مرد ألیمیز وار
آچسین قولاغین،دشمنِ یاغی بونو دویسون
طوفان قوپاران، شاختا – سازاقلی یئلیمیز وار

داییم دیله‌رەم کی توکه‌نه آیریلیق، هجران
نئیلیم‌کی «ائل اوغلو» ابدی نیسگیلیمیز وار!

افسانه
نه ایسه سیغیشمیر انسان عاغلینا
یالانلار،
حقیقت یاشایان یئرده
بعضاًده دوغرویا اوخشاییر آخی
یالانا چئوریله‌ن افسانه‌لرده
***
ائله افسانه‌لر ائشیدیر انسان
اینانیر اونلارا،
اینانیر عینی
بلکه‌ده یالانلار اونودونوبلار
دوغرولار یاشاییر افسانه کیمی
***
آنجاق افسانه‌لر شیرین اولسادا
عاغیل حقیقتین اووسونوندادیر
عاغیل حقیقتین اووسونونداسا
حقیقت هایاندا؟ بس هایانادیر

گل باشینا دولاندیغیم
یوللارینا گول سپه‌رەم
گل باشینا دولاندیغیم
گل کی، اوزوندن اوپه‌رەم

گل باشینا دولاندیغیم
***
ائللر تانیر سیر داشیمی
منیم هجران آتشیمی
گل منیم گؤزده یاشیمی
سیل باشینا دولاندیغیم
***
قانادلاندیم اؤتوشمه گه
قارداشیملا اؤپوشمه گه
گؤزه‌ک اولدو گؤروشمه گه
قول باشینا دولاندیغیم
***
غم باغریمی بیچه – بیچه
گؤز یاشیمی ایچه – ایچه
دؤزمه‌لی‌یم نئچه – نئچه
ایل باشینا دولاندیغیم

سئودا

پاکیزه غلامی، ابراهیم قیزی 1339 – نجی گونش ایلی (1960م) کلئیبرین «مئشه پارا» ماحالینین «ناپوشته» کندینده دونیایا گؤز آچیمیش، 1350 – ده عائله‌سی ایله بیرلیکده تبریزه کؤچوب.

1357 – نجی ایلده، قاراداغین تانینمیش عاشیقلاریندان اولان عاشیق «غفار ابراهیمی»لا ائولنمیشدیر.

مهربان و همیشه اوزو گولر اولان پاکیزه خانیم، شعرده «سئودا» تخلّصونو سئچیب. اونون شعرلری ساده و صمیمی‌دیر.

منیم

ظالیم فلک نئیله میشدیم من سنه
بوکدون قددیم قیردین قولومو منیم.
***
بولبول ایدیم قونموشودوم بیر گوله،
یار، یار ایله بیر دانیشا مین گوله،
گؤلشن ایچره وورغون اولدوم بیر گوله،
آلدیلار الیمدن گولومو منیم.
***
هئچ بیلمیرم زامان نئجه زاماندیر،
دینه‌نه دئییرلر دینمه آماندیر،
گونوم قارا کئچیر حالیم یاماندیر،
کسیبلر ساغیمی سؤلومو منیم.
***
«سئودا» قیزام منده قارا داغلی‌یام،
گول – چیچکلی دوغما یوردا باغلی‌یام،
ظولم اودوندا یانیب سینه داغلی‌یام،
وئریرلر یئللره کولومو منیم.

دولانا ــ دولانا

باهار گلدی آچدی گوللر،
داغی دولانا – دولانا.
اوخویور شئیدا بولبوللر،
باغی دولانا – دولانا.
***
قیز گلین‌لر یایلاقلاردا،
الده کوزه بولاقلاردا،
شیرین نغمه دوداقلاردا،
داغی دولانا – دولانا.
***
مارال کیمی دسته – دسته،
صف باغلاییب بولاق اوسته،
مئی دولانیر دوداق اوسته،
ساقی دولانا – دولانا.
***
ظولم گؤروب آیلار – ایللر،
گول چیچکلی بیزیم ائللر،
«سئودا» آچیر قرنفیل‌لر،
تاغی دولانا – دولانا.

آلاگؤزلو، دوز ایلقارلی
من قوربانام شهلا گؤزه،
دانیشدیغین شیرین سؤزه،
سنسیز دردیم چاتار یوزه،

آلا گؤزلو دوز ایلقارلی.
***

سن عشقیمین ازه‌لی سن،
سؤزوشیرین مزه‌لی سن،
بو دونیانین گؤزه‌لی سن،
آلا گؤزلو، دوز ایلقارلی.
***

سنده گئتدین قانا – قانا،
منی قویدون یانا – یانا،
اود دوشوبدور شیرین جانا،
آلا گؤزلو، دوز ایلقاری.
***

گوز یاشلاریم دونوب سئله،
بیر دقیقه‌م دونوب ایله،
سنسیز قلبیم گلیب دیله،
آلا گؤزلو، دوز ایلقارلی.
***

«سئودا» یام باغریم قان اولار،
کؤنلوم ائوی ویران اولار،
دونیا سنسیز زیندان اولار،
آلا گؤزلو، دوز ایلقارلی.

انباز

علیرضا انباز 1341 – انجی گونش ایلی «اهر» ده آنادان اولوب. تحصیلاتین قورتاراندان سونرا، 1362 – انجی ایلده معلیم چیلیک وظیفه‌سین داشییب و سورالار، لیسانس مدرکی آلماقا نایل اولوب.

انباز، اوز شعر یازماغینین باشلانماسینی، سید ابوالقاسم نباتی اوشتوبینی، آذربایجانین بویوک شاعرینین،پاک نفسیندن بیلیر. اوگوندنکی، اوشتوبونین، مدرسه‌سینده، معلم چیلیگه باشلادی، شعر پری‌سی بونون سوراغینا گلدی.

انباز بیرینجی شعرینی، نظامی گنجوی‌نین بیر غزلینه، تضمین یازدی، ایندیلیک، مختلف قالیبلرده، شعر یازیب و گازه تلرده چاپا وئریر.

تئل اینجی‌یه‌ر

هوس یئلی ده‌یسه تئله،
شانه کوسه‌ر تئل اینجی‌یه‌ر.
گل‌مه‌سه گول اوسته بولبول،
بوداق سینار گول اینجی‌یه‌ر.
***
بولبول وئره‌ر گولونه جان،
جانین ائدر یارا قوربان.
ناشی باغبان تر غنچادان،
بارماق ایزین سیل، اینجی‌یه‌ر.
***
چالیش «انباز» هجرانا دوز،
سوز وار سالیر سینه‌نه کوْز،
شاعیر دئسه ایری‌یه دوز،
تورپاق آغلار ائل اینجی‌یه‌ر.

حؤرمتلی معلم

ای مسیحا نفه‌سین جان سئزا جان بذل ائله‌ین،
قانی قاچمیش دامارا لطف ایله قان بذل ائله‌ین،
اولؤ داغلار باشینا شئحلی دومان بذل ائله‌ین،
ساقی علم و محبت سنی تکریم ائدیره‌م
قوزی قوربانی نه‌دیر جانیمی تقدیم ائدیره‌م

***

دونیا بیر دالغالی دریا کیمی، سن بیر گمی‌سن،
اؤز بالان تک بؤتون اؤیره‌نجی‌لرین همدمی سن،
بیر طبیب تک یارالی سینه‌لرین مرهمی‌سن،
سنی ذهنیمده یئنه اوج دا ترسیم ائدیره‌م
قوزی قوربانی نه‌دیر جانیمی تقدیم ائدیره‌م

***

بیر اوشاق تک گل اؤغوندور بیزی سن چال لالایی
سؤرتولوب میس کاساتک جاندا گئدیب دیر قالایی
آرزو سؤن سوزدی گئجه ظولمت اولوب یؤل دؤلایی
«انباز»ام باغریمی جانانیما تسلیم ائدیره‌م
قوزی قوربانی نه‌دیر جانیمی تقدیم ائدیره‌م

فتّانه لیلا

بوخاغدان مست اولارکن دؤیمادیم اؤل جام و مینادن،
دویار ماهی مگر بیر جؤرعه شیرین آب دریادن؟
یادیمدان هئچ چئخارمی؟ سن کناریمدا اؤلان چاغلار،
اؤ دم‌لر کی آلا گؤزلر دا شئردی ناز و اغوادن.
لیباسین تیرمه، آغزین قؤنچا، رویین ماه و دیل شیرین،

نه‌لر چکدی باشیم بیلمم سیه زولف چلیپادن؟
اگر سؤز آچمئرام، عفو ائت منی اسرار حؤسنوندن،
کی محراب عبادت اؤد توتار اؤل طور سینادن،
وصالین‌دن آلار معنا غزل اؤج لطافت‌ده،
اؤدم کی یاد ائده‌ر مجنون کیمی فتّانه لیلادن،
منیم دردیم گر عماندی طبیبیم سن سن ای دیلبر.
اؤلوم‌دن یوخدور هئچ قؤرخوم جوازین وار مسیحادن،
حرام اؤلسون سنی یاد ائتمه میش بیر باده قالدیرسام،
اؤزول سؤن اللریم میخانه‌دن گؤلگون مینادن،
دئمه واعظ جهننم واردی، قؤرخودما سن «انباز»ی،
مگر اؤد عاشیقه نئیلر؟ گئچیب دونیا و عقبی دن.

جنغالی تجنیس

کؤنول بیر قوش اولوب یار باغین گزیر
اونون میلی آلمادادی نارادادی
من عاشئغام نار دادی
آلما دادی نار دادی
هر میوه‌نین طامی وار
ان گؤزه‌لی نار دادی
اسکندر تک پهلیوان‌لار کؤچدولر
سولئیمان تک حؤکمرانلار نار دادی[1] ؟
***

[1] - نارادادی = نِرده‌دی؟ (هارادادی؟)

باغبان قؤیماز بولبول حاققین گؤل دانا
دانان گؤلی چکیب باغلار گؤلدانا
من عاشئغام گؤل دانا
سئوگیلیم سن گؤل دانا
آتا باشدا تاج اولسا
باخچالاردا گؤلدو آنا
آتا ایله آنا حاققین دانانین
قیسمتی‌دیر جهننم‌ده نار دادی.
***
زیروه‌لر هئچ اریمز قار قالار
«انباز» یاغار قار اؤستوندن قار قالار
من عاشئغام قار قالار
یاغیش گئده‌ر قار قالار
زیر زیبیللی دونیادان
دویماز آلا قارقالار
حئکمتی وار ایلاهئینین حیات دا
بیری زیبیل دادیر بیری نار – دادی!

ائلچی
یازدان بیرآی گئدیر،
نه‌میش لیک بیر گون.
بیر جوت گوزه‌ل ککلیک،
گزیر چمن ده.
قوخویوب هر یاندا،

گول‌لر چیچک‌لر،
لاله‌لر سونبول‌لر،
تر پیچنک‌لر،
قانات آچئیب گولدن گوله قونورلار،
شوقدان هوسدن،
آغ کپه‌نک‌لر،
***
اوقده‌ر گوزه‌لدی گول‌لر چیچک‌لر،
چاغئرئر سیر اوچون،
هر بیر انسانی،
ال آتیب دریره‌م،
تر بنوشه‌نی،
قوخویوب قویورام،
گوزله‌ریم اوسته،
اوتان‌جاق بیر قئزتک،
رنگی آلیئنیر،
حیادان،
اوزونده شئح مونجوق لاری،
ته‌ریئرینه،
لعل و گوهر آخئدیر،
هوس‌دن گوزله‌ریم،
دولوب دایانیر،
گوز یاشیئم یاغیش تک،
آخیر اوزومه،

بوخاغا یئتمه‌میش،
گوزله‌ریم یاشی،
قارئشیر ته‌رینه، ته‌ر بنوشه‌نین،
گوزله‌ری گوتورمور قارا بولوتون،
دامجی دامجی توکور،
گویدن یاغئشی،
یوخاری باخاندا،
بیر قطره یاغئیش،
قاریشئر ته‌رینه ته‌ر بنوشه‌نین،
بئله بیر زاماندا،
بله بیر گونده،
اوره‌گی عشق‌دن داشان بیر شاعیر،
اوره‌ک‌دن سئودیگی،
نازلی بیر قئزا،
آغ بیر گویه‌ر چینی،
ائلچی گونده‌ریر!

انصار قاراداغلی

قوربان انصاری، کلیبرین «اوزو» کندینده، گونش ایلی 1343 ده ایشیق دونیایه گوز آچدی. قوربان، 1364 – جی ایلده،شعر پری سینه ووروللدی و دویغولو و دونیا گؤروشلو شاعرلردن اولدی. انصاری، شعرده «انصار» تخلصی ایشله‌دیب، اوز شعرلرین، بیر پروسس و حادثه اوزره یازدی.

من گولمه‌دیم

گولدو دریالار قیزی آخشام باشی، من گولمه‌دیم
آی منی دیندیردی هر آددیم باشی، من گولمه‌دیم!
عومرومون هر لحظه‌سین رسم ائتدی رنگین بیر قلم
گولدو هر بیر نقشیمه جان نقاشی، من گولمه‌دیم!
من، سحرسیزده سلام ائتدیم سحر سردارینا
قالخدی اول ده‌م روزگارین قارقیشی، من گولمه‌دیم.
صوبحومو سالدی نظرلردن قارانلیق جبهه‌سی
من کیشی، دشمن‌ده، بیر آیغیر داشی، من گولمه‌دیم!
بیر اولو آلله بو بحرین کشتی‌سینده ناخدا!!
گول دئدی هر دمده چرخین گر دیشی، من گولمه‌دیم.
هم خزان، هم یازگون اؤتجه‌ک . . . یازدیلار افلاکده
بو ساحاتدان یوخدور عومرون دای قیشی، من گولمه‌دیم.
خلقت آخیر اؤز الیف – باسیلا وئردی درسیمی
یوخ – یوخ اوستادیم یئنه اولدو ناشی، من گولمه‌دیم.

فله‌یین کج مداری

یولونا گؤز تیکیره‌م قورخولو هجران گؤرورم
نفه‌سین جاری اولان چؤل دؤلی جیران گؤرورم
گئتدین آخیر، اؤ بالار آی سارا! سن‌سیز قالدی
هله‌ده چای پارادا مین ده‌لی چوپان گؤرورم
سارانین تئل داراغی، هانسی ساچی شانه‌له‌ییر؟
اؤ تئلی، زولفو، ساچی خیلی پریشان گؤرورم
کؤرپوسیندی، دئنه قورسون قارا هجران کومه‌سین
قاریشیب سئل سئله، ساحیل‌لری طوفان گؤرورم

باختی یاتمیشدی ازه‌لدن، قاراداغ دلبری‌نین
خان چوبان! آرپاچایین هر یانا وریان گؤرورم
هانسی رسّام چیکیبدیر، فله‌یین کج مدارین؟
دؤلانا چرخی اگر، هرنه‌یی پایان گؤرورم
سیزلاییر دان قیزی قصرینده قارانلیق گئجه‌نین
نه‌یه من، هر نه کئچیر دهرده آسان گؤرورم
دای غزل دفتری ده، عاشقه سِر ساخلاماییر
کؤنلومون سِر سؤزون هر ساحه‌ده عوریان گؤرورم
سؤزومو گؤیده قانادلار سالان ایزلرده یازین
هئچ کیتاب ائتمیه‌جک، رازیمی پونهان گؤرورم

بَه‌یه‌نمیر! . . .
بیزیم یئرده خان‌لار – بَی‌لر یاشاردی
قاراداغی ایندی چوبان به‌یه‌نمیر!. . .
ایلاهی‌دن قهر ائیله‌ین داغ لاری
روزگار قلبی، قوجا زامان به‌یه‌نمیر.
***
گوندوزوموز گئجه‌لره باج وئریر
سلطانیمیز گدالره تاج وئریر
ائل قاریسی یاد گلینه ساج وئریر
کند گؤزه‌لین هئچ بیر جاوان به‌یه نمیر.
***
باهاریمیز اؤز عشقیندن آرالی
پاییزیمیز فلک‌لردن یارالی

تئز اوولانیر طبیعتین مارالی
داغیمیزی داها جئیران به‌یه‌نمیر.
***
آمان آللاه اودوموزو اوجاقدان
سن آلدین، سن، نوروموزو چیراقدان
یاخینیمیز بیزه باخیر اوزاقدان
دؤست باغچاسین تانیش باغبان به‌یه‌نمیر.
***
صداقت‌کی، داشا چیخیب شهرده
آمّا هله گوزه ده‌ییر بو یئرده
صحبتینه ساز باغلاییب هجرده
مرد آنانی نامرد اوغلان به‌یه‌نمیر!

سئحر آما

سن‌ده من اؤزومو غریب گؤرورم
سئحر آما سن آللاه زامانی قایتار!. . .
ایتیب روزگارلاردا آغیر بیر سورو
ایته‌ن سورونویوخ، چوبانی قایتار
سئحر آما سن آللاه، زامانی قایتار
***
بویوللار عشقیمی آتا میندیریر
چؤللر دوغمام دئیه منی دیندیریر
دوشور خاطیره‌لر یادیما بیر – بیر!
عؤمرومو وئرمیشدیم سنه یادگار
سئحر آما سن آللاه زامانی قایتار

***

سنین هر شاد نغمه‌ن، هرشاد ترانه‌ن
بیرگون غملی اولور، اوجا داغ! ندن؟
قلبیم‌ده آغری وار وطن، آی وطن
مندن آلدیغین او درمانی قایتار
سئحر اما سن آللاه زامانی قایتار

***

بیرگون اوشاغیدیم، دور یئری، دئدین
یاشیل‌دی حیاتین گؤوهری، دئدین! . . .
آچدین قول‌لاروو، گل پری، دئدین
آمّا هئچ دئمه‌دین حسرت وار، درد وار
سئحر آما سن آللاه زامانی قایتار

***

هر کسین سن‌ده بیر سؤز دفتری وار
قیزلیق شالین بوردا ایتیریب باهار
سن دئییه‌ن قوجالدی بیزیم بابالار
آی داغ! او مقددس دؤورانی قایتار
سئحر آما – سئحر آما!زامانی قایتار

***

سئحراما گون گئچدی، زامانسیزلادیم
اوجا بیر داغیدیم، دومانسیزلادیم
یازیم قیشا دؤندو، یامان، سیزلادیم
یووادا اؤولاندی عؤمرومون قوشو
آغریتدی باغریمی فله‌یین داشی.

***

باهاریندان گیزلی، بیر قیش قار آلیر
ذیروه‌نده، بیر جئیران نه‌نه‌سیز مه‌لیر
گه‌دیه‌دن گه دی‌یه بیر سس یوکسه‌لیر:
«یوردان بیر آتلی گئچدی
آتین اویناتدی گئچدی
یئل کیمی قانات چالدی
گون کیمی باتدی گئچدی
او گئچه‌ن آتلی‌یا منیم سوزوم وار
سئحر آما سن آللاه زامانی قایتار

سئل اوغلو

لطف الله اوغلو،علی فرضی‌زاده «سئل اوغلو» 1344 – نجی گونش ایلینده آراز چاینین ساحلینده یئرله‌شن «جعفرقولو اوشاغی» کندینده دونیایا گؤز آچیب. شاعیر «سئل اوغلو» سونرالار «تهرانا» کؤچوب و اورادا یئر سالیبدیر. شاعیرین بیرینجی شعر توپلوسو، «ائلچی» آدیله 1382 – نجی ایلده و ایکینجی کیتابی «آیدین، آیگون» عنوانلیه، عاشیق ادبیاتیندا اولان شعر قالیبلری اساسیندا 1386 – نجی ایلده یاییلیبدیر. «سئل اوغلو» عاشیق شعرین قالیبلرینده شعر یازیر. او جمله‌دن: گرایلی، قوشما، دیوانی، موخمّس، تجنیس و . . .

ائلچی

ایسته‌ییرسن آنام اؤزو
ائلچیلی‌یه سیزه گلسین
آنان ایله دانیشماقا
آلماق اوچون سیزه گلسین.

***

آنام بیلیر قلبیمیزی
اوردا آچسین دردیمیزی:
«ایستیر اوغلوم سیزین قیزی
گلین اولسون بیزه گلسین»
***

دالدا سؤزلر چیخسین اوزه
سؤز یاییلسین کندیمیزه
گل – گئد اولسون بیزدن سیزه
بلکه یارام اوزه گلسین
***

آداخلاناق گورسون هامی
ایستیله‌ده‌ک سویوق دامی
ایچمک ایچون دولوجامی
یارین گزه – گزه گلسین
***

داریخا ندا، دار حیاتدا
یار گل اوتور باغ – باغاتدا
هر ده‌یقه‌ده، هر ساعاتدا
گؤزوم قوربان گؤزه گلسین
***

«سئل اوغلو»! اولمامیش خسته
گئت یاریندان وعده ایسته
سن گئت، اوتور بولاق اوسته

یارین الده کوزه گلسین

اؤزوده خسته

دونیانی دؤرد اللی توتاندان آمان
اؤ زوده خسته‌دیر، گؤزوده خسته
پول اوسته غیرتین ساتاندان آمان
گؤزوده خسته‌دیر، اؤزوده خسته!
***

«قارون» جا دوولتی اولسادا اگر
گؤزو ییغیشارمی اللردن مگر؟
دوخسان‌دا یاشاسا ایسته بیر دیگر
یوزوده یاشاسا، یوزوده خسته!
***

یاخشینی یامانی آراماز جوشار
دئیرلر خشیل تک آمانسیز داشار
نه‌قده‌ر دانیشا ترسه دانیشار
اؤزوده خسته‌دیر، سؤزوده خسته!
***

خاطیرین حورمتین قدداری اولار
کیمسه‌یه یئترسه آرخادان چالار
توپوردر اوزونه بیر قیران آلار
قولودا خسته‌دیر، دیزی‌ده خسته!
***

«سئل اوغلو»! نه دئییب، نه دانیشیرسان؟

نه دؤیوب باشووا، نه آلیشیرسان؟
نه دوشمان اولورسان، نه باریشیرسان
باریشما! ائیله‌یر بیزی‌ده خسته.

گؤزه‌ده
(جیغالی تجنیس)
ایلک گؤروشده گوروشنده جانانلا
مایل اولدوم کامان قاشا، گؤزه‌ده
عاشیق ماییل گؤزه‌ده
قوربان کسیم گؤزه‌ده
بئل بوکولدو نه یامان
تور چکیلدی گؤزه‌ده
بو هجرانلی دردی چکن جان آغلار
ییخدی منی پیاله‌تک گؤز، اده.
***
یالواردیم کی، قال دولاناق داغدا بیز
گل ایلیه‌ک آرامیزی داغدا بیز
عاشیق یاندیق داغدا بیز
آراندابیز، داغدا بیز
بئینیم ایله برابر
دای اولموشوق داغدا بیز
یار گلمدی توکلر اومو داغدا بیز
اغیاریله گزدی داغدا گؤزه‌ده.
***

«سئل اوغلو» یام یارلاکسدیم سؤزومو
یاریاریندان قرار اولدو سؤز اومو
عاشیق ائشیت سؤزومو
سوزون بودوز سؤزومو
ترسا قیزی ترسینه
ترسه قاندی سؤزومو
داغدا ارير چکسه منیم سوزومو
ترسه اویدوم اشاره‌یه، گؤزه‌ده.

گول آکه‌ك

آگولوم، آبولبولوم!
گل چیخاق ایوانا بیز
دردیمیزی چاتدیراق
هارداسا دیوانا بیز!
***
اغیارا اودتیخماغا،
دردی، غمی ییخماغا،
واختی گلیب چیخماغا،
عرصهٔ دؤورانا بیز.
***
حاققیمیزی آندیراق،
قانمایانی قاندیراق،
قانماسا اودلاندیراق،

اَیمه‌یک حیوانا بیز.
***
بیلدیره‌ک یاتمیشلارا،
عار – ناموس آتمیشلارا،
ائولری باتمیشلارا،
ائولری ویرانا بیز.
***
چن بوروَین داغ گئده‌ک،
ایشده اوزو آغ گئده‌ک،
امین – آمانلیق ائده‌ک،
داغلاری جیرانا بیز.
***
گل بو ایشه آندایچک،
شاهید اولسون گول چیچک،
«سئل اوغلو»! گل گول اَکک،
اؤلکه‌میز ایرانا بیز.

عندلیب اهری

سخاوت عزتی، شعرده «عنده‌لیب» تخلّص ائدیر. 1345 – نجی گونش ایلی، قاراداغین «هینی آباد» کندینده آنادان اولدی. ایلک شعرینی، مدرسه‌ده 1362 – نجی ایلده، اوشاقلارین قاباغیندا اوخودی. و مدرسه‌نین مودوروندن، جاییزه آلدی. 1364 – نجی ایلدن «آذربایجان ناغیل‌لارین» توپلاماغا باشلاییب و «نغمه‌لی داستان‌لار» و

«محبت داستانلاری» کتابلارینی چاپا وئردی. «عاشیقلاردان ایشیقلار»، «یاخشی کی سن وار سان آی صدفلی ساز»، «غمکئشین دیوانی» عنده‌لیبین سونکی اثرلری‌دیلر.

عنده‌لیب، مختلیف قالیبلرده شعر یازیر و گازه تلرده یاییر. اونون شعرلری، آخیجی و ده‌رین مضمونلو اولورلار.

گل آپار منی

بیر گون منه بئله بیر مئساج گلدی:

«بیر گون گلجییم سوراغینا الیندن توتوب سنی آپاراجییام بیر یئره‌کی هئچ کسین الی بیزه چاتماسین»

امضاء: سنه قوربان، عزرایل

«یالانلار بؤهتانلار دونیاسیندییام»
گل بئله دونیادان، گل آپار منی
بیر اؤزگه دونیانین سئوداسیندییام
بو قال و غوغادان گل آپار منی
گل بئله دونیادان، گل آپار منی
***
سئومک یالان اولوب، سئوگی اویونجاق
«شنلیک ذرره – ذرره غم قوجاق – قوجاق»[1]
گل وئرک ال – اله قوشولاق، قاچاق
بو غملی غولیادان گل آپار منی
گل بئله دونیادان، گل آپار منی
***

[1] - بو مصراع اوستادآشیق میکاییل آز افلی داندیر.

قیزیلی – گوموشو داش – قاشی یالان
گولوب اویناماغی، گؤز یاشی یالان
دوستو محبتی، یولداشی یالان
یالان تمنادان گل آپار منی
گل بئله دونیادان، گل آپار منی
***
محبتی یالان، عشقی کین‌دی‌بو
قیبله‌سی بیلینمز،ایمان، دین دی‌بو
بهره‌سی هئچ اولان بیر اکیندی بو
سونسوز ماجرادان گل آپار منی
گل بئله دونیادان،گل آپار منی
***
گل کی، گلیشینی گؤزلئییر گؤزوم
سنی گؤزلمکدی گئجه گوندوزوم
یامان یاد اولموشام اؤزومه – اؤزوم
قورتار بو جزادان گل آپار منی
گل بئله دونیادان، گل آپار منی

میزه باخ میزه

دَییشدی معناسین عشق و محبت
دوشدو اعتباردان سؤزه باخ، سؤزه
یالانی باشاران باشا چکیلدی
قالدی آیاقلاردا دوزه باخ، دوزه.
***

کیمی خیانته صداقت دئدی
کیمیسی نیفرته محببت دئدی
کیمی سئوینج آلدی،کیمی غم‌یئدی
زامانین چالدیغی سازا باخ، سازا.
***
یاخشی یامان بیر – بیریله دئییشیر
عؤمور گئدیر انسانیلا دؤیوشور
آی عندلب مقاملاردا دَییشیر
الدن اله کئچن میزه باخ، میزه.

یازیقلار بیزه

بیر واخت سنینله من باخ بو مکاندا
ابدی آیریلیب، وداعلاشمیشیق
ایندی او زاماندان چوخ ایللر کئچیر
دره‌لر کئچمیشیق،داغلار آشمیشیق.
***
آیریلدیق دئییرم، نه دئییم گولوم
بوتون فیکیرلریم سنینله قالدی
آیریلدیق آرانی آلدی دومان، چن
کیملر روحوموزو آیرا بیلدی.
***
زامان کؤهلنینی چاپدی دؤرد نالا
آیلاری،ایللری توتا بیلمدیم

زامانسیز، مکانسیز بیر دونیا گزدیم
نئیله‌ییم آرزوما چاتا بیلمدیم.

آرزو:
انسانلاری یاشادان بیر حسّ
انسانی یاشادان، اؤلدورنده او
آرزو:
بو گوندن صاباحا الین آچان یول
گؤزلری آغلادان، گولدورنده او
***
من قالدیم، بو یئرده ابدی قالدیم
سنی آلین یازین سالدی دیدرگین
سن گئتدین، من قالدیم بیرده او یئرلر
آیریلیق مکانین گؤرورم هر گون.
***
سن باخان پنجره کور اولوب ایندی
سن دوران قاپیدا غم دایانیب‌دی
تینده‌کی، چئشمه‌نین قورویوب سویو
کوچه‌ده کیم قالیب، کیم دایانیبدی
***
کوچه‌دن داغیلیب یاشیدلاریمیز
کوچه‌میز نه یامان قوجالیب بوگون
او قیزلار، اوغلانلار هره بیر یئره
دؤورانین الیله گئتدی دیدرگین

***

من قالدیم بیر دونیا آجی خاطیره
منیمله قوجالمیش بیر کوچه قالدی
گونلر اؤتوشدوکجه، آغاردی ساچیم
قوجالدی منیمله هر شئی قوجالدی
***

سنین گنجلیییین ذئهنیمده هر گون
گؤردوگوم آنلار تک گنج یاشاییردی
منیم خیالیمدا سن همان کی قیز
همان رنگ رخسار دینج یاشاییردی
***

بیر وئدیو کاسئتده سنی گؤرنده
تانییا بیلمدیم منی باغیشلا
باغیشلا دئییرم،ذئهنیمی زامان
کورلادی میلیونلار نقش و ناخیشلا
***

گؤردوم کئچیردیگین عذابی،دردی
اوزونه ایز سالان قیریشلاریندا
طالعین آجی سی اضطرابلاری
اوخونور بیر به بیر باخیشلاریندا
***

یامان قوجالیبسان آکؤورهک مارال
سنهده منهده یازیقلار اولدو
ایللر ایز قویدوغو اوزونو گؤردوم

خیالیم قوردوغو دونیا پوزولدو

بیلن اولماییب هله
بوقاپیدان گئدن چوخ،
گلن اولماییب هله.
گئدنلر آغلار گئدیر،
گولن اولماییب هله.
***
تاپیلان یوخ ایتن چوخ،
قورتاران یوخ باتان چوخ،
بو بازاردا ساتان چوخ،
آلان اولماییب هله.
سحرین یئلی اسیر،
گون گئتمگه تەلەسیر،
بو دونیا بیر باغلی سیر،
بیلن اولماییب هله.
***
گئچدیم غملر آداسین،
گؤردوم شنلیگین یاسین،
توزلو کؤنلومون پاسین،
سیلن اولماییب هله.
***
آشیق چالیر جنگینی،
کرمی، شنشنگینی،

کؤنلومون آهنگینی،
چالان اولماییب هله.
***
تیر تیکان باسیب چؤلو،
ایتیب حیاتین یولو،
دیریدن چوخدور اؤلو،
اولن اولماییب هله.

ائوجیك

اوچورتدوم اوغلومون قوردوغو ائوی
کدرلنیب یامان ناراحات اولدو
بس نییه اوچورتدون دئییب آغلادی
کده‌رلی یاشیلا گوزلری دولدو.
***
یئنی‌دن قوراراق دئدیم آی بالا
گور نه چتین ایشدی بیر ائوی ییخماق
ائوجیک اوچوشونا دوزه بیلمیر سن
حیات اوچوشونا کیم دوزر آنجاق.
***
سعادت سارایی دیله هر کسه
سنین‌ده خوش گونون بو قورو مدادی
تالانتی سئوه‌نین کونلو تالاندی
کیم دئییر سعادت اوچورو مدادی.
***

یاز گلیر داغ دره بزه نیر گوله
آلچاغا – اوجایا بیر گلیر خزان
انسانلار گولرسه سنده گولرسن
آغلاسا بونو بیل آغلیاجاقسان.

نه دئییم

اسیب کؤنوللره آجی یئل کیمی
محبتی دوندور انا نه دئییم
ایستی نه‌دیر، سویوق نه‌دیر آنماییب
کؤنلوموز و سیندیر انا نه دئییم.
***
عؤمور گئدیر آددیم، آددیم گون ایله
دیل یاراسی درمان اولماز مین ایله
نیفرت ایله، غضب ایله،کین ایله
عشق اوجاغین سؤندوره‌نه نه‌دئییم.
***
شیرین – شیرین سئودالاری قاندیریب
گوله – گوله محبتی آندیریب
عشق اودویلا عندلیبی یاندیریب
سرین – سرین گئن دورانا نه دئییم.

سیل گؤروم

گؤزدن آخان یاشی سیلمک آساندی
اورکلردن آخان یاشی سیل گؤروم
گل ها گلده هامی گلر عزیزیم

هونرین وار گئدها گئتدده گل گؤروم.

سئوگی باغچاسینا گیرمک ایسته سن
گؤزللیکدن سرگی سرمک ایسته سن
بو دونیانی گؤزل گؤرمک ایسته سن
ازل باشدان اؤزون گؤزل اول گؤروم.
***
قویما دوشمن وطن اوسته ال آچسین
ائله دانیش آنا دیلیم دیل آچسین
آرزولارین چیچک آچسین، گول آچسین
«لاله گؤروم، سونبول گؤروم، گول گؤروم.
***
قوی قیزیشیم اوجاغیندا ای وطن
یئر ویر منه بوجاغیندا آی وطن
داغلارینین قوجاغیندا ای وطن
اوبا گؤروم، اویماق گؤروم، ائل گؤروم.
***
یئرسیز یئره اؤز – اؤزونو اؤین دوست
من – من دئییب سینه – سینه دؤین دوست
عندلیبه عئیبلی سن دئین دوست
دوز اوغلانسان اؤز عئیبینی بیل گؤروم.

دونیا
یئمیشم یئتیشیم سونرا در منی

آماندی درمه‌سن کال منی دونیا
نه اعتبار سنین بیرجه آنینا
فیرصت وئر قورتاریم کلمه‌نی دونیا.
***
چیغیران هرایام، هایام، فریادام
دوندوران داغ بوزو، یاندیران اودام
سنینله اؤزگییم،سنینله یادام
سیلسن دفترین‌دن سیل منی دونیا.
***
عندلیب اللی ایدیم یوزه چاتمادیم
دره‌دن، تپه‌دن، دوزه چاتمادیم
قویدوغون ایره‌ده، ایزه چاتمادیم
یوردو چاشباش ووران یول منی دونیا.

اقبالی

دوکتور ابراهیم اقبالی، 1345 – نجی گونش ایلی، قره داغین «ورزیقان» محالینین «دیزه‌ج صفرعلی» کندینده آنادان اولوب. ایک تحصیلاتین همان دوغما کندینده، تکمیلی تحصیلاتینی‌دا «تبریز»ده باشا وئریب. سونرا «تبریز» اونیورسیته‌سینده ادبیات فارسی رشته‌سینده، لیسانس و فوق لیسانسین آلیب، 1378 – نجی ایلده «تهران» اوینورسیته‌سینده، دوکتورلیق مدرکین آلماقا نائیل اولوب. ایندی ایسه، «تبریز» اونیورسیته‌سینده، هیئت علمی عوضوودی.

اقبالی، ایلک شعرلرینده «صامت» و سونرالار «اقبالی» تخلّصوندن فایدالانیر.

روزگار الینده

قالدی یاخامیز خمار الینده،
حال کی دولوجام یار الینده،
گئتدی اوزو مست جام نخوت،
عشاقی قویوب خمار الینده،
سندن سورا عشقی نئیلیرەم من،
گئدسن بونودا آپار الینده،
قلبیم له سنی خاطیرلایاردیم،
صیادی گوروب شیکار الینده،
عقشینده ثباته باخ کی یازدین،
اشعاریمی یادگار الینده،
سال بیر یادیوا اوتور موشویدون،
اوتلاقدا اوگون سه تار الینده،
یئل گول سه پەرک نه اوینایییردی،
عشرت الی آبشار الینده،
زولفون یوزووه دوشوب گوروندی،
آی عقرب نابکار الینده،
بیلدیم کی قاباق‌دا آیریلیق وار،
هجران می ای روزگار الینده،
غم قفلی اورکده نئیله‌ییم کی،
شادلیق آچاری نیگار الینده،
آهوی ختن کیمی سمندین،
اویناتدی مارال تاتار الینده،
کونلوم دئدی «گئتمه» نی منه یوخ،
سویله اوناکی ماهار الینده،

چوخ دوسلاری برکه قویماق اولماز،
قالمیش هامی روزگار الینده،
خورشید حقیقته یول آختار،
قالما بو قَدَر غبار الینده،
مظلوملارا یاردیم ائت «علی» تک،
قدرت هاراجان کی وار الینده،
بیر گون یئته‌ریک وصاله بیزده،
گر اولمه‌سک انتظار الینده،
«اقبالی»نی اولدورور سن اولدور،
یاساخلاکی اختیار الینده،

سن‌سیز

یوخدور بو گلستان‌دا طراوت گوله سن سیز
نغمه قاپی‌سی باغلی قالار بولبوله سن سیز
قلبیم داریخار اولماسا گر عکس جمالین
بوتوزلی سینیق آینانی کیمدیر سیله سن‌سیز
افسانه اولوب مهر و وفا گئتدی سن ایله
سئوگی دیلی‌نی کیمدی عزیزیم بیله سن‌سیز
باخ بیر اوبوغولموش یئله گورکی اودامن تک
تورپاغ اله‌یبب باشینا دوشموش چوله سن‌سیز
آی قاره وروک بیرده دولاش بوینوما آخیر
من میل ائیله‌مه‌زیدیم دولاشام سونبوله سن‌سیز
آی صبح گوتور بوقارا روبندی اوزوندن
ممکن ده‌ئیل اولدوز یاشینی گوی سیله سن‌سیز
قلبیمدن اوچوب‌دور داها شادلیق قوشونئیلیم

او نازلی سونا گلمیه جکدیر گوله سن‌سیز
اشک ایله گوزوم صفحهٔ رخساریمه یازدی
کور اولسون او عاشیق گوزوکی بیر گوله سن‌سیز
«صامت» ائله‌دی کونلوم آدین دینمه یه اما
رسوا ائله‌دی عشقی گتیردی دیله سن‌سیز.

مناجات

ای شمع روییبنی ائله‌ین رهنما منه
مشکات غیبیدن کرم ائیله ضیا منه
ظلمت سرای فیکریمه سال نور وحدتین
ائیله طریق عشقده کشف غطا منه
غفلت توزی دوتوبدی کونول آیناسین هانی
خاکستر غمین کی وئره انجلا منه
هاجر کیمی عطشده یانیب سسله‌رم سنی
زمزم ندیر بوچولده‌کی وئرسین صفا منه
باران رحمتیندی ولا اهلینه بلا
یوخدور غمین نه‌قَدْر یاغیرسا بلا منه
نی‌ده‌ک سیزیلدارام گئجه گوندوز بوشو قیله
تابیر گئجه اوزون دیه‌سن بینوا منه
قید وفا ایلن منی اغیاریدن آییر
آنجاق بوقدر سویله‌مه سینلر رها منه
سال دنیانین اوزونده‌کی بومکر پرده‌سین
ائیله کریه منظرینی برملا منه
باران فتنه سیل بلادن قوتارماقیم

یوخدور مگر نصیب اولا کوی رضا منه
«اقبالیا» کونول قوشی افلاکی سیر ائدیر
گویا قاناد وئریبدی صفادن دعا منه.

آنا

اولوکی هوش آپارابیرده قوجاغیندا آنا؟
منی کی سیخدی فلک اوزگه بوجاغیندا آنا!
بیر یهودی ائوینین توزدا ایتن قرآنیام
اوخو عشق آیه‌سی‌نی بارلی دوداغیندا آنا
اوره‌گیم قیزمادی ذرّه بوسویوق قانلی‌لارا
ایستی‌لیک قالدی سنین هیسلی اوجاغیندا آنا
دوندورواردی منی قارلارقاری‌سی گوردو مگر
بیر امید شعله‌سی‌نی لاله یاناغیندا آنا
منی دئولردن آلیب بیرده پری‌لرله یاتیرد
شیرین افسانه‌لرین سِحریلی باغیندا آنا
او ایشیق یوخ نقدر شهری چراغان ائده‌لر
گورموشم طور اودونو لامپا چراغیندا آنا
اوره‌گیم بیر تیکه‌دی کندی سنی گورمک ایچون
چیرپیناندا شافاغین سئوگی بولاغیندا آنا
قاریشیبدیر او حزین ماهنی لارین آت قانیما
نی قالان تک قوزونون کورپه قولاغیندا آنا
طبعیم عیسی کیمی دیللنمه‌یه ائیلیردی هوس
دیزچوکوردون کی اولوتانری قاباغیندا آنا
عشقی «اقبالی» ایچیب ساخسی سهنگینده اودور

کی ملک‌لر سوایچر پاسلی چاناغیندا آنا
بیلمیرم نئیلیه‌م آخیر نئجه حاقّین بیتره‌م
اذن وئر تورپاغ اولوم یورغون آیاغیندا آنا!

عؤمور کروانی

تبده یانمیش جسمیمین احوالینا جان آغلاییر
قانه باتمیش کونلومون سوگیندا جانان آغلاییر
گور نئجه فردوس وصلیندن قوولدوم کیم منی
آتش هجرانیدا گوردیکجه شیطان آغلاییر
بللی‌دیر یوخدور قایتماق کاروان عمرایچون
باخ جرس فریاده گلدیکجه بیابان آغلاییر
بیرَینَلمز شهسوارم کی یاتان بایراقیما
مین کره تیغیمدن اولموش خسته دوشمان آغلاییر
بیلمیرم گولگون شافاق قوینوندا اولدوز پارلاییر
یادایانمیش باشیم اوسته نازلی جانان آغلاییر
اولموشوق مات قضا بو عرصه شطرنگیده
آت یاتیر قلعه اوچور سرباز اؤلور خان آغلاییر
قاچماق اولماز یئل آتیلان قلعه‌ی تقدیردن
مورسان «اقبالیا» بوردا سلیمان آغلاییر.

غملی باهار

شن‌لیک ائدیر جهان کی گلیب نوبهاریمیز
منده فغان کی بیزلری ترک ائتدی یاریمیز
باخ بیر کونول سماسینا ایتمیش غباریدا
گویا کی هئی وروب آتینا شهسواریمیز

من لاله‌یه نه اوزله باخیم شاد اولوم هله
ماتملیدیر غمینده دل داغداریمیز
قوی قان ایلن نیگار اولا عاشیقلارین اوزو
گوزلرده کی یاشی داها سیلمز نیگاریمیز
بیر جرعه ایله مست ائله‌میشدی بیزی ولی
مین کاسه ایله رفع اولا بیلمز خماریمیز
سئللر اوزونده دالغالانیر سارانین ساچی
آنجاق کی نقش اولوبدی سویا روزگاریمیز
یاز صبحونون قایتما غیناتاب ائدنمیرم
یلداره قووشدی اوزون انتظاریمیز
گوللر دوشوبدی هر بیری بیر رنگه شرمیدن
سئیرانه چیخمایبدی بوایل گلعذاریمیز
«اقبالیا» روادی بهارین خزان اولا
الدن گئدیبدی یاز توره‌دن شهریاریمیز[1].

جلال

جلال محمدی کی شعرده گاهدان‌دا «گول‌چین» تخلّص‌ایدیر، 1346 – نجی ایلده آراز کناریندا اولان «مفروزلو» کندینده بو غربت سرایه گؤز آچدی. بویا – باشا چاتدیقجا، شاعرلر کروانینا قوشولدو. ده‌رین مطالعه‌یه گیریشدی، آخیجی شعرلر و دؤلغون مضمونلار یاراتدی.

[1] - استاد شهریارین ماتمینده یازیلیب.

جلال ایندییه‌ده‌ک، اون ایکی جیلد کیتاب چاپدان بوراخیب، و «آدین چیچکله‌نیر . . .» آدیندا بیر شعر توپلوسی‌دا واردی. جلال کلاسیک فورمادا و سربست (آزاد) شعر یازماقدا، اوز مهارتین گوستریب و درین معنالار نمایش ائتدیریر.

سؤزلر آلیشسین

هاچان بو آیریلیق چاتاجاق باشا
عؤمور ده‌نیزسه‌ده قورخورام داشا
یاشا، هله چیرپین، اوره‌گیم یاشا
اوره‌کلر، اویانسین، گؤزلر آلیشسین!
***
آرزیلار قایناسین، گؤزلردن آخسین
اومود یاغیشلاسین، باخیشلار شاخسین
گوزگولر اوز – اوزه دایانسین، باخسین
دوداقلار تیتره‌سین، سؤزلر آلیشسین!
***
سویوق دامارلاردا، قایناسین قانلار
ایتسین بیر – بیرینده ایشیق‌لی جانلار
گونشدن گئیسین‌لر کؤینک انسانلار
کؤهنه اوجاقلاردا کؤزلر آلیشسین

سنده بیلمه‌دین

سوسوزدان آلیشدی یاشیل آغاجلار
بولاغلار بیلمه‌دی، سنده بیلمه‌دین
کؤچدو یوردوموزدان سس‌سیزجه باهار
بوداغلار بیلمه‌دی، سنده بیلمه‌دین!
***

سنین باخیشیندا اوره‌کلر یاندی
خیال پرده‌سینده دیله‌کلر یاندی
آهیمین اودوندان فلک‌لر یاندی
اوجاغلار بیلمه‌دی، سنده بیلمه‌دین!
***
سیزلادیم نی‌کیمی یاندی بوغازیم
اریدی گؤزلریم، آخدی آرازیم
داها من نه‌دئییم، داها نه یازیم
قولاغلار بیلمه‌دی، سنده بیلمه‌دین!
***
آغاجلار قورودو، دریا باخا – باخ
قارا باغ یارالی! هایا باخا – باخ
قولاغلار ائشیتمیر! دونیا باخا – باخ
دوداغلار بیلمه‌دی، سنده بیلمه‌دین!

یالقیز سس‌لر
هر ائلین آغیسی، مرثیه‌سی وار
منده اؤز ائلیمین مرثیه‌سی‌یم
داغلی سینه‌لرده اودا بورونموش
قانلی بو غازلارین یانیق سسی‌یم.
***
ائلیم آغاجلاردی، ائلیم ائولردی
آغاجلار کسیلیر، ائولر یئخیلیر
هریانا های دوشور: «دئولر گلدیلر!»

جانلار بوغازلارا یئتیر، سیخیلیر.
***
یارالی دیله‌ییم، یارالی ائلیم
ایندی قان ایچینده ال – آیاق چالیر
بو دیری دونیانین گؤزلری اؤلوب
گؤرمورلر یوردوموز نه گونه قالیر؟
***
قولاغلار ائشیتمیر یالقیز سس‌لری
من بو یارالاری نه‌یه باغیریم؟
دوشمان کی دوشماندی، دوستلاردا دینمیر
منیم کیمسه‌م یوخدو، کیمی چاغیریم؟ . . .

گؤیرچین
آه اوره‌گیم!
نه‌دی بئله چیرپینیرسان؟
نه‌دی بئله،
گوللّه‌دیمیش گؤیرچین‌تک
دؤیونورسن؟
نه‌دی بئله
دامجی – دامجی تؤکولورسن گؤزلریمدن؟
نه‌دی بئله اریییرسن؟
الوو – الوو داغیلیرسان سؤزلریمدن . . .
آه اوره‌گیم!
آه گؤیرچین!

بلکه یئنه وورولوبسان
بلکه یئنه . . .

ایشیق بایرامی
من گونش یوردوندا آنادان اولدوم
گونشله بویودوم، بوی – باشا چاتدیم
گونشله سحرکن یوخودان دوردوم
گئجه‌لر گونشله قول – بویون یاتدیم
***
آه . . . سیزه نه دئییم؟ گاهدان دئییرم
گونشله ایکیمیز ائکیز قارداشیق
ایشیق بایرامیدیر، ایشیق گونودور
قارداش ساغلیغینا، چال سازین عاشیق!

آیدینلاشمیشیق . . .
بیز نه مجنونوق کی چکسین چؤللره لیلا بیزی
بیز نه فرهادیق کی شیرین‌لر، ائده روسوا بیزی.
هر ایکی عالمدن آزاد اولموشوق عشقیله بیز
ایسته‌ییر زنجیره چکسین شاهد دونیا بیزی.
هر بوروقدا یاتسامین اصلان، بویولدان دؤنمه‌ریک
ساحیله اوز قویماریق، بوغسا اگر دریا بیزی.
عشقیله آچدیق قاناد بو دار قفسدن اوچماغا
گؤیلره ساری چکیر بو عشق، بو سئودا بیزی.
بیز گونشله قول – بویون اولماقلا آیدینلاشمیشیق
آختاریر آیلار بیزی، چایلار بیزی، آینا بیزی.

بیز نه فرهادیق کی داغلار سینه سینده جان وئرک
بیز نه مجنونوق کی سر گردان ائده صحرا بیزی.
حضرت میثم کیمی شوریده عاشق‌لر ده‌نیک
یاندیریر عشق جمال حضرت مولا بیزی

آغلاجار . . .
دئمه دیوانه یوخدور، زولفونو زنجیرائدن یوخدور
جراحت ایسته‌ین وار، قاشینی شمشیر ائدن یوخدو
اوره‌ک بیر پارچا اوددور، چیرپینیر سینه‌مده حسرتله
بو ایللر تشنه‌سین جام می ایله سیر ائدن یوخدور
کؤنول غم، روزگار غم، هر نه وار غم، غمگساریم غم
بو غملردن بیرین دلداریما تقریر ائدن یوخدور
آغاجلار هر بیری بیر «دار» دیر بو باغدا ای منصور
تاپیلمیر بیر «اناالحق» اهلی کی تکفیر ائدن یوخدور!

خسروخان

خسرو سرتیپی که شعرده «خسروخان» و گاهدان‌دا «ساقی» تخلوص ایدیر 1346 – نجی گونش ایلی، یایدا، «کلئیبر» ماحالینین گوزه‌ل و تاریخی کندی «شوجا آباد – شجاع آباد» دا دونیایه گوز آچدی. خسروخان، آتاسی محمدخان و آناسی ناهیده خانیمین تأثیرینده، شعر و موسیقی‌یه علاقه یئتیریب، 15 یاشیندان، شعر یازماغا باشلاییب. اونون بویوک ایلهام منبعی، آذربایجانین آدلیم شاعیر و عاریفی سیدابوالقاسم نباتی اولموش.

خسروخان تاریخ رشته‌سینده اونیورسیته‌ده تحصیلاتینی باشا وئریب. ایندی‌لیک معلم‌لیک وظیفه‌سین داشییر، تبریزین شعر انجمنیین عوضوو و کلئیبرین حکیم نباتی انجمنی‌نین باشچیسی‌دیر.

ایستیرم

ایستیرم یئنیدن حیات باشلییام،
دوشونمک ایستیرم قانماق ایستیرم،
عشقین حرارتلی سؤنمز اودونا،
آلیشماق ایستیرم یانماق ایستیرم.
***

ایستیرم دوشونم نَیه گلمیشم
نَیه یارانمیشام بو خلقتده من
ایستیرم دوشونم گوره‌سه‌ن کیمم؟
سّری آچیلمایان بو حکمتده من
***

ایستیرم حیاتدا کدر اوُلماسین
عشقین نغمه‌سینی چالسین اوُزانیم
ایستیرم دوستلوقون محبتلرین
هاراییین ائل‌لره سالسین اوزانیم.
***

ایستیرم الیمه آلدیقیم قلم
حیاتدا حقیقت سُوز و نو یازسین
ایستیرم قدرتی قاندیقیم قلم
حیاتدا عدالت سُوزونو یازسین.
***

ایستیرم گویلوم تُوخ سُفرەم آچیلی
نەکی واریم اوُلا خیریم اوُلمایا
ایستیرم مرد اولام بوینو یوکلویوخ
بیر یالتاق هنریم شعریم اولمایا.
***
ایستیرم هامینی من اوُزوم کیمی
هامییا سعادت هامییا عزّت
ایستیرم هامینی من گوزوم کیمی
هامییا خوش باخیش همی بصیرت
***
ایستیرم یاشییام هاما آز اولسون
آنجاق آز عومریمده ناز یاشییام من
ایستیرم بو حیات گوزەلیگینی
سنله بُولەبیلسم ساز یاشییام من
***
ایستیرم تویوغا کیش دئمی‌یەم من
خلقین ایستی آشینا سویو قاتمییام
کیمسەنین قاطیرین اولکوتمییەم من
تولکو دالداسیندا نده یاتمییام
***
ایستیرم عشق اولا شیرین آرزیلی
داغلارا سس سالام بیر فرهاد کیمی
سئومیرەم انسانلیق آیاقدان دوشه
اَلده ایتی‌قیلیش بیر جلّاد کیمی

***

ایستیرم دییه‌لر بابک کیمی
قولونو ویردیلار هئچ اوخ ائمه‌دی
ایستیرم دییه‌لر باغلاری گزدی
اوُزگه‌نین بارینّان بیرین یئمه‌دی
***

ایستیرم دییه‌لر منصور کیمیدی
دری‌سین سویدولار اُوزون دانمادی
سئومیره‌م دییه‌لر یوز ایل یاشادی
عومرونده یاخجی پیس بیر آن قانمادی.

عدالت و صداقت

سوُروشدو اوغلوم کی کیمدی عدالت
هر یئته‌ن دیل آچیر اوُندان دانیشیر
بیرده سوُیله گوروم کیمدی صداقت
انسانلار آدینان یامان چالیشیر
***

دئدیم کی عدالت بیزیم کتدیدی
کار اولوپ کور اولوپ کاردان چیخیپدی
صداقت عمیده قونشو کتدیدی
یامان قوجالیپدی حالدان چیخیپدی.

«سئومك اوچون یارانمیشام»

گوزه‌لیگی گوزه‌ل لرده
سئومک اوچون یارانمیشام

گوزه‌ل لرده گوزه لیگی
گورمک اوچون یارانمیشام.
***
داغلاماغین نه فایداسی
باغلاماغین نه فایداسی
آغلاماغین نه فایداسی
گولمک اوچون یارانمیشام.
***
قونشومونان چوره‌گیمی
دوستومونان امه‌گیمی
سئوگیمینه‌ن اوره‌گیمی
بولمه‌ک اوچون یارانمیشام.
***
بارگتیره‌ن بوداخلاری
خلقه آخان بولاخلاری
حق کلاملی دوداخلاری
اوُپبک اوچون یارانمیشام
***
گوزه‌لیگین قیمتینی
یاشاماغین لذّتینی
بیر عومرون عیزّتینی
بیلمک اوچون یارانمیشام.
***
قولونو وئر یار قولونا

گاه ساغینا گاه سولونا
شیرین جانی دوست یولونا
وئرمک اوچون یارانمیشام،
***
کیم تورپاغین آتا بیله‌ر
کیم تورپاغین ساتا بیله‌ر
کیم تورپاغسیز یاتا بیله‌ر
اؤلمک اوچون یارانمیشام
***
آلنی آچیق آغ گزیره‌م
اوجا اوجا داغ گزیره‌م
یاشیل یاشیل باغ گزیره‌م
چیچک اوچون یارانمیشام
***
قولاق آسین خسروخانا
کونول وئریب خان چوبانا
تورپاقلاردان آسمانا
اوچمک اوچون یارانمیشام

سنه باخما

سنه باخما سوروشمور سان حالیمی
من سنین یولوندا جان باغیشلارام
سنه باخما آخیدیرسان قانیمی
من سنین عشقینله قان باغیشلارام

***

سنه باخما هئچ گوزُ آلتی باخمیسان
من سنه پای انداز دئدیم گوزوُمو
سنه باخما هئچ آختاریپ تاپمیسان
من سنی تاپبادا آتدیم اوزُمو
***

سنه باخما یوُل لامادین پاییمی
من سنه اوره‌گیم پای یول‌لامیشام
سنه باخما سایماییرسان هاییمی
من سنه عشقیمله های یول‌لامیشام
***

ایندی آیر منی آتیپ گئدیرسه‌ن
من سنه وئردیگیم اوره‌گی ساخلا
دوز دورکی سن منه وئرمه‌دین چیچک
من سنه وئردیگیم چیچگی ساخلا
***

سن منیم عشقیمله دوشوبسه‌ن دیله
گوزه‌لیک چلنگین باشا قویوبسان
چوخدا مغرور اوُلما او گوزه‌لیگه
من سنی سئومیشم گوزه‌ل اولوبسان

سن من

سن دونه‌ن سُوز وئردین اونوتدون بوگون
من دونن سُوز وئردیم دوردوم داغ کیمی

سن منله گوروشدون بوزاردین یامان
من سنله گوروشدوم اوزو آغ کیمی
***

سن دئدین گل بیزه دئدیم باش اوسته
من دئدیم گل بیزه باش آتدین نییه
من سنین یولوندان گوتوردوم داشی
سن منیم یولوما داش آتدین نییه
***

مین کره دوستلوقدا سینادین منی
هر بیر سیناغیندان چیخدیم باش اوجا
بیرکره الیمی سیخمادین نَدن
مین کره الینی سیخدیم باش اوجا

بیر داش آتدان – بیر داش اوستەن
حیات بیر ایز قویان ماسا
بیر داش آتدان - بیر داشا اوستەن
عومور خئیر اوُلان ماسا
بیر داش آتدان - بیر داش اوستەن
***

الیم الدن یاپیش ماسا
دیلیم شیرین دانیش ماسا
قلبیم عشقه آلیش ماسا
بیر داش آتدان - بیر دانش اوستەن
***

اَیر بولاخ آخان ماسا
اَیر گوزلر باخان ماسا
اَیر شیمشک چاخان ماسا
بیرداش آتدان - بیر داش اوستەن
***
بیر سُفرەکی قوناغی یوخ
بیر خیرمان کی چاناغی یوخ
بیر گوزەل کی یاناغی یوخ
بیر داش آتدان - بیر داش اوستەن
***
شاعیر سُوزون یازان ماسا
فرهاد داغی قازان ماسا
اوغول حلال قازان ماسا
بیر داش آتدان - بیر داش اوستەن
***
بیر نامازکی خلقدن اوتور
بیر سالام کی تختن اوتور
بیر دوستلوق کی وخدن اوتور
بیر داش آتدان - بیر داش اوستەن
***
دوست کی دویون آچان ماسا
دوست یولوندا قاچان ماسا
بیر قارتال کی اوچان ماسا
بیر داش آتدان - بیر داش اوستەن

***

خسروخانی بَیه‌ن مه‌سن
گوزه‌لیگین گوره‌ن مه‌سن
قیمتینی وئره‌ن مه‌سن
بیر داش آتدان - بیر داش اوسته‌ن

بوگون

ایندی قدریمی بیل نفسیم گلیر
سُوراکی محبّت کاریما گلمز
ایندی اوره‌گیمه محبّت گتیر
سُوراکی شفقت کاریما گلمز
***
صاباحدان خبر یوخ گل بوگون گولک
فرصتدی بو عومور قوتارار دئمک
ایندیکی یاشیریق قدرینی بیلک
سوراکی صداقت کاریما گلمز
***
بوگونون قیمتین بیلمه‌سه‌ن نه وار
الیندن آلیندی بلکه اختیار
حیات کامانیندا اولاندا شیکار
سوُراکی دیانت کاریما گلمز
***
مین گولون یئرینه بیرجه اوره‌ک وئر

صاباحی نینیره‌م بوگون دیلک دئر
گل بو اوره‌گیمه ایندی دیرک وئر
سوراکی کرامت کاریما گلمز
***
الیم اوزول مه‌میش الیمدن یاپیش
کوسوبسه‌ن ساخلاما گَل بوگون باریش
عشقین آتشینه گل ایندی آلیش
سوراکی حرارت کاریما گلمز
***
بوگون ایچی دولو بیر خزینه‌یم
گوزله تاپتالانیپ من ازیل مه‌یم
صاباح بیر سرّیدی گوُر بوگون نه‌یم
سوراکی سخاوت کاریما گلمز
***
ایندی خسروخانام عطیرلی گولم
اوره‌کلر پاسینی ایستیرم سیلم
عطریمی چکینکی عطیرلی گولم
سوراکی طراوت کاریما گلمز

سلطانی

دین عالیمی، حجة الاسلام و المسلمین هادی سلطانی محمدی 1346 – نجی گونش ایلی «ورزقان» محالینین «سیغای» کندینده آنادان اولدی. ایلک و اورتا تحصیلاتی آنایوردو «سیغای» دا و «تبریز»ده باشا وئریب، «تبریز»ین «دینی

مدرسه»سینه گئدیب و دینی تحصیلاتا باشلادی. 1368 – نجی ایلده «قم» شهرینین «علمیه حوزه» سینده تکمیلی تحصیلاتین اوخویوب، باشا وئره‌ندن سونرا «تبریز»ه قاییدیب و اوردا سکونت ایدیب.

سولطان محمدی، شعرده «سولطانی» تخلّص ائدیب و ایندی‌یه ده‌ک اوندان 4 جیلد شعر کیتابی چاپدان بوراخیلیب: «پیرِ سَققا نغمه‌لری» (2 جیلد)، «شانلی یوردوم ارسباران»، «دوز نوحه‌لر». . .

قره‌داغ

نئجه توصیف ائله‌ییم شانلی ماحالین قره‌داغ
قلم عاجیزدی یازا، وصف محالین قره‌داغ
آغ بولود قالخار «آراز»دان، سیخار اوز کؤینگینی
لیل‌له‌نر چایدان آخان، آب زولالین قره‌داغ
ایلدیریم گؤیده شاخار، یئرده ده داغ داش چیغیرار
دولانار گؤیده بولود، یئرده مارالین قره داغ
اولکوشه‌رلر سوروله‌ر، خسته چوبانلار چیغیرار
دیسگینه‌ر داشدا یاتان، خاللی غزالین قره‌داغ
یاز گله‌ر، چیلله گئده‌ر، قار اریه‌ر، سئللر آخار
جوجه‌ره‌ر بوغداکیمین، آلما نهالین قره‌داغ
یاز دایار پیز بورویه‌ر داغدا سرین چشمه‌لرین
قیزارار مورداد آیی، باغدا زوغالین قره‌داغ
آلاچیق‌لار قورولار، داغلارا چیسگین توکولر
ایسلادار هر گؤزه‌لین اوزده‌کی خالین، قره‌داغ
باشی یایلیقلی خانیم، داغدا یاپار أل چؤره‌ییین
اُود قیزاردار قادینین روی هیلالین قره‌داغ

سوموراللار آریلار، گول چیچه‌یین شَهدلرین
ساتیلار چرچی‌لره سوزمه‌لی بالین قره‌داغ
یایدا خرمنده اولاندا، قوشا سونبوللی أکین
دولدورار هامپالارین، بوغدا چووالین قره‌داغ
مرجیمک‌لرده ریلر، چؤلده نخودلار بوزارار
ماشین اوستونده یاتار، مرجی خارالین قره‌داغ
یونجالیق یایدا قویار اؤز باشینا گؤی پاپاغین
خشه اورته‌ر باشینا، قیرمیزی شالین قره‌داغ
عالیمین موجتئهیدین، خالقی هیدایت ائله‌ییر
بو جهتدن دئیره‌م، یوخدی میثالین قره‌داغ
مهد فرزانه‌لر اولدون، شعرالر وطنی
چرخ دانیشده بوگون واردی ریجالین قره‌داغ
وئرمیسه‌ن نان حلالین، یئییب ائولاد وطن
قهرمانلار یئتیریب، نان حلالین قره‌داغ
ظولمکار طوغیان ائده‌نده چوخالیبدیر خَفَقان
گورموسن «ستّار» وون جنگ و جیدالین قره‌داغ
سنه هر کیم دئسه پیس سن، اوزونون ایشکالی وار
آچمیرام من سؤزومی، ائتمه سووالین قره‌داغ
یازدا «سولطانی» گله‌ر ائل اوبانی یوخلاماغا
قوناغا حؤرمت ائله بیر سوروش حالین قره‌داغ

در نعت حضرت محمد مصطفی (ص)

ای رسول مدنی! سید بطحا بطحا
سنه مؤمنلر اولوب، عاشیق شیدا شیدا

قبر پاکیندان اوزاقم، ولی دستان فراق
صبر مولکون ائله‌ییب، غارت ویغما یغما
اودو وروب خاطریمه، ایندی فراقت شرری
آلیشیبدور اوره‌گیم، دهرده پیدا پیدا
«یثرب»ین یول لارینی سیر ائله‌ییر مرغ دلیم
ائله بیر «طورا» گئدیر حضرت موسا موسا
زائر اولسام حرمِ پاکووا، ذی‌حجّه آیی
سه‌په‌رەم قبریوه من، عنبر سارا سارا
ای «بُراق» ایله گزەن! لیلده آفاقی بؤتون
یوخدی هیچ یئرده‌سنه، بیر نفر همتا همتا
ای اولان! اشرف مخلوق خداوند جلیل
بشر عاجزدی ائده مدحیوی انشا انشا
سن امامت ائله‌دین، نوح و خلیل الله اوچون
بو ایشه ناظر اولوب، مسجد الاقصا، اقصا
گزمیسن سرعتیلن کل سماواتی گئجه
تاپیب عزتّله شرف، گنبد مینا، مینا
گئتمیسن «رف رف» ایلن عرش معلّایه طرف
بیلدیریب قدرتینی، خالق یکتا، یکتا
چرخ سوّم دا گوروبسن مه کنعانی اوزون
سنه خوش گلدین ائدیب یوسف زیبا، زیبا
یئتمیسن بیر یئره‌کی، پیک خدا اوردا قالیب
قویموسان جبرئیلی، واحد و تنها، تنها
«قابَ قَوْسَینه» چاتیبسان شب معراجده سن
سوره‌ی نجم ده وار کلمه‌ی ادنا، ادنا

گؤستریبدور، اؤزی خلّاق جهان آیه‌لرین
محرم رازین اولوب، لیله‌ی اسرا، اسرا
گورموسن آللاهیوی چشم دلیلن او گئجه
درک ائدر بو سؤزومی عالم و دانا، دانا
سنده اخلاق نکو مولک حجاز ایچره یقین
جهل‌لر خارین ائدیب سوسن صحرا، صحرا
دائمن خوش دیلیلن خلقی هدایت ائله‌دین
اولدی فاسقِ کیشی‌لر صاحب تقوا، تقوا
سنه قوربان اولوم ای! حضرت زهرا آتاسی
گورمه‌ییب جن و بشر،سن کیمی آقا، آقا
شمس رخشان هدایت، گهر بحر سخا
رحمت عالمیان، سرور و مولا، مولا
خاتم کلّ رُسل، رهبر هر پیر و جوان
حامل وحی خدا، آیت کبرا، کبرا
سنه خاطر یارانیب ارضله، افلاک هامیسی
ائده بیلمز بو سوزی بیر نفر اخفا، اخفا
صاحب فضل و کرم، سید و سالار حرم
مالک رکن و مقام و شه بطحا، بطحا
صدر پاکیندی سنین، صبر ایله حلمین دنیزی
بو دنیز قطره‌سینه ائیله‌دیم ایما، ایما
منبعِ دانش حق، معدن اسرار خدا
اولموسان علمیده سن مظهر دریا، دریا
گرچه اینجیتدی سنی دهرده جُهّال زمان
آچمادین لبلرینی،نفرینه اصلا، اصلا

گَتدی جبریل امین «خُلق» عظیم آیه‌سینی
گون کیمین اولدی آدین دونیادا پیدا، پیدا
سن عبادتده سالیبسان اؤزیوی زحمته چوخ
عرضیمه شاهد اولور، کلمه‌ی تَشقا، تَشقا
فضلیوی ظاهر ائدیب،آدمه جنّتده خدا
ملتجی اولدی سنه، همسر حوّا، حوّا
گلیب «انجیل»ده آدین، حضرت عیسی اوخویوب
سنی تصدیق ائله‌ییب، مریم و عیسا، عیسا
نام پاکیندی محمد(ص) لقبین لیک امین
بیرده قر آندا گلیب واژه‌ی طاها، طاها
عاشیق جنّت اولار عابد و زاهد بیلیرم
ولی عاشیقدی سنه، جنّت مأوا، مأوا
ایندی «سلطانی» یه لطف ائیله ایا بحر کرم
دئه گوروم هاردا قالیب یوسف زهرا، زهرا!

دولاشما

ای باد خزان، باغ و گولوستانه دولاشما
گولزاری پوزوب، نرگیس و ریحانه دولاشما
آللاهدان اوتان، پوزماگینان گولشه‌نِ عشقی
گولشه‌نده گه‌زیب، سرو خورامانه دولاشما
سعی ایله نیگارین، باهارین، آلما الیندن
موژگانی ییخیب، عاریضِ جانانه دولاشما
ال وورماگیلان، طورّهٔ جانانه آماندیر
عاریضده اولان، زولفِ پریشانه دولاشما
پروانه گه‌زیر، محفیل شمعه گوذه‌ر ائتسین

دل قانه دونوب، شمع شبیستانه دولاشما
قوی راحت اولا، بولبولِ شوریده چمنده
رحم ائیله گیلهن، غونچهٔ خندانه دولاشما
عشق عالمینین، پوُزماگیلان بزم و بساطین
صحرانی دولان، مشربِ عیرفانه دولاشما
ای نرگس مستانه، بو بیچارهدن أل چهک
ترسا بالاسی، بیرده موسلمانه دولاشما
قوی بزم وصاله یئتیشه، عاشیق زاری
باغرین قان ائدیب، سینهٔ سوزانه دولاشما
«سولطانی»یه چوخ ناز ائلهمه، طاقتی یوخدور
هیجرینده یانیر، مورغ غزلخوانه دولاشما!

آنا

باخیبسان اوزومه محبت ایله
داراییب تئلیمی داراغین آنا
آغلایاندا، گوزیاشیمی سیلیبسن
قویوبسان اوزومه، دوداغین آنا.
***
اوشاقلیقدا هرنه دئسهم آلیبسان
مندن اؤتور چوخ یوخوسوز قالیبسان
یاتمایاندا قوجاقووا سالیبسان
یوخلادیب بالاوی قوجاغین آنا
***
داراغیلان داراییبسان باشیمی

چوخ یویوبسان اوز گؤزومی قاشیمی
اوجاق اوسته پیشیریبسن آشیمی
سونمه‌سین اؤلکه‌ده اوجاغین آنا
***

فلک قویوب غم اوخونی کامانا
ووروب سنین کیمی شَسْلی جاوانا
آغاردیب باشوون توکون زامانا
ایندی آغیرلاشیب قولاغین آنا
***

اینجیدیبدی سنی غمِ روزگار
قارا ساچلارینی ائدیب میثل قار
جاوانلیق گئدیبدی گؤزون اولوب تار
قوجالیقدی ایندی قوناغین آنا
***

چوخ ایشله‌دین حالال چؤره‌ک قازاندین
تَوَکّول داغینا، سن آرخالاندین
آللاهین لوطفیله هرگون دایاندین
محکم اولدی سنین دایاغین آنا
***

پاییز گئجه‌له‌ری اویاق قالاردین
تاختانین اوستونده ایلمه سالاردین
ساتاندا خالچانی، هرزاد آلاردین
اوندا پاریلداردی باشماغین آنا!
***

خالچا توخویاندا، چوخ تله‌سه‌ردین
بیر آی قورتاراندا فرشی کسه‌ردین
سئوینه‌ردین سونبول کیمی أسه‌ردین
اوگون، چاغ اولاردی داماغین آنا
***
چشمه‌لر دوناندا سویوق سازاخ‌دان
باش آچمازدان ائوده، ییرتیق یاماخ‌دان
گوندوز یورولاردین پالتار یوماخ‌دان
ته‌ردن ایسلانارڈی یاناغین آنا
***
قارلار آغاردانڈا قیش گونی دامی
کورسونون اوستونده یییه‌نده شامی
شؤربامیز وئره‌نده قووورما طامی
قونشونون بیله‌ردین اونماغین آنا!
***
دان اولدوزو چیخاندا سن دوراردین
سه‌حه‌ر چاغی، تندیره اود ووراردین
چؤره‌یی یاپاردین، کورسو قوراردین
قویاردین تندیرین دوواغین آنا
***
اوشاغیدیم ولی یادیما گله‌ر
«سیغای»دا یوخودی برق دن اثر
اولدوزلار وئره‌نده گئجه‌دن خبر
یاندیراردین ائوین چیراغین آنا

***

گؤلده سه‌حه‌ر سَسْله‌ننده قورباغا
گئده‌ردیک سنیله نُوخود یولماغا
باتاندا پالتاریم داغدا تورپاغا
سیله‌ردین اوستومون تورپاغین آنا
***

غم گلنده گوللرکیمی سُولاردین
اوخشایاردین بولودکیمی دُولاردین
گؤز یاشی توکه‌ردین، نوخود یولاردین
اوزده ایسلانارسان، یاشماغین آنا!
***

اوتانمیرام سؤزون اوستون آچماقدان
نه فایدا وار دوروب باخام اوزاقدان
«سولطانی» قُوی اُوپسون یورغون آیاقدان
بهشتین یولودور آیاغین آنا!

فرزانه

محرّم فرزانهٔ هریس، 1349 – نجی گونش ایلی، «هریس» شهرینده دنیایه گلمیش. بویا باشا چاتیب تحصیلاتینی اوز دوغما شه‌هه‌رینده، بیتیریب، «موخابیرات» ایداره‌سینده ایستیخدام اولوب.

فرزانه، بیر یورولماز تدقیقاتچی کیمی اوز آنایوردو «هریس» شهرینه نئچه جیلد کیتاب یازیب و اورانین تاریخین، جغرافیاسین، قهرمانلارین، فولکلورون و ادبیاتین و ... آیدینلادیب.

فرزانه، ایلک شعر کیتابینی «ایستەک ذیروەسی» آدیله 1380 – نجی ایلده تبریزده چاپدان بوراخیب. اونون شعرلرینده ساده و صمیمی‌لیک و ساتیرا مضمونلار گؤزه چارپیر.

قارداشیم شهید اولاندا

قیزیل تئل گونشیم اوفوقده باتدی
ایپەک ساچلی آییم، یوخلادی یاتدی
یالواردیم نەقەدەر، گؤزوندن آتدی
آردینجا سوزولن سؤزلری گؤردوم
***

رحم‌سیز بورودی جانیمی آلوو
«شَرهانی» چولونده اوولانیبدی اُوو
بوداقدا اَیله‌شدی شاختادان قیروو
منه تای کیریییب سوزلری، گؤردوم
***

قورودو اومودوم کَهریزلره تای
سارالدی دیله‌ییم، بنیزلره تای
دویغو دالغالاندی دنیزلره تای
قانلی یاش آخیدان گؤزلری گؤردوم
***

اوزولدو گولشەنین تاهی – تیفاغی
ائو اوچدو خارهاخار، سیندی دایاغی
ایشلریم ائییلدی گؤرجک او داغی
ایتیب قارین آلتیندا دوزلری گؤردوم
***

قورتولدی باشاریق، بوکولدی که‌مه‌ر
اولارسون گؤروشی اونوتماق مه‌گه‌ر
اوزولدی، آیریلدی، منه جان جییه‌ر
یولوندا سورونن دیزلری گؤردوم!

سیزیلتی

پیتلاشیق تئللرتک اولاسان فلک،
دوز ایشیق یوخ، چوخور چالاسان فلک،
***
چوخلارین آپاریب، اوزون قالیب سان،
ائولره اوخشاما، قیرقین سالیب سان،
قارداشلار بالالار الدن آلیب‌سان،
غملری غم اوسته قالاسان فلک.
***
اودلادین بوستانی یاندیردین باغی،
قویمادین یانا، هئچ بیر چیراغی،
قیشدا گئچیتدین اودی – اوجاغی،
نه دئیییم صبیری جالاسان فلک.
***
ایستیری آغیزلار، بیر گلسین دادا،
فورصتی آلیسان، وئریسن بادا،
قویموسان اوزلری گولسون دونیادا،
عاشیقسن سویوقلوق سالاسان فلک.

***

یالان اولاسان، یوخدو دوز سؤزون،
یول‌لاردا قویدون یئتیم‌لر گؤزون،
قارداشی قارداشدان ائدیسن اؤزون،
هیمّتده آلچاقسان بالاسان فلک.
***
«فرزانه» باشینا سالیبسان آغدَن،
آج قوردتک گزیرسن، اوردا بوردا سن.
گؤزون‌ده دویموری اوزون تک ندن؟
قینامارام داها یالان‌سان فلک!

سئودا

سن منه یاراشیق منه‌سن کؤمک
گه‌وه‌ن دیر بو دونیا، گه‌ل اولاق ایپه‌ک
سولماز بیر چیچک‌دیر، سولماز بیر چیچک
آرزی باغچاسیندا سئویب – سئویلمه‌ک!

انتظار پنجره‌سی

سیغماییر محبت کیچیک اوره‌کده
یاریادی دولدوروب بالا کؤنلومو
غلبه چالیبدیر سئوینج آدوستلار!
آز قالیر الیمدن آلا کؤنلومو
***
ایشیقلی شهاب تک آخاراق بشر
علی(ع)نین قیلینجی الینده گلر

او گلجه‌ک دونیادان قارانلیق کؤچر
عدالت گتیره‌ر حالا کؤنلومو.
***

«فرزانه» مهدی(ع)نی، سسله فریادا
دوشنده موشگوله او گلسین دادا
بیرده او میصره‌عی سال گیلن یادا
یار یادی دولدوروب بالا کؤنلومو

گل – گل!

آی منی غمله یاندیران، گل – گل!
کؤنلومو چیپچالاندیران گل – گل!
باغریمی قان ائده‌ن گؤزه‌ل، گئتمه
جیگری پارچالاندیران، گل – گل!
هجرانین سونگوسون تاخان جانیما
منی قانه بویاندیران، گل – گل!
گؤزومون کاسه‌سینده اویناياراق
گؤز یاشین چارپالاندیران، گل – گل!
ده‌نیز اولسامدا، سوسموشام سنسیز
دویغومو دالغالاندیران، گل – گل!
سئوگیمین ماوی گؤیلرینده اوچان
گؤزلریمی سولاندیران، گل – گل!
کاش دئییدیم کی صبریمین چاناغین
آیریلیقلا جالاندیران، گل – گل!
سن ایدین باغیم ایچره قار چیچه‌یی
قیشین عؤمرون اوزاندیران، گل – گل!

سؤزو «فرزانه»نین بودور یالنیز
ذوق کؤنلون بولاندیران، گل – گل!

لوائی

محمدرضا لوائی، 1352 – نجی گونش ایلی، «اهر» ایله «تبریز» آراسیندا اولان «خوجا» شهرینده آنادان اولوب. ایلک تحصیلاتینی «خوجا»دا، سونرا «تبریز»ده تحصیلاتینی تکمیل لشدیریب، ادبیات رشته‌سینده لیسانس مدرکین آلیب. اونون شعر توپلوسی و کیتابلاری عبارتدیر: «منی اینان گلیره‌م»، «درینلییمدی ده‌نیز»، «تئرور و آزادلیق»، «سونرا اوره‌گیمی اونلارا وئردیم»، «گونش سسین دیر باتیر»، . . .

لوائی‌نین اثرلری مختلف گاز ئتلرده یاییلیب و اوخوجوکوتله‌سینی اؤزونه جلب ائتمیش‌دیر. ایندی‌لیک، لوائی، چاغداش آذربایجان ادبیاتی، شعر و ژورنالیسم ساحه‌سینین تانینمیش چالیشان‌لارین‌دیر.

دووار پوئه‌ماسی

بورا خسته خانا، بئشینجی اوتاق
یالینیز ایکی خسته واردیر بورادا
بیرینجی خسته‌ده، ایکینجی سایاق
غرق اولوب، قالیبدی گئنیش دونیادا!
***
بیرینجی قاپینین آغزیندا یاتمیش
گؤردویو دو واردی، گؤردویو دووار
پنجره یانیندا، ایکینجی خسته
گؤرور پنجره‌دن آمما هر نه وار
***

ازه‌لدن انسانین قانلی‌سی انسان
قالمیش انسانلارین باختینا حسره‌ت
ائله بورادادا البت قالیبدی
بیرینجی ایکینجی تاختینا حسره‌ت
***
حیاتی گؤرمه‌دن یورولان انسان
یئرینده بیر باخیش موحتاجی اولور
باخیشدا گول کیمی حیات باغیندا
واختیندا آچیلیر، واختیندا سولور!
***
ایچینده دئیه‌ره‌ک اؤزو – اؤزونه:
«یاتایدیم او تاختین اوسته کئشگه من!»
سورور ایکینجی‌دن بیرینجی خسته:
«ایندی پنجره‌دن نه‌لر گورور سن؟!»
***
سسله‌نیر اوجادان ایکینجی خسته:
«گؤروره‌م آرابا، گؤروره‌م انسان
بورادان باخاندا شه‌هه‌ره، سانکی
ناری ایکی بؤلوب، یئره قویموسان
***
بیر قیز، بیر اوغلانلا، قول – بویون گلیر
زوغ آتمیش چیینینده سئوینج قوللاری
گئجه‌نین بو واختی، آغ آرا بالار
سوکیمی ایچیرلر قارا یوللاری!

***

بو تایدان اوتایا خیاوان ایچره
بیر قوجا سووشور آغیر، گؤرورەم
حووضون آراسیندا، پارکین ایچینده
یاغیش یئردن گویه یاغیر، گؤرورەم!
***

چیراقیلار آلیشیر، گؤزلرین کیمی
گئجه هر بیر شی‌یه معنا وئریبدیر
بیر باخ! پنجره‌ده بیزدن آشاغی
انسانلاردا اسیر، گئجه‌ده اسیر
***

داریخما نه قدەر تاخت اوستونده‌سن
سنه گؤز اولارام، قولاق اولارام
داریخما نه گؤرسەم، بو پنجره‌دن
سنه تعریف له‌رەم من، سحر – آخشام.»
***

بورا خسته خانا، بئشینجی اوتاق
کیم باسا آیاغین بو دار اوتاغا
گورەر ایکی خسته، ایکی مهربیان
بیری گؤزه دونوب، بیری قولاغا
***

ایکینجی دئدیکجه گؤردوکله‌رینی
حیات، رنگه دولور بیرینجی سینده
او، گؤردوکله‌رینی دئدیکجه، بوندا

یارانیر سئوینجده، یارانیر کینده!
***
قَفیلدن بیر گئجه ایکینجی خسته
قارالیر، آز قالیر نه‌فه‌س گلمه‌سین
بوغولتو بیر سه‌سله او بیرینجی‌یه
دئییر: بارماغینلا باس زنگ دویمه‌سین!
***
بیرینجی خسته‌ده، آمما بیر خیال
ائدیر اوره‌گینی ایچینده دویون
او، بونو چاغیریر کؤمه‌که، بودا
هله فیکیر چه‌کیر جینایت ایچون
***
ایکینجی خسته‌یه بو بیرینجی‌نین
بیردن نه اولدوکی اوره‌گی اسمیر؟!
زنگین دویمه‌سینی باسماغا نه‌دن
انسانلیق ته‌له‌سمیر، بارماق ته‌له‌سمیر؟!
***
او گؤردوک له‌رینی هر آن دئیه‌ره‌ک
بونا حیات وئریب، بونا جان وئریب
بو آمما «نرس»نی، خبر ائتمه‌یی
اونا آرتیق گؤروب، اونا چوخ گؤروب.
***
بو زنگ دویمه‌سینی باسمیرکی بلکه
او اؤلسون بو اونون تاختیندا یاتسین!

ایشده بئله اولور، ایکینجی خسته
اؤلورکی بیرینجی مطلبه چاتسین.
***
داها نه ایسته‌یبر آرتیق حیاتدان؟
گوتوروب بیر گئجه بونو سالیرلار
پنجره یانیندا تاختین اوستونه
بودا ته‌له‌سیرکی گؤرسون هرنه وار
***
داها، ایندی اوزو، هرنه‌یی گؤره‌ر
داها گره‌یی یوخ آیریسی هر آن
باخیب پنجره‌دن شه‌هه‌ره، چؤله
دئسین گؤردویوندن، دئیسن حیاتدان!
***
داها گؤره‌جکدیر خیاوانلاری
گؤره‌جک هر نه‌یی اؤز گؤزو ایله
زحمتله، عذابلا، قووزانیر، بلکه
باخسین پنجره‌دن، ائشیگه، ائله
***
باخیشی، ائشیگه ساتاشماق همین
سانکی اوره‌گینه تاخیلیر بیر اوخ
پنجره اؤنونده یالنیز بیر بویوک
سیمیت دووار گؤرور، داها هئچ نه یوخ!!
***
بورا خسته خانا، بئشینجی اوتاق . . .

شیمشك‌لردیر یوللار
بیر ایزیم آی
بیر ایزیم گونش
چیینیمده، کایینات آدلی‌لش
دورت‌یان
ییخینتی دوشموش آیاقلاریما
سیچرات قانادلارینی انسان
چاخدیر دیغیم شیمشک‌لردیر یوللار
خنجردیر یوللار
سیچرا انسان سوکیمی
سرینله‌ت اوره‌گیمی
شاللاق چک یوللاری بئلیمه
میل کیمی داغلا یوللاری
داغ چک دیلیمه
***
هر شئی بو شونا وار
آما کسگین‌لیک‌دیر یوللار . . .

جوادپور

علی جوادپور 1352 – نجی گونش ایلی، خودافرین بؤلگه‌سینین «ایسکانلی» کندیده حیاتا گوز آچیب. «ستار گول‌محمدی» و هابئله، قاراداغ شاعرلریندن تأثیر تاپیب، درین معنالی شعرلر یارادیب. «به‌یه‌نسه‌نده بودور، به‌یه‌نمه‌سه‌نده» اونون ایلک

شعر توپلوسودی کی 1377 ده تبریزده ایشیق اوزو گوروب. ایکینجی کتابی، «عصریمیزین یوخوسوندا» آدیلا، 1386 دا، یاشماق درگی‌سی وسیله‌سیله تهراندا یاییلیب و آلقیشلانیب.

چیچکلرین آهی

او، اوره‌کدی قوشونونان آلینماز
قوی بیر دوداق تبسّومله آلیم من
آغلایاندا ایچین – ایچین آغلاییم
گولنده‌ده لاپ اوجادان گولوم من
***
او گوموشو تئل‌لرینه دولاشیم
گؤزلریندن گوج آلاراق یال آشیم
آلچاقلاردا، اتک‌لرده نه‌ایشیم
زیروه‌لرده دیریلیم من، اؤلوم من
***
بولودلارین گوز یاشلاری توکندی
چیچک‌لرین آهی گؤیه سؤیکندی
محبتین، سینیق کؤنول تیکندی
کاش عؤمورلوک محبّتین اولوم من
***
اودسوز اوجاق نه آلیشام، نه یانا
سومسوک اولان گونده گیرر هر دونا
اوخشات منی اوز اوغلونا آی آنا
دییشمه‌ییم قوی «جوادپور» قالیم من

حه‌له‌لیك

حه‌له‌لیک، ایسته‌ییم
حه‌له‌لیک آرزیم
ال چاتماز یئرله‌رده ساغلیقلا قالین
منکی اؤز – اؤزومو یالاندان یوردوم
باری‌سیزاوتورون دینجیزی آلین!
***
توتوب اوجالاری، توتوب زیروه‌نی
گؤزومه آزسوخون دومانی، چه‌نی!
ال چاتماز اولارام، بیر واختدا منی
گه‌زه‌رسیز باش آچیق سیز آیاق یالین
***
ایندی نه دئییرسیز، سیز منه دئیین
داریشیب لاپ ائله کولگه‌می یئیین
سیندیرین کؤنلومو، قلبیمه ده‌یین
سونرا تاپانمازسیز، گؤیلر قارتالین!
***
نه کوسون «علی»دن، نه داحا اومون
آردینجا دیکیله‌ن گؤزله‌ری یومون
اؤز حوکمو واریمیش هر بیر دورومون
یئتیشه‌نده یانیر اودونا، کالین . . . !

مکتوب

سن او شهرین گوندوزونده‌سن
من بو شهرین گئجه‌سینده

عؤمروموزون گئجه – گوندوزون یاشاییریق
گئجه‌سینی من یاشارام
سن گوندوزلرده اول
گونش دوغسون اوزونه
سئوگیلیم

پاییز

مئشه‌ده پاییز
بیر آغاجین یارپاغیندان باشلاییر
یارپاق – یارپاق پاییزلاییر آغاج‌لار
آغاج – آغاج پاییز یاییز آغاج‌لار!
چؤره‌ک حسرتینیز اوره‌گیمی آلدی
پاییز کوله‌یی کیمی
آی قارا آج‌لار!
آی آغ آج‌لار!
قویمادی آغزیمدا تیکه‌می اودام! ...
پاییزلاییر دونیامیز
آدام – آدام! ...

ایندی کی کؤچور سن ...

ایندیکی کؤچورسن نه‌یین وار آپار
قالماسین یوردوندا، اوجاق داشیندا!
بیرده‌کی آدینی کؤنلومدن قوپار
قوی ساکیت یاشاییم بو گنج یاشیمدا!
***

بیر قاتار دورناتک، کئچ باشیم اوسته‌ن
اوقه‌ده‌ر آرالان، گوزله‌ریمدان ایت!
نه سنین آرخانجا، سورونه ره‌م من
نه‌ده‌کی قوشلارلا، سن داحا قاییت.
***
داشلارین اوستوینه‌ن یئری، قالماسین
گئتدییین یوللاردا، آیاق ایزله‌ری!
دئدییین ناغیلین، بیری قالماسین
اؤزونله‌ییغ آپار یالان سوزله‌ری!
***
من سنین آردینجا، داش آتماسامدا
آرخایین اول، سودا آتمییاجاغام! . . .
ته‌له‌سیک کؤچونو، یوباتماسامدا
داحا یوکونوده، چاتمییاجاغام! ...
***
ایندیکی کؤچورسه‌ن نه‌یین وار آپار،
قالماسین یوردوندا، اوجاق داشیندا!
بیرده‌کی آدینی کؤنلومدن قوپار
قوی ساکیت یاشاییم
بو گنج یاشیمدا! ...

کنشگه ...
کئشگه گونشه سه‌ریب
قورودا بیله‌یدیم

بو، یاش دونیانی!
آریدا بیله‌یدیم
بو، داش دونیانی!
بیر چیمدیک سئوگی‌یه محتاج دونیانی ... !

گولمه‌ز

غلامرضا پورمحمد که شعرده «گولمه‌ز» تخلّص ائدیر، 1355 – نجی گونش ایلی، «اهر – هوراند» یولونون 30 کیلومتریلییینده یئرله‌شن «آمپار» کندینده دونیایه گوز آچیب. آلتی یاشیندا عائیله‌سیله بیرلیکده «اهر»ه کؤچوب، بو شهرده، اورتاق تحصیلاته قده‌ر درس آلدی، ایندیسه آزاد ایشه باخیر.

«گولمه‌ز» کلاسیک و سربست فورمالاریندا شعر یازیب و اونون نظم و نثر اثرلری مختلف قازئتلرده چاپ اولونوبدور.

دیلیم

آنالار لای لاسی تَک سئحریلی آوازدی دیلیم
اینجه‌لیکدن یونولان، معجوزه‌لی سازدی دیلیم
یالخی بیر کلمه‌سی یوز اؤدلو گونشدن یوخاری
قارا قورخونجولو قیشدان باج آلان یازدی دیلیم
افتخارین دومانا چولغالانان ذیروه سینه
قانادی کؤلگه سالان قورخولو شاهبازدی دیلیم
تاریخین یادداشینا بوردا اؤتن ظولملَری
آل قانیلان کؤچوره‌ن یاره‌لی سربازدی دیلیم
دوستا شئح مونجوغونون اویناماسیندان یوموشاق
دوشمانا جان آلیجی، قووه‌لی قاپبازدی دیلیم

گاه گوناهسیز بیر اوشاغین اوره‌گیندنده سیویق
گاهدا بیردن گوروسی بیر ایتی دریازدی دیلیم
بیر زامان «ستار[1]» ایاردیمچی اولان قانلی قیلینج
ایندی «چنگیز[2]» سینه‌سینده چالینان سازدی دیلیم
اوزون ایل‌لردی غزل چیگنینه قان آغلاییرام
یوخسا «گولمز» آدینی اوستومه قویمازدی دیلیم.

زامان شعری
تاریخین ذهنینده عصیرلر بویو
ایز سالیب، قالاندی اصیل شعرلر
اوره‌کدن قاینایيب، سوزولسه بیر شعر
داش اوره‌ک‌لریده یاریب یئر ایئله‌ر
***
اصیل شعر اؤدورکی اوخونان زامان
هَیجان انسانین قلبینه دولسون
ائلین سورگون اولموش آرزیلاریندان
اؤنون لای لاریندا بیر نشان اولسون
***
ایندیکی عصیرده گرکمز داها
قاش گوزه سوز قوشوب، شعر یازا شاعیر
چاغداش شاعیر گره‌ک یازسین، یاراتسین

---

[1] - ستارخان، مشروطه‌نین بویوک سرداری

[2] - چنگیز مهدی‌پور، آذربایجانین بویوک معاصر عاشیقلاریندان‌دیر.

ایتگین حقیقتین آدینا دایبر
***
«گولمز»م شعریمین گوزگوسو آنجاق
خالقیمین آرزوسون گوستریرسیزه
گونش وورغونویام، اَمینم آخیر
قارانلیق نه وارسا چوکه‌جک دیزه.

آنا
یازین یاشیل نفسی
محبتین گور سسی
اوره‌گیمین هوسی
سن ایمیشْسَن آنا! سن!
***
وارلیقیما مَزه، تام
صاباح‌لارا عشق،اینام
بو قلبیمه سون ایلهام
سن ایمیشسن آنا! سن!
***
ایسینمه‌یه اؤد، اوجاق
سئوینمه‌یه اویونچاق
قارانلیقدا شام، چیراق
سن ایمیشسن آنا! سن!
***
گؤیده گونش، گؤیده آی

بوغازلاردا سَسْ، هارای
اویخو نغمه‌لی لای لای
سن ایمیشسن آنا! سن!
***
حکمت دولو بیر سینه
توکه‌نمه‌یه‌ن خزینه
منه مکّه، مدینه
سن ایمیشسن، آنا! سن!

سُورا گئت

اوزومه گؤزلرینی بیرده دولاندیر، سورا گئت
هَله‌لیک تئزدی سفر، آزجا یوباندیر، سورا گئت
نئیلیرەم یولچی گلین! وارلیقی سندن سورا دای؟!
سارسیلان جانیمی آل، چَک اودا یاندیر، سورا گئت
سنین آردینجا دوروب، گؤزلر! نه اینامسیز باخیرام
منه سنسیز یاشاماق دردین ایناندیر، سورا گئت
سیغینیب ساچلارنیین قوینونا سرخوش اوره‌گیم
یازیغین گلسین! اونو بیر جور اویاندیر، سورا گئت
بیر غریب حسّ قونوب گؤزلرینین گوزگوسونه
نه اولوبدور سن ایچون؟ سویله آماندیر! سورا گئت
باشیمی سون کَره‌لیک عاطیفه‌لی چیینینه آل
ساچلاریندان سوزولَن عَطْره بویاندیر، سورا گئت
گئدیسن؟! یاخشی سفر! تکجه بو «گولمز» اوزومه
مهربان گوزلرینی بیرده دولاندیر، سورا گئت

اسلامی

قره‌داغین محتشم شاعری اوستاد عباس بارزین اوغلی، بابک ایسلامی، 1356 – نجی گونش ایلی «اهر»ین یاخینلیغیندا اولان، «آرپیزان» کندینده آنادان اولدی. ادبیات اوجاغی اولان، بارزین ائوی، دامجی دامجی شعرین شیرینلیگین، بابکین، روحونا دادیز دیردی. بابک بیر شاعیر آتانین و شاعیر قارداشلارینین تربیه‌سینده، بویا – باشا چاتیب، اوزی بیر استعدادلی شاعر اولدی. ایندی ایسه ادبیات رشته‌سینده فوق لیسانس مدرکی آلیب، شعر ساحه‌سینده بویوک مقاملارا نایل اولوب. بابک چوخ حیصه شعری فارسی دیلینده و شیرین دادلی‌لاری آنا دیلینده اولموشدور.

***

(بو شعیر اوشاقلیق عالمینده منطیقسیز، اویار سیز سئویشیب و بیر آز مددت‌دن سونرا آیریلماق اوچون دادیگاها یوللانانلارا خیطاب اولور:)

تیکان گویه‌ره‌جك ایزلریمیزده

بورا دادیگاهین ازل پیلله‌سی
بورا آداملیغین سون باهاریدیر
تانریدان اوزاقدیر بئله بیر یازی
آیریلیق ایبلیسین ایبتیکاریدیر

***

بورا دادیگاهین ازل پیلله‌سی
بورادا سئوگینی دارا چکیل‌لر
آیاقیم گلسه‌ده اورگیم گلمیر
بیزی بو پیلله‌لر هارا چکیل‌لر؟

***

بو کورم سئوگینین یالان بوخجاسین
دئینیرم وئردیگین یادیگارلارا
بوسونسوز ایلقارین گوردوم فایداسین
حاییف ایناندیقیم اعتبارلارا
***
ایندیسه باشلانیر جهنم‌لی ییم
منده جنازه‌لر صفه دورواللار
باخماکی قوینومدا قالیب ال لریم
ایچیمده آرزیلار سینه ووروللار
***
یادینددادی یولداش یادینددادی هئچ
هانسی خییاواندا اوز اوزه گلدیک؟!
قورخوردوق گوره‌لر اهرده بیزی
گیزلی سئویشمه‌یه تبریزه گلدیک
***
یادیندا هانسی گون باغریما باسیب
سارماشیق – سارماشیق ایلیشدیم سنه
یادینددادی اوگون یادینددادی هئچ
سیگارت – سیگارت آلیشدیم سنه
***
پلیس‌لر کاش بیزی توتایدی اوندا
بو سئوگی کوکوندن تامام اولایدی
نه منیم اوزلویوم گئدیدی الدن
نه سنین وارلیقین حارام اولایدی

***

نه بیلیم سن بیر گون ایبلیسه دونوب
نیفرتی ایچیمه آسقیر اجاقسان
نه بیلیم گوزلریم باخار کن منی
آرزی مزارینا باسدیراجاقسان
***

سن منی یاندیردین من سنی یاخدیم
آنجاق بو یانماقا اوشاغیدیق بیز
آنا لای لاییندان شیرین اولسادا
سئوگینی قانماغا اوشاغیدیق بیز
***

نه پاییز تانیردیق نه یئل نه خزان
یازدا ماراقلانان غونچا کیمی دیک
هئی بیزی یوزدوران سئوگی جاواب وئر!
ایندی کیم اولموشوق اوندا کیمی دیک؟
***

بیزکی یولداشیدیق کیم بیزی قوردو
دوئله چاغیردیق بیر بیریمیزی
ساختا فیلیم لره فیکرین گئتمه سین
اولدورور بو دوئل هر ایکیمیزی
***

هانسی ییخیلمیشی آیاخلادیق بیز
ندن‌سه قارقاندیق یامان گونلره؟
بوشوم یاشاییشدان نه یوخلادیق بیز

بیتیشدی باختیمیز کور دوگونلره
***
ایندیسه باشلانیر جهنم لی‌ییم
تانریلار آلیشیر یانیر ایچیمده
ایندیسه اهریمن اولادیر منی
سنی ده سئوگی تک دانیر ایچیمده
***
سئوگیلیم بو سئودا سون سئودامیزدیر
اینانما آیریلساق گوله‌جه‌ییک بیز
پاییزدیر، آغاجلار اوخشاییر بیزی
ایندی آیاق اوسته اوله جه‌ییک بیز
***
بیر عومور یاشادیق ایکی داش کیمی
کیمسه گورنمه‌دی گولنده بیزی
سون گوروشده باری بیر یولداش کیمی
تانری یا تاپشیراق بیر بیریمیزی
***
وارلیقدان پاییمیز بیر اورک اولدو
بویوندان آسلادیق سینیخ قول کیمی
نه یاغیش باشلادی نه کولک اولدو
قاییتدیق سئوگیدن باغلی یول کیمی
***
ائله سویوق – سویوق باخدیق حایاتا
گونش بوز باغلادی گوزلریمیزده

بیز گئتدیک آمما بیل بویوللار آرا
تیکان گویه‌ره‌جک ایزلریمیزده

آلنیمین یازیلاری
عؤمروم بویو افغانلاری آلنیمدا یازیبلار
البت قارا دیوانلاری آلنیمدا یازیبلار
تقدیرین الیف – باسی دی دوستوم دئمک اولماز
باشدان باشا عصیانلاری آلنیمدا یازیبلار
شاعیر ندیر آنجاق منه چیلقین ده یاراشسین
مین بیر بئله عنوانلاری آلنیمدا یازیبلار
دُونموش دیلیمه اویمایین آی شاختار سایاقلار
داغلار کیمی – وولکانلاری آلنیمدا یازیبلار
بیر لحظه یاراشماز سیزه قارشیمدا دایانماق
دوشسم یولا توفانلاری آلنیمدا یازیبلار
شعریمده گونش دوغماسا خالقیم منی آتسین
بوندان یئنی پیمانلاری آلنیمدا یازیبلار
ای کاش تازا بیر تؤهمتی مئیدانه چکئیدیز
چوخداندی بو دستانلاری آلنیمدا یازیبلار
(بابک) کی قارانلیق حیاتین قایدینا قالماز
هاردان بئله بیر آنلاری آلنیمدا یازیبلار

(بو شعر اسلام دونیاسینین بوتون قرآن قاری‌له‌ری و تفسیر معلم‌لرینه اتحاف اولونور)
ایشیقلی ذات
سسیندن دویموشوخ ازلی سیرلر
سسین یاشایاجاق بوتون عصیرلر

ده‌گوروم نه دئییر یاشیل سطیرلر
کاینات حکمتین قوی دویاخ درین
دوشوندور انسانا نور آیه‌له‌رین

***

یئددی پنجره‌دن گوز آچدیق وارا
گونش باغچاسیندا یتیشدیق بارا
قوی جانلار قووشسون دورولوقلارا
آوازین گوسته‌ریر تانری هنرین
دوشوندور انسانا نور آیه‌له‌رین

***

ایشیقدان دئدیگین او ذات کیمده‌دیر
اسکندر[1] سوردوغو حیات کیم‌ده دیر
ایتگینلیک کیمسه‌یه، ثبات کیم‌ده‌دیر
بللی‌دیر اولاجاق گونش ازبرین
دوشوندور انسانا نور آیه‌له‌رین

***

دولاندیر جاملاری جانلار دیله‌نسین
عرفان سماسینده (آن) لار اله‌نسین
دانیش قوی وارلیقا ایشیق چیله نسین
بو شیلتاق گئجه‌نین باغلا دفترین
دوشوندور انسانا نور آیه‌له‌رین

***

[1] - اسکندر ذوالقرنین

بیر قورتوم داموزدور او اودلو سسدن
فضیلی[1] چالخالا کهنه هوسدن
یورولما عشقدن دوشمه نفسدن
مَلَک‌لر سیله جاق آنلیوین ترین
دوشوندور انسانا نور آیه‌لرین

یورغون

فرمان فرضی مولان، قره‌داغین جاوان شاعرلریندن، «مولان» کندیده آنادان اولوب، تحصیلاتینی اوز آنایوردوندا باشا وئره‌ندن سونرا، تبریز اونیورسیته‌سینده حقوق رشته‌سینده عالی تحصیلات آلیب. فرضی «یورغون» تخلوصو ایله، بیرینجی کیتابینی «گؤزومده بیر دوداق دویغو» آدیله، تبریزده چاپدان بوراخیب.

«یورغون» درین دویغولارین و ها بئله اینجه و ظریف روحونی، ائلی‌نین گئچه‌جکلری ایله و آتا باباسی‌نین ایگیدلیکلری ایله، طبیعتین گوزل‌لیکلری ایله آرتیق یاناشیدیریب و احساسلی شعرلر یارادیب.

من سئویره‌م ...

من سئویره‌م گؤزلرینی، یول‌لاریمی گؤزله‌ینده
من سئویره‌م دیزلرینی،ایزلریمی ایزله‌ینده
من سئویره‌م آل یاناقی، انتظاردا سارالاندا
من سئویره‌م گئن اوره‌گی، حسرت ایچره دارالاندا
من سئویره‌م قاراساچی، دوشونجه‌دن آغاراندا
من سئویره‌م آغ بوخاغی، یاغی‌لره باغیراندا

[1] - فضیل عیاض

من سئویره‌م یاشاییشی، عشقی ایچون اؤله‌ن زامان
من سئویره‌م شیرین جانی، دوزیولوندا وئرنده جان
من سئویره‌م قادینلاری، دایاناندا مرد یئرینده
من سئویره م هجرلری، نبی‌لرین سنگرینده
من سئویره‌م سارالاری، سئل ساچینی دیده‌ن زامان
من سئویره‌م چوبانلاری، سئل آردینجا گئده‌ن زامان
من سئویره‌م «یورغون» لوغو، صاباح‌لارا یول آچاندا
من سئویره‌م آلیشماغی،قارانلیقدا نور ساچاندا
***

آیریلیرام
بوران دی یوللاریم، قاردی مقصدیم
ایسته‌میرم سنی اونودوب گئدیم
بلکه بو تئزلیکده گله بیلمه‌دیم
اومیدینی دولدور قویدوغوم ایزده
اوتور یول اوستونده یولومو گؤزده (گؤزله)
***

خیالین آخارکن دیلیمین اوسته
سانکی طوفان قوپور کولومون اوسته
باخیشین گول اولسون یولومون اوسته
صداقتلی دایان وئردییین سؤزده
اوتور یول اوستونده یولومو گؤزده
***

دونیادا هر کیمین بیر قیسمتی وار

بیرینه قیش دوشه‌ر، بیرینه باهار
نینه‌یه‌ک بیزه‌ده دوشوب انتظار
بیر اوجو بیزده‌دیر بیر اوجو سیزده
اوتور یول اوستونده یولومو گؤزده

***

سنی سوسدورماسین نه بوران نه قیش
خیالیم‌لا قاینا، عشقیم‌له آلیش
ائشیدسن اؤلموشه‌م سن آللاه چالیش
آنام کده‌رله‌نر آغلاما بیزده
اوتور یول اوستونده یولومو گؤزده

***

آغلاما سئوگیلیم گئدرگی‌یک بیز
آنجاق گئتمه‌یه‌جک بیزدن قالان ایز
آیری بیر دونیادی اوره‌ک لریمیز
یوبانما باهاردا، یاتما پائیزده
اوتور یول اوستونده یولومو گؤزده

***

وارلیغین سؤنسه‌ده اوزون دؤنمه‌سین
همّتین اوجادیر چالیش یئنمه‌سین
گؤزون یورولسادا مورگولنمه‌سین
عشقین دالداسیندا دردینی گیزده (گیزله)
اوتور یول اوستونده یولومو گؤزده

***

قایدام محبّت‌دیر، اونیچون ساغام

باسیلماز قلعه‌یه‌م، ایلمه‌ز داغام
بیر یوللوق گئتمیره‌م قاییداجاغام
سنی خیطاب ائدیر روحوم بو سؤزده
اوتور یول اوستونده یولومو گؤزده

***

«یورغونام» چوروتسه‌م مین ده‌نه کفن
دئسه‌لر اولموشه‌م اینانما گینه‌ن
بیر زامان قاییدیب گله‌جه‌یم من
حیات تاپاجییام دوز عشقیمیزده
اوتور یول اوستونده یولومو گؤزده

منیم عالَمیم

آیری بیر عالم‌دیر منیم عالمیم
اوردا نه خزان وار نه‌ده قار یاغیر
دیلیمین، ائلمین، اولو یوردومون
هر بیر بوجاغیندان ایفتیخار یاغیر

***

صداقت سوتونو ایچیردیب آنام
اولماییب وار سؤزه یوخ دئییب آنام
دوغوردان‌دا صداقتلی انسانام
دیلیمدن ائللره اعتبار یاغیر

***

صّرافام، ائللری اوتوب کئچیره‌م
اصیل انسانلاری سؤیب سئچیره‌م

وارلیق زمی‌سیندن وارلیق بیچیره‌م
سؤزومدن، اؤزومدن بوتون وار یاغیر
***

«یورغونام» گزسه‌مده ائلی، اؤلکه‌نی
هله یورماییبدی بو گزمک منی
یول اوسته گؤزلورم بیر فیریشته‌نی
گؤزومون کؤکوندن انتظار یاغیر

نه‌دن؟

سن یول‌دا
من یول اوستونده
سن یوباندین
من یوباندیم
عؤمروموزو موفته موفته
کیم یوباتدی گؤره‌سن؟
سن؟
یا من؟

قوی آیاغین آلتدا اؤلوم

قیرمیزی آلمایا چیچکله نه‌ره‌م
تکی سن قوناسان بوداغیم اوسته
شان شان اولموش سینه‌م، پته‌یه دونر
شهدینی دامیزسان دوداغیم اوسته
***

عومور تلسسه‌ده طالع یوبانیر

هله‌ده یول اوسته حسرت دایانیر
دردین سیلله یئری اوزومده یانیر
گل وصال یاشی اول، یاناغیم اوسته
***
ایلیشیب خزانا سولسادا گولوم
سنین یاز پاییندی، سنیندی گولوم
قوی آیاغین آلتدا، ازیلیم، اؤلوم
خزه‌له‌م آددیم باس یارپاغیم اوسته.

آراز

حسین زارعی، «آراز» تخلوصلو شاعر، 1358 – نجی گونش ایلی اهر شهرینده دونیایه گوز آچیب، 15 یاشیندان شعر دئمگه باشلاییب. او ایندی «حقوق» رشته‌سینده تحصیلاتین ایدامه وریر. «آرازین» ایلک تجربه‌سی «آراز کیمی» آدیلا بیر شعر توپلوسو اولوب. بو شعرلرده رومانتیک، فلسفه، انسان سئورلیک ژانرلری چوخ گؤزه گلیر.

دونیاسین

یاشاییشدا بو قایدادیر عزیزیم
کج آنلایان، کج تاپاچاق دونیاسین
قفلت اویغوسوندا بیر عؤمور یاتان
یقین بیل کی، گئج تاپاجاق دونیاسین
***
چالیش حله قودرت وارکن آیاقدا
دار گونونده ائل ده دورسون دایاقدا
یوخوسوندا داری گؤره‌ن تویوق دا

آییلاندا، آج تاپاجاق دونیاسین
***
آی «آراز» دئمه‌کی ظولمه یوخ چارا
خلقه تور قورانلار دوشه‌جک تورا
حاق، ناحاققی مغلوب ائده‌ندن سورا
ظولمکارلار پوچ تاپاجاق دونیاسین

قبیرلر
دوزولوب قارشیمدا گوز یاشی کیمی
باخ گؤر نئجه گلیر، گؤزه قبیرلر
حیاتدا انسانین یادداشی کیمی
گئتدیکجه کهنه‌لیر تزه قبیرلر
***
نه فرعون، نه قارون، نه مصر، نه عزیز
بو داشلار اؤنونده چوکه جکدی دیز
هر تیکینتیمیزی اوجالدیقجا بیز
یقین کی گولورلر بیزه قبیرلر
***
نئینه دیز دونیادا آل قوماشلاری
گتدیز آغ کفنی، مرمر داشلاری
ابدی منزیلین کیرا کئشلری
موبارک . . . تیکیلیب سیزه قبیرلر.
سئوگی آدلی تانیش
یئنه یادا دوشدو بیاض بیر گئجه
یامان گون تک عؤمورو آز بیر گئجه

خاطیرلاردان اونودولماز بیر گئجه
کندین اوسته گؤروشوموز واریییدی
***

بیزه یاد گلیردی اینتظار، دؤزوم
قارشیمدا دورموشدو گئجه م گوندوزوم
او منیم من اونون و دونیا بیزیم
گؤز باخدیقجا اوروشوموز واریییدی
***

نه وئجیمیزه یدی او، غرورلو دان
یئرین سینه سینی سوکه جک هاچان؟
حسرتدن گویلرین اولدوزلاری جان
آلنیمزدا قیریشیمیز واریییدی
***

گئجه‌نین سیرلری نه ییدی بیلدیک
مقدس یئرلرین اوپوب ایییلدیک
آی پاسلی اوره‌کلر بیز تک دئییلدیک
سئوگی آدلی تانیشیمیز واریییدی.

اوشوم گئجه، اجل گلدی بو کنده
بوسبوتون ایسته‌یی اوبانین، ائلین
کندین قیزلارینا باجییدی حسرت
آتامین اورکدن سئودییی گلین
آنامین باشینین تاجییدی حسرت

***

ساریشین، مئهریبان، عشقین اؤز الی
ساراداں آبریلی، لیلی‌دن دلی
هر دلی شاعیرین شعری، غزلی
دونیانین باشلانان اوجییدی حسرت
***

بیر شوم گئجه پاییز گلدی بو کنده
ایتگین اجل ... مرموز گلدی بو کنده
ماوی باخیش نه قیز گلدی بو کنده
او اولمادی، آخی اوجایدی حسرت
***

او گئجه صوبحه‌دک گوزونده یاتدیم
اووجوندا سو ایچیب دیزینده یاتدیم
ائله بیل جننتین دوزونده یاتدیم
او گئجه باشقا بیر گئجه‌یدی حسرت
***

خیالکن، بویانا یولو دوشموشدو
یادیمدا داغلارا دولو دوشموشدو
سانکی اون ایللیقی دالی دوشموشدو
سانکی نئچه ایللیک قوجایدی حسرت
***

سوروشدوم! کیچیددین سرت روزگاری؟ ...
زَهَر روزگاری، درد روزگاری
منیم روزگاریم «ایت» روزگاری

سنین روزگارین نئجه ییدی حسرت؟!

گوروش وار گویلرده ...
سالام! بولوتلاردان منه زنگ ائدن
سن منه یوخومو خاطرلادیسان
بیر گؤز وورومونداا الیمدن گئدن
واریمی یوخومو خاطرلادیسان
***
دانیش گنجلییمین ایتن گونلری
ایه‌ر دانیشیقین میننت دگیلسه
شانسیدان دوتدوغون او نمره‌لری
ذهنیندن اونوتما زحمت دئییلسه
***
قوی بو نفس‌لری ایستی ساخلایاق
گؤروشه تلسمک حله‌لیک تئزدی
دانلاما! قورخورام اوز – اوزه گلسک
بیریمیز اینجیدیک بیریمیز بئزدیک
***
یادیمدان چیخمامیش حیسّینه تاپشیر
گوروش وار گویلرده بو گلن جوما
بیرده کی سن آللاه سسینه تاپشیر
داحا گیرمه سینلر منیم یوخوما

گزمه‌یه غریب اؤلکه
او گؤزلرین صاحیبی منی اونوتماز یقین

راحات یوموب گوزلرین، گئجه‌نی یاتماز یقین
من اونو آتسام حله او منی آتماز یقین
اونودسادا قورخمورام
منیم دوغما قارداشیم
دوغما باجیم دئییلکی

***

او قاشلارین صاحیبی یولومو گوزلر منیم
روحو کئشیک چیم اولار گئجه گونوزلر منیم
سنله، طبعیمی تانیر بوتون دنیزلر منیم
اولماساندا قورخمورام
شوکور اولسون آللاها
احتیاجیم دئییلکی

***

دئییرلرکی گزمه گه غریب اؤلکه یاخشیدی
معطلم، حئیرانام، بیلمم ... بلکه یاخشیدی
آنجاق وطنین سئومک، اولو تورکه یاخشیدی
آخی اؤزگه بیر دیار
منیم شرف بایراغیم
شؤهرت تاجیم دئییلکی.

عزیزپور

ملیحه عزیزپور 1358 – نجی گونش ایلینده «اهر» ده دوغولموش و 3 یاشی وارکن عاییله‌سیله بیرلیکده «تبریز»ه کؤچموشلر. ایلک اورتا و اورتا متوسیطه

تحصیلاتینی تبریزده باشا چاتدیردیقدان سونرا، 82 – نجی ایلده «عمومی پئسیکو لوژییا» رشته‌سینده، لیسانس آلیب‌دیر. اونون ایلک شعر توپلوسو «یاغمور» آدیله 1382 – ده ویئنه‌ه «دمیر سوگی»آدلی کیتابی 1383 – ده و «گوی گؤزلو تانری» آدلی کیتابی 1386 – ده ایشیق اوزوگؤروب.

سربست شعرلر

(1)

وارلیغیمین چرچیوه‌سی دورد میسمارلا برکینیب‌دیر
بیری تانری
بیری آنام
بیری اومود
بیری سی‌ده . . .
***
یوخلوغونون اوچورومودان آسیلمیشام
سون میسماریم!
قورتار منی
بو، اوچوشدان ...

(2)

"قورخاق قادین‌لاردان نیفرت ائده‌رم"
دئیردی،
تومان آلتیندا گیزله‌نه‌ن
کیشی ...

(3)

. . .

گؤزلرین
«خان اصلی» دیر
اوره‌گیم
«یانیق کرمی» . . .
(4)
«فضولی» دیوانی‌دیر
«نسیمی» شعری‌دیر
«نباتی» غزه‌لی دیر
گؤزلرین . . .
(5)
خزل‌لی پاییز!
دئسم
سنی یاشیل گئییملی یازدان
داها چوخ سئویره‌م
اینانار می‌سان؟
بیلمیره‌م
شاعیرلیک چاغی اولدوغوندان می
یئر اوزه‌رین آلتین رنگینه بویادیغیندان می!
یوخسا
یاغمورلو صاباحلاریندان دیر
کونلومده اوتوردوغون!
بو، ایسته‌ییم
نده‌ن اولور، اولسون
آنجاق

منیم ایچین
فصیل‌لر ایچره
سولطان سن – سن
(6)
سئوگیلرین بازار گونو
بیزده
آلیش – وئریش یاپدیق
او
بیر باخیش گونش وئردی
منیسه
بیر داملا، دنیز.
(7)
سندن قالان
یالنیز
آیاق ایزلرین
اُونودا
یاغمورلار آلاجاق مندن.
(8)
کئشگه اونوتمایاسان
او، یاغمور سوز سوکاقلاردا[1]
ایسلاندیغیمیز آنلاری

[1] - سوکاق: کوچه

بایاتی‌لار»

الینده ساز اولایدیم
دیلینده سوز اولایدیم
قیشدان کدرله‌ننده
باغچاندا یاز اولایدیم
***

طاباقدا اوزوم قالدی
یئمه‌دیم گؤزوم قالدی
یار منه گؤز ائیله‌دی
آغزیمدا سؤزوم قالدی
***

عزیزیم قاشین قارا
قاشیندان ساچین قارا
آساجاق منی بیرگون
او قارا ساچین دارا
***

وئر یارانی داغلاییم
مَلهم قویوم باغلاییم
من آغیت باشارمیرام
سن اوخشا من آغلاییم.

تورک قیزی

عهدیه وحیدی لیجین، 1361 – نجی گونش ایلی، ورزقان محالینین «لیجین» کندینده آنادان اولوب. عهدیه خانم، کی شعرلرینده «تورک قیزی» تخلوصوندن فایدالانیر، شعر یازماقدا آذربایجانین بیوک شاعیرلری: بهمن وطن اوغلو، شجاعت و ... لردن ایلهام آلیب و آخیجی شعرلر یازیر.

عهدیه خانیمین، بیرینجی کیتابی «اولموشام بیر عؤمور گیلیئلی سندن» آدیلا، 1386 – نجی ایلده یاییلیب و اونون قوشما و بایاتیلارین احتوا ائدیب.

آذربایجان

ائله باغلانمیشام آذربایجانا
مین کره سویسالار، سویولمارام من
قاریشمیشام تورپاغینا، داشینا
ها سئل‌لر چاغلاسین، یویولمارام من
***

او منه آنادیر،من بیر ائولادام
آنا تورپاغیمدا دئمه‌رم یادام
اوره‌گیم ایپه‌کدی، اؤزوم پؤلادام
سینسام، دوز سینارام، ایییلمه‌رم من!
***

«تورک قیزی» اوجالدار شؤهره‌تین شانین
یوردونا صاداغا ائیله‌یر جانین
آدی اوستومده‌دی آذربایجانین
باشقا بیر آدلارلا، دئییلمه‌رم من!

یازیقلیغیم گلیر

چووغون گلیبدی چمه‌نه
چؤله یازیقلیغیم گلیر
چال تیکانی، چیچک آچیر
گوله یازیقلیغیم گلیر
***

نوکرلر اولوبدو آغا
حؤرمت ائله‌میر قوناغا
چیبان چیخیبدی یاناغا
خالا یازیقلیغیم گلیر
***

بولبول‌لر چمه‌ندن چاشیر
آلاقارقا نغمه قوشور
ایی لی گؤللر آشیب داشیر
سئله یازیقلیغیم گلیر
***

هریئتن اولوبدو کاتدا
کندی چکه‌جکدی اودا
ائلدار اولوبدو لات – گئدا
ائله یازیقلیغیم گلیر
***

«تورک قیزی»، اون اوچون یاسدادی
کؤنلو اول درددن خسته‌دی
لال‌لار اولوب سؤز اوستادی

دیله یازیقلیغیم گلیر

یالوارا – یالوارا
آستایئری گئدن دیلبر
گلیم یالوارا – یالوارا
پونهان سؤزوم بیان ائدیم
گولوم یالوارا – یالوارا
***
ایلقار وئردین آیا گونه
اوره‌ک سؤزوم بیلدین یئنه
قول آچ قوللاریم گردنه
سالیم یالوارا – یالوارا
***
«تورک قیزی» نین، دین ایمانی
عشق اودونا سالدین جانی
ایذن وئرسن یار، قادانی
آلیم یالوارا – یالوارا

«ساز اولایدی»
کِئشگه بو دوز یوللار کیمی
انسانلاردا دوز اولایدی
سؤز گزدیریب، آرا ووران
بو دونیادا آز اولایدی
***

چوخ اولایدی دردی قانان
انسانلیغی دوغرو سانان
حقیقتی دویوب، آنان
حاقّی گؤرەن گؤز اولایدی
***
گونش ساچا چم یئرینه
درد گلمه‌یه دم یئرینه
کینه – کدر – غم یئرینه
شیرین صوحبت سؤز اولایدی
***
ائله قوربانْدی «تورک قیزی»
گونده نئچه مین یول آزی
بودور کؤنلومده‌کی آرزی
ائلین کئفی ساز اولایدی

بایاتیلار
من عاشیغام ائله من
شانه ایدیم تئله من
نه قاشدیم تایی توتدوم
نه قاریشدیم ائله من
***
من عاشیق وطن آدی
ایسته‌ییم وطن آدی
با غریمین باشی گؤینر

دوتولسا وطن آدی
***
سالدین چؤللره منی
دیلدن دیللره منی
پیس یئره آتیب گئتدین
وئردین اللره منی
***
من عاشیق اوزوم باری
آغاجدا اوزوم باری
ظالیم فلک قویمادی
بیرگوله اوزوم باری.